

V. d. glavnega urednika Franček Kavčič
V. d. odgovornega urednika Marjan Horvat

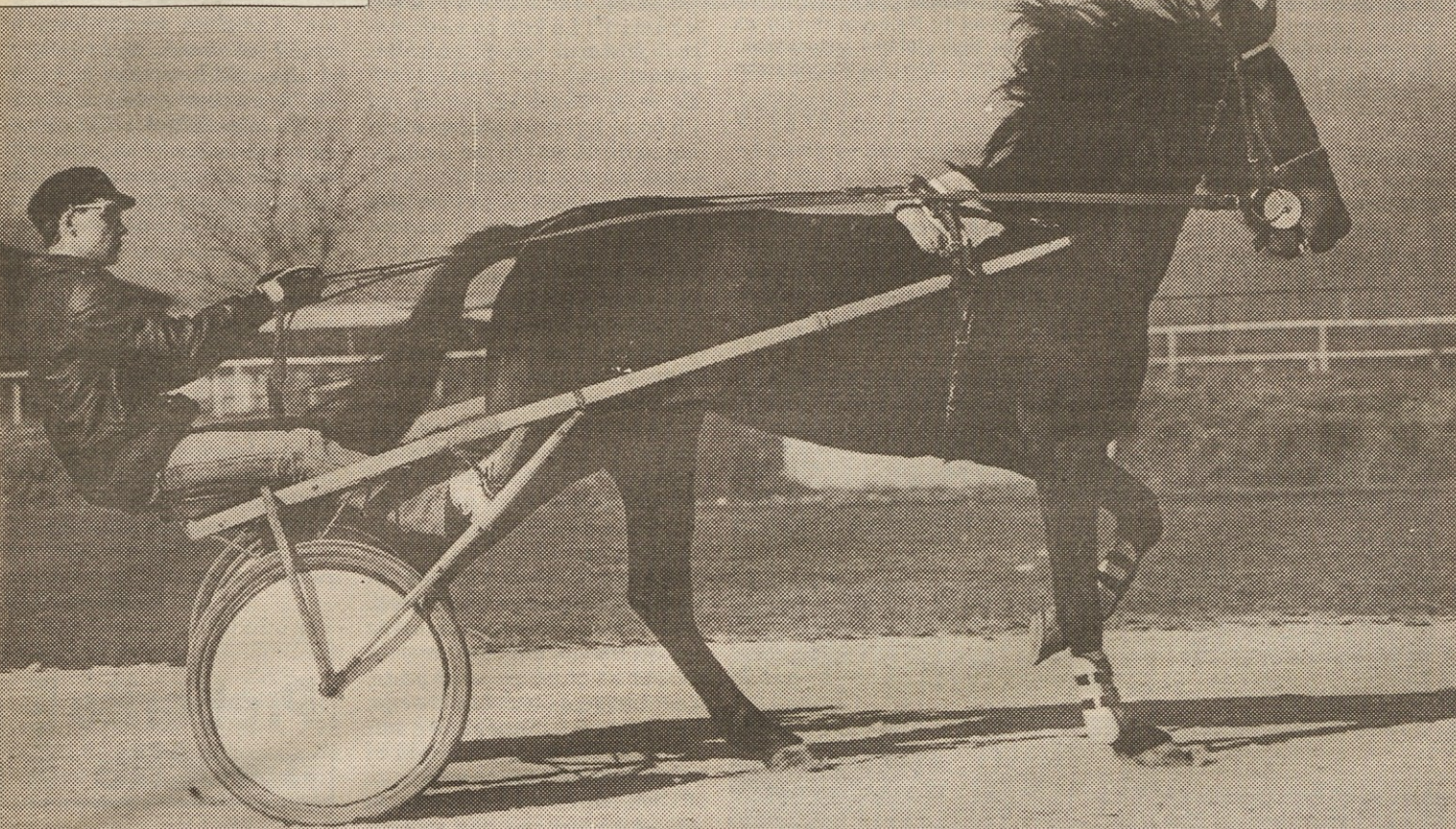
Maribor — *mesto svojih in slovenskih zmot*

Zadajšnje razmere v Sloveniji kažejo, da je razvoj demokracije sam sebi zadosten. Boj za oblast se je razplamtel že do svojega nasprotja. Tudi v Mariboru. Toda, nihče v Mariboru in še manj v Ljubljani naj ne računa, da bodo Svobodni sindikati Slovenije še enkrat voljni prevzeti vlogo – stražarja. Da bo Miha Ravnik še enkrat ponudil hrbet Bohoriču, Slavincu in na koncu tudi Šinigoju in njegovemu televizijskemu nasmesku, češ »da v Mariboru naj ne bi prišlo do najhujšega... Cinizem in revanšizem, ki se je zrcalil iz Bohoričevega govora pred dvema letoma zbranim delavcem na Trgu svobode,

Maribor in Slovenija sta pred svojo najhujšo preizkušnjo. Kajti ko bodo začeli delavci MTT »brantii svojo tovarno«, ko bo sedemdeset in več tisoč delavcev Maribora, ki zdaj še nasršeni čakajo na oni strani tovarniških vrat, znova krenilo na cesto, jih tudi Markovič ne bo zaustavil! Mogoče danes delavci Marlesa, ki sicer že imajo delovno knjižico v rokah, se verjamejo, da bodo s svojimi odpravniki za predvideno brezposelnost rešili Marles, vendar je to le njihov up, ker, najprej, tudi tega denarja slovenski izvršni svet ni pripravil, in drugič zato, ker je ta denar še kako vabljiv za nestrpne upnike, ki že tiščijo roko v nova podjetja Marlesa. Tudi zato in za še nekatere druge napake bi morale pasti glave. V Mariboru in Sloveniji, ker edini uresničujemo zakon o stečaju, ker edini svoje delavce mečemo na ceste, medtem ko za federacijo in druge do zadnje pare in toliko kot še nikoli doslej – dajemo...

Janez Sever

Janez Sever,
Marian Horvat

(Slika: S. Bernardi)

Nemir, ki je nalezljiv

Zlobneži bodo seveda trdili, da je nekdo spet nagovoril sindikalna vodstva, denimo v Železarni Ravne in Rudniku Mežica, naj pristojni družbeni dejavniki na osnovi zahtev delavcev in s pretnjo s stavko naredijo vse za znižanje prispevnih stopenj na maksimalno 30 odstotkov od bruto osebnega dohodka, za zmanjšanje dajatev za nerazvite, SLO, za razna združenja, gospodarsko zbornico, itd... Vse te obremenitve globoko posegajo v delavčev žep, in če pri tem niso jasni še razvojni programi v tovarnah, če vodstva podjetij šarijo z različnimi številkami o presežkih delavcev in premalo storijo za to, da bi bili vsi produktivno zaposleni, če se šušlja o prehodu na evropski delovni čas, in to brez za to potrebnih strokovnih analiz, če ljudje ne vedo, kdo jim piše usodo, je vse to dovolj za nezadovoljstvo in pretnjo s stavko. Obstaja resna nevarnost, da bodo tokrat delavci spet začasno zadovoljni s povišanjem osebnih dohodkov (o višini se prav te dni pogajajo), da bodo dobili kolikor toliko solidne odgovore o prihodnjih načrtih razvoja, ki jih ljubosumno skrivajo poslovodstva, vendar pa bodo zagotovo morali še počakati na potrebne odgovore o razbremenitvi gospodarstva. Danes, v predvolilnem vrvežu, ko bi si vsakdo rad zagotovil le ustrezno število stolčkov v prihodnjem parlamentu, se s temi vprašanji očitno nihče nima časa spoprijeti.

Dekleta v škarjah (12)

- metode in sredstva sindikalnega boja: pogajanja, kolektivne pogodbe, neposredni predlagatelj zakonov v skupščini, organiziranje in vodenje stavke, zaščita sindikalnega aktivista, itd.

Račun brez krčmarja?

Predsedstvo SR Slovenije je te dni ugotovilo, da je »za srbski bojkot zdaj že popolnoma jasno, da ne gre za dejanje trenutne jeze, ampak za srbsko načrtovano strategijo – prekranja Jugoslavije«. Človek ob tem ne more reči drugega kot: dolgo so naši vodilni moške rabili, da so se dokopali do te res enkratne ugotovitve. Predsednik vlade Dušan Šinigoj je zagrozil, da bomo zdaj pa res začeli izvajati protiukrepe. Bravo!

Hkrati je pozornost slovenske javnosti pritegnilo še srečanje predsednika zvezne vlade Anteja Markovića s 120 direktorji iz vse države v Beogradu. Na njem jih je prvi mož yu-gospodarstva na pol rotli na pol prosil, naj vendar začnejo zniževati cene. V nasprotju s podobnim srečanjem Markovića s slovenskimi gospodarstveniki, ki so v polomljeni srbohrvaščini kar tekmovali med seboj, kdo bo predsednika bolj trepljal, pa tokrat direktorji nad njim niso bili več navdušeni. Jasno so Markoviću dali vedeti, kaj vse jih tare in kaj bi moral storiti, če hoče res doseči zmanjševanje cen. Direktor IMV iz Novega mesta Marjan Anžur mu je v brk zabrusil, da je konvertibilni dinar oziroma njegov zamrznjeni tečaj ogrozil vse izvoznike.

Če tokrat ostanemo samo pri cenah, ki najbolj ogrožajo antiinflacijski program, z njim pa tudi reformo v celoti, potem se nedvomno velja pridružiti uglednemu ekonomistu in članu predsedstva SR Slovenije dr. Ivanu Ribnikarju, ki je »zelo pesimističen«. Nekaj je namreč na dlani:

V ponedeljek, 19. februarja se je predsedstvo sindikalne konference v Rudniku Mežica preimenovalo v stavkovni odbor. Zahtevajo zvišanje osebnih dohodkov, razbremenjevanje gospodarstva, finančno analizo prehoda na evropski delovni čas in jasen program prihodnjega razvoja. (M. H.)

fotokronika

Edini, ki se v teh pomladnih dneh razveselijo poštarja, so – upokojeanci. Poračun pokojnin je slovenskim upokojevcem prinesel nekaj več sonca in radosti za – preživetje. Vprapanje je, kako dolgo. (J. S.)

Ne ne, to niso kolone turistov, ki naj bi k nam prišle z novci. Takšne slike je dopoldne in popoldne moč videti na vseh cestah, ki vodijo k državni meji. Naši trgovci pa nič. Avstrijci pa poleg tankovskih barikad postavljajo – trgovine. (J. S.)

Ivo Kuljač

Glosa

Kako do sindikalnih kotišč

Premalo nas je, to je tisti hudič! Saj smo vsi ogroženi! Partijo ti takorekoč čez noč uniči časopis Demokracija. Zlobno naščuva računovodje, naj komunistom nehajo trgati članarino kar od plač. To namreč gospodarstvo Slovenije vsako leto oškoduje za 1.000.000 (milijon) mark. Zgolj postopek! To za partijo sicer ni problem, toda kaj bo, ko bodo računovodje prišli k pameti?! Le kdo bo vsak mesec postavil pred poštnimi okenci, se ubadal s formularji? Če se spuntajo še tajnice, ki jih bodo šefi prav gotovo takoj nagonili opravljati ta umazan posel, partije ni več!

Tudi sindikate pestijo podobne težave. Menda svojega posla niso opravljali povsem v redu in zdaj si vsak dan kakšen gumpek ustanovi svoj, nov, neodvisen sindikat. Ja, prijatelji, saj to je lepo in prav. Toda kdo bo nam plačeval članarino?!

Le mirno, jaz imam recept. Najeti je treba Emila Milana Pintarja, mu dodeliti v pomoč Borisa Dolničarja, ju zvabiti na Dalmatinovo in stvar je opravljena.

Ne verjamate? Možaka bi postavila na noge ves narod, pa bi enega samega članstva ne skomandirala! Dolničar bi skrbel za prostore. Saj veste, več članstva, več birokracije, več pisarn... Super! Gre namreč za moža tiste baže, ki bi svojo hišo prodal Slovincu za 50.000 mark recimo, čeprav bi mu Albanec ponujal petkrat več. Gotovo! Tudi če bi imel svoje podjetje, bi ga prej pustil propasti, kot pa da bi kakšnemu čefurju ponujal delnice.

Živko Pregl Cirilu Ribičiču: »Samo do tod, razumeš, samo do tod...« Slika: S. Bernardi

Tak je! Če so Nemci tako beba-sti, da svoje delnice prodajajo Arabcem, zamorcem in kaj vemo komu še, Boris ni! V skrbi za Boden, Blut tukaj pustimo, bi Albancem lepo porbral slaščičarne, in prostorov za sindikalne podružnice bi imeli na pretek.

Aj, saj res! Napolniti jih je treba. Tu smo zdaj pri Blut oziroma pri članstvu po domače. Zanj bi skrbel Emil Milan. Samskim sindikalcem bi upičil tak davek, da bi se novi sindikalčki kotili kot zajci. In če bi kakšna zavedna sindikalka le ne bila dovolj ozaveščena in delavski organizaciji ne bi dala najmanj tri bodoče sindikalce (logično, saj le baraba lahko pomisli, da ne bi bili vsi zaposleni, in še večja baraba, da ne bi bili vsi zaposleni tudi člani našega sindikata), bi ji Emil Milan pač pripečatil toliko več članarine. Plačala bi zase, tri članarine za tiste, za katere nas je pri-krajšala, in še nekaj za kazen. Kazen bi zbirali na posebnem računu za gradnjo sindikalnih kotišč.

Vidite, vse je v ideji in pravih volitvah. Prave ljudi na prava mesta!

Ciril Brajer

Preberite naročite

V prihodnji Delavski enotnosti bo SINDIKALNI POROČEVALEC št. 2 z naslednjo vsebino:

Programski dokument Svobodnih sindikatov Slovenije in temeljne naloge sindikatov za obdobje 1990–1994.

Dodatno število izvodov naročite do 1. marca 1990 po telefonu na številko: (061) 321-255 ali 310-033 int. 454.

Dodatne izvide boste prejeli istočasno, kot sicer dobivate mesečno Delavsko enotnost.

Ali bo tudi skupna poraba omejena?

Z zakonom o izplačilu osebnih dohodkov za prvo polletje 1990 se neposredna skupna poraba izplačuje v skladu s samoupravnimi akti. Zvezni izvršni svet na podlagi ocen izplačil skupne porabe meni, da je skupna poraba postala ventil za povečevanje osebnih dohodkov. Zato po novih informacijah predvideva omejitev tudi skupne porabe v višini povprečno izplačanega osebnega dohodka v republiki ali pokrajini (v to omejitev se ne bi vštejele le nagrade za upokojitve). Kljub našemu odločnemu nasprotovanju vsem takim posegom na sestanku v Beogradu 21. 2. 1990 in enotnim stališčem sindikata, ki bodo predstavljena na razgovoru tov. Markovića z zveznimi sindikati, pa v sedanjih razmerah ne moremo z gotovostjo oceniti končnega izida. Ocenjujemo, da bi tak poseg pri uresničevanju kolektivnih pogodb v našem prostoru prispeval k novi, dodatni problematiki.

Sedanje gibanje osebnih dohodkov, življenjskih stroškov, padec realnih osebnih dohodkov, napovedani stečaji in povečevanje brezposelnosti – pa če k temu prištejemo še omejitve skupne porabe – vse to je prevelika cena stabilizacije na plečih delavcev. Je to moč zdržati? Menimo, da ne in da morajo odgovorni odgovorneje prisluhniti zahtevam in predlogom sindikata.

Brane Mišič

Sindikalna lista

Pov. OD v gosp. SRS v obdobju: oktober–december 1989 2929.60
Pov. OD v gosp. SFRJ v obdobju: oktober–december 1989 2037.50

I. PRAVICE IZ DELA IN GOSPODARJENJA

1. Najnižji osebni dohodek	3685.00 din za februar*
2. Najnižji zajamčeni osebni dohodek	1600.00 din 01. 02. 89
3. Pogoji dela:	
– izmensko delo	10 % mesečne akontacije osebnega dohodka delavca za živo delo
– nočno delo	30 % mesečne akontacije osebnega dohodka delavca za živo delo
– delo v nedeljo	50 % mesečne akontacije osebnega dohodka delavca za živo delo
– delo na dan zveznih in republiških praznikov	50 % mesečne akontacije osebnega dohodka delavca za živo delo
– deljen delovni čas	prekinitev več kot eno uro 234.40 din
prekinitev več kot dve uri 468.70 din
4. Nadurno delo	50 % mesečne akontacije osebnega dohodka delavca za živo delo
5. Osebni dohodki pripravnikov	70 % OD za naloge, za katere se pripravnik usposablja in dosega predviden rezultat (OD pripravnika na sme biti nižji od zajamčenega OD)
6. Faktor delovne dobe	0.5 % od akontacije OD za živo delo za izpolnjeno leto delovne dobe

II. NADOMESTILA OSEBNIH DOHODKOV

1. Nadomestilo za letni dopust in državne praznike	mesečna akontacija osebnega dohodka delavca za živo delo
2. Druga nadomestila:	
– usposabljanje in izobraževanje po programu OZD	
– delo v mladinskih brigadah	
– krvodajalske akcije	
– opravljanje samoupravnih in družbenopolitičnih nalog, zastoji v delovnem procesu (čakanje na delo zaradi izpada energije, pomanjkanja surovin)	mesečna akontacija osebnega dohodka delavca za živo delo
– izpad delovnih ur zaradi stavke, ko se ure ne nadomestijo	
– druge oblike odsotnosti z dela v skladu s samoupravnimi splošnimi akti	

III. PREJEMKI SKUPNE PORABE

1. Regres za letni dopust (oblikovanje mase)	1757.80 din
2. Jubilejne nagrade	
– za 10 let	1464.80 din
– za 20 let	2197.20 din
– za 30 let	2929.60 din
3. Nagrade ob starostni ali delovni upokojitvi	8788.80 din

4. Solidarnostne pomoči (vselej na predlog OOSZS)	2929.60 din
– pomoč družini umrlega delavca	
– pomoč delavcu v primeru elementarne nesreče	
5. Odpravnina delavcu, ki zaradi zmanjšane obsega dela ali prenehanja poslovanja organizacije, preneha delovno razmerje	17577.60 din

IV. MATERIALNI STROŠKI V ZVEZI Z DELOM IN OPRAVLJANJEM DELA

1. Regres za prehrano med delom	585.90 din
2. Nagrade za uspešno opravljeno proizvodno delo oz. delovno prakso	
– učenci	1. letnik 293.00 din
2. letnik 351.60 din
3. letnik 439.40 din
4. letnik 498.00 din
– študenti	1. in 2. letnik 1757.80 din
3. in 4. letnik 2343.70 din
3. Dnevnice za službena potovanja v državi	163.00 din
– cela dnevnic nad 12 ur	83.10 din
– polovična dnevnic od 8 do 12 ur	60.30 din
– mini dnevnic nad 6 ur, če je potovanje dve uri pred pričetkom ali dve uri po preteku delovnega časa	
4. Stroški nočnine	predložen račun, razen za hotel de-lux kategorije
– nočnina v hotelu de-lux	142.60 din
– nočitev brez računa	61.10 din
5. Terenski dodatek (nastavitev, prehrana za delo na terenu)	2.00 din
6. Kilometrina	cena javnega prevoza
7. Prevoz na delo	2050.70 din
8. Ločeno življenje	

V. PRAVICE ČLANA ZSS

(kategorije, ki se ne uresničujejo v samoupravnih splošnih aktih in so za informacijo članom ZSS)

- pravica do brezplačne pravne pomoči in varstva
- pravica do sindikalne pomoči v primeru večje nesreče člana ZSS ali njegove družine, v primeru bolezni oziroma ko za pomoč zaprosi
- pravica do pomoči organizacij in organov sindikata, kadar so kršene njegove samoupravne, človečanske in državljanske pravice
- pravica do zaščite sindikata pri uveljavljanju pravice do dela in pravice iz dela.

* V SINDIKALNI LISTI SMO NAJNIZJI OSEBNI DOHODEK IZRAŽUNALI PO USTAJENI METODOLOGIJI. MENIMO, DA TA ZNESEK SKLADNO S SPREJETIMI ODLOČITVAMI V PODJETJIH IN DRUGIH OBLIKAH ORGANIZIRANOSTI NI SPOREN ZA OBRACUN OSEBNIH DOHODKOV. DEJSTVO PA JE, DA JE Z ZAKONOM O IZPLAČILU OSEBNIH DOHODKOV DO KONCA PRVEGA POLLETJA 1990 (URADNI LIST SFRJ št. 87/89 in 5/90) OMEJENA MASA IZPLAČIL. NA DECEMBRSKI RAVNI S SINDIKALNO LISTO NE MOREMO PREDPISATI IZPLAČILA NAJNIZJEGA OSEBNEGA DOHODKA. MENIMO PA, DA BODO V PODJETJIH OBRACUNAVALI OSEBNE DOHODKE V SKLADU S SVOJIMI SPLOŠNIMI AKTI TER RAZLIK MED OBRACUNANIMI IN Z ZAKONOM PREDPISANO MASO IZPLAČIL. EVIDENTIRALI KOT OBRACUNANE IN NEIZPLAČANE OSEBNE DOHODKE.

SINDIKALNA LISTA DOLGOČA KOT NAJNIZJI ZNESEK REGRESA ZA PREHRANO MESEČNI ZNESEK V VIŠINI 585.90 DINARJEV NA DELAVCA. ČE IMA ORGANIZACIJA V SVOJEM AKTU SPREJETO, DA JE REGRES 25 % POVPREČNEGA OSEBNEGA DOHODKA V GOSPODARSTVU SR SLOVENIJE, POTEM JE TA ZNESEK 732.40 DINARJEV IN SE LAHKO UVELJAVIJA.

Povprečni osebni dohodek v SR Sloveniji v decembru 1989 znaša 3.884,80, v gospodarstvu 3.669,30 in negospodarstvu 4.955,70 dinarjev na delavca.

Sloveniji hočejo vzeti še zadnji adut

Marković, poskrbi za funkcioniranje države, sicer...

Ekonomska analitiki se držijo za glavo. Sloveniji že v najkrajšem času preti gospodarska katastrofa, če... No, če se ne bo zelo hitro odločila za eno ali drugo alternativo, za katero se je pač v gospodarsko fevdalni jugoslovanski državi še sploh moč odločiti. V vsakem primeru pa je nekaj na dlani: Slovenija v nobenem primeru ne more vzdržati pritiska čez vsako razumno in ekonomsko sprejemljivo mero velikih dajatev za zvezno blagajno, če se hoče iz tega hudega gospodarskega primeža, ki ga na eni strani označujejo zelo neugodna gibanja, na drugi pa nevarno nihanje nekaterih velikih gospodarskih sistemov, izlizati kolikor toliko cela.

Mija Repovž v Sobotni prilogi Dela navaja mnenje člana predsedstva CK ZKS – Stranke demokratične prenov, Frančka Hudeja, ki pravi, da »izračuni kažejo, da Sloveniji potem, ko bi poravnala obveznosti do federacije, ne bo ostalo niti toliko, da bi lahko reševala domače probleme, vključno s sanacijo vrste velikih, problematičnih gospodarskih sistemov. Sloveniji ostajata le dve možnosti: ali na enak način, kot so izčrpali svoje poslovne banke v bankrotiranih zveznih eno-

tah, posrka denar iz svojih ali pa vladi sporoči, da obveznosti, ki naj bi jih plačala, ne bo poravnala...«

Prvi način za Hudeja pomeni prevzemanje mafijskih ekonomskih metod, kar je enako samomoru, drugo pa... O tem Franček Hudej ne govori. Pa bi lahko! Tembolj, ker bi bile posledice te druge innačice nič drugega kot zgolj logično in konsistentno uveljavljanje pompozno, če ne celo patetično sprejetih amandmajev k slovenski ustavi, ki eksplicitno govore tudi o slovenski ekonomski samostojnosti. Kajti to, kar zdaj (ne)počne slovenska vlada, ki se ne zna (ali se noče) odločno postaviti v bran interesov slovenskega gospodarstva, ni nič drugega kot izmikanje slovenski ustavi, s čimer ta ustava ostaja, kot so napovedovali nekateri že ob sprejemanju njenih amandmajev, zgolj mrtva črka na papirju, s katerim si Slovenija lahko nekaj obriše. Kakšna usoda pa čaka vlado, ki se izmika uresničevanju najvišjega ustavnopravnega akta, pa je v vsaki državi, ki se ima za pravno, bolj ali manj jasno. Takšna vlada mora takoj in brezpogojno odstopiti.

Slovenska vlada očitno nima nobenega operativnega

razvojnega načrta, kaj šele, da bi imela izdelano strategijo nastopanja v Jugoslaviji. Prav to pa utegne biti največja nevarnost za obubožano slovensko gospodarstvo. To pa je prav tragično, kajti Slovenija še nikoli v Jugoslaviji ni imela tako velikih možnosti, da se otrese nenehnega jugoslovanskega gospodarskega izčrpanja, kot ga ima ravno sedaj.

Prišlo pa so ravno od tam, od koder bi jih lahko še pred časom najmanj pričakovali – od kompartijskega in unitaristično usmerjenega srbskega režima. Srbska blokada je namreč za slehernega gospodarskega analitika zgolj definitiven konec iluzij o enotnem jugoslovanskem trgu. Srbija v gospodarskem pogledu, da o političnem sploh ne govorimo, torej že nastopa kot del konfederativne države.

Federativne Jugoslavije, ki naj bi med drugim zagotavljala svoboden pretok kapitala, blaga in delovne sile, ni več, in to ne glede na teatralno

ustenje predsednika zvezne vlade, kako lahko ta država funkcionira tudi brez ZKJ. Kajti če bi to bilo res, bi bilo najmanj, kar bi lahko pričakovali od Markovića, to, da bi z instrumenti gospodarske politike zagotovil nemoten enotni trg, na katerem nobena (partijska) politokracija ne bi mogla ukazovati svojemu gospodarstvu, kaj šele, da bi ji uspevalo bojkotirati drugega. Največji dokaz za to pa je prav nedavno ponesrečeno srečanje vlad Srbije in Slovenije v Beogradu, katerega pobudnik je bil prav Ante Marković.

In kaj sledi iz tega? Ker zvezne države vsaj v gospodarskem pomenu besede ni več (srbska blokada kot enostransko in nesankcionirano kršenje zvezne enotnosti trga o tem zelo prepričljivo govori), bi to za Slovenijo moralo pomeniti, da ji ta država (ki je gospodarsko ni) ne more več ukazovati in predpisovati deleža za njeno funkcioniranje. Ali z drugimi besedami: Ker srbska blokada enostransko krši zvezno ustavo, Sloveniji ne preostane drugega, kot da škodo, ki jo trpi zaradi tega, konsekvantno upošteva pri kotizaciji za zvezno blagajno. Slovenska vlada pa cinca tam, kjer bi morala od-

ločno udariti po mizi in Markovića postaviti pred dejstvo: Ne trkaj se po prsih, kako ta država lahko funkcionira brez ZKJ, temveč poskrbi za njeno resnično funkcioniranje. Če tega ne boš storil, smo prisiljeni sprejeti ukrepe, s katerimi bomo zavarovali vitalne interese slovenskega gospodarstva! Namesto tega sta Sinigoi in njegovi na Markovićevo pobudo odpotovala na srečanje s srbskimi brati in pristala celo na to, da je predsednik zvezne vlade prisostvoval le začetku in koncu te komedije, od katere nima slovensko gospodarstvo popolnoma nič.

Kaj se lahko izcimi iz takšne politike slovenske vlade, pa je zdaj že tudi slepcu jasno: Vse bolj očitno postaja, da zdaj Marković perverzno izvaja tisto, česar smo se najbolj bali in o čemer je na ves glas rohnel Milošević. To pa je samo še večje prelivanje akumulacije s severa na jug, ki bo Slovincem vzelo še edini adut, ekonomsko moč, s katero smo se še včeraj trkali po prsih. To pa je le začetek konca sanj o slovenski samobitnosti v Jugoslaviji. Kajti, narod, ki ni gospodarsko samostojen, lahko res samo sanja o kakšni državni suverenosti...

Ivo Kuljaž

Pomisel

Stavkajo učitelji, stavkajo...

Zgodilo se je, kar se je moralo zgoditi: napovedana je splošna stavka učiteljev. Bolje poučeni pravijo, da ne bo dolgo, pa se bo zgodila tudi stavka zdravstvenih delavcev, pa drugih v družbenih dejavnostih...

Za kaj gre?

Težave z družbenimi dejavnostmi in nezadovoljstvo delavcev, ki na tem področju delajo, niso nova stvar. Nekaj let se je to nezadovoljstvo usmerjalo na SIS-e. Ko je lansko leto z ustavnim zakonom država resneje posegla na to področje – nekateri so temu rekli kar tihi državni udar, drugi pa so si oddahnili, češ, končno bo red – in vpeljala za letošnje leto prehodni režim, ki pomeni zlasti koncentracijo sredstev in pristojnosti v republiški vladi, je bilo pričakovanih veliko. Tisti, ki stvar poznajo podrobneje, pa so seveda napovedali, da zatišje in nezadovoljstvo ne bo trajalo dolgo.

Pa res ni.

Ne gre zanikati, da so SIS-i deloma tudi sami prispevali k slabšanju razmer v družbenih dejavnostih. Dejstvo je tudi, da se je denar, zbran po številnih računih občinskih, mestnih in republiških SIS-ov, obračal na različne načine in da se je dogajalo, da je na enem računu ležal neporabljen, drug SIS pa si je moral denar za nujne tekoče izdatke sposojati. Vendar bistvo težav ni v tem in kaj kmalu se je pokazalo, da s prenosom oblasti problemi ostajajo enaki. Poglavitna težava je v tem, da smo si ves čas – in pravzaprav to še vedno velja – trmasto prizadevali, da bi iz manj naredili več. Pravice, programe itd. smo hoteli imeti in ker denarja za to nikoli ni bilo dovolj, smo si pomagali na ta način, da so bili stroški v izračunih vedno podcenjeni. Pri

planiranju se je vedno računalo s poviševanjem cen, ki je bilo razvidno nerealno; in ko se je čez čas ugotovilo, da so se cene zviševale hitreje, je bil dogovorjen »korekcijski faktor«, ki pa je bil spet namenoma prenizek. Stalna poračunavanja in preračunavanja so postala kar nekakšna družabna igra, ljudje so seveda vedeli, da so (pre)slabo plačani in da s planiranimi materialnimi stroški »ne pridejo skozi«, vendar je vsakoleten poračun malce pomiril nejevoljo. Prehodni režim, kot se imenuje letošnje leto, v naslednjih letih naj bi namreč prešli na popolnoma nov sistem, ki pa se še oblikuje, je ohranil eno in drugo: programe (prevelike) in sredstva (premajhna). In kakor koli so se ljudje veselili, da bo naposled napočil red, so kajpak zelo kmalu izračunali, da so še zmeraj tam, kjer so bili: s plačami, ki zaostajajo celo za skromnimi plačami v gospodarstvu, kaj šele v primerjavi s svetom. Ostale so tudi podedovane nelogičnosti in razlike. In ljudje so se pač odločili za stavko, tako kot se pač odločajo tudi drugi delavci in večinoma dosežejo svojo »pravdo«.

Pristojni minister je nekje napraskal denar za povišane plače. Morda bo v tem uspel tudi kak drug minister, če bo treba. Osnovno protislovje pa vseeno ostane. In to je: če hočemo imeti kolikor toliko ustrezne družbene dejavnosti, in to hočemo, saj brez zdravstva, šolstva, kulture... ni razvoja, to stane. Žalostinke o »razbremenjevanju« gospodarstva, ki jih ponovno poslušamo, so brez pomena. Pa ne da ne bi verjeli, da je gospodarstvo v res težkem položaju. Je toda če zdravstvo, šolstvo, kulturo itd. potrebujemo, ga je treba plačati. Druga stvar je

seveda koliko tega potrebujemo. Najbrž nihče ne bo trdil, da imamo npr. preveč osnovnih šol ali da so prerazkošne. In ker je tako, je pač treba nehati gledati nanje kot na obremenitev.

Nekoliko pa se bodo najbrž razhajala mnenja, ali so plače, ki so si jih zdaj priborili učitelji, premajhne, prevelike ali ravno prave. Velja seveda reči, da je »ustrezna« plača zelo nedoločljiv pojem. Vsak dober delodajalec pa se bo ravnal po načelu, da je dobro plačilo za dobro delo učinkovitejše kot pa slabo plačilo za slabo delo. In ker je gospodarstvo na neki način kolektivni delodajalec delavcev v družbenih dejavnostih, bi bilo najpametneje, da bi zahtevalo dobro delo, pa selekcijo na osnovi tega, tako pri sebi kot pri drugih.

Ob tej stavki pa se postavlja še eno vprašanje: stavka v družbenih dejavnostih, v javnih službah torej, od katerih so ljudje odvisni, je le nekaj drugega kot stavka v gospodarstvu. Šol pač ni mogoče enostavno zapreti in stavkati v nedogled, da na primer zdravstva niti ne omenjam. Stavkovna pravila za te dejavnosti bi torej morala biti specifična: stavka učiteljev naj prizadene državo, če je uperjena proti njeni šolski politiki, ne pa učencev. To pa so seveda vprašanja, ki pri nas še niso čisto jasna.

Učiteljska stavka je opozorilo. Je hkrati streznitev za mnoge, ki so naivno verjeli, da smo s SIS-i pospravili s sveta tudi probleme, na katere so leti kar naprej in tako neprijetno opozarjali. Zdaj torej velja stvari pošteno premisliti in pošteno urediti, brez sleparjenja pri računih. Zakaj računsko napake in »napake« niso dolgega veke.

Marija Cigale

Danes ne gre več za preobleko

Stiska strnjuje delavce v sindikat

Te dni prihajajo v javnost osnutki listin Svoobodnih sindikatov Slovenije, kar pomeni, da bo sindikat tudi s spremembo imena skušal dokazati, da je presegal popkovino s partijo, SZDL in oblastjo, da je torej končan proces, ki se je začel z razširjeno sejo RS ZSS junija 1988. Opravljeni so občni zbori sindikatov in podjetij, začinjajo se skupščine sindikatov v občinah, nastajajo samostojni sindikati dejavnosti. Do sindikalnega kongresa, ki je sklican za začetek aprila, bo celotna sindikalna organizacija oblečena v novo obleko, zamenjani pa bodo tudi nekateri izmed pomembnih sestavnih delov.

Sindikalna organizacija v Sloveniji je zaenkrat ostala skoraj neokrnjena in v njej je še vedno več kot 95 odstotkov zaposlenih. Povečuje se tudi disciplina pri plačevanju članarine. To je rezultat prenovitvenih naporov slovenske sindikalne organizacije, posledica čedalje večje stiske delavcev in groženj s stečajji. Je pa tudi odgovor na popolno nezainteresiranost starih in novih političnih strank za položaj vedno bolj obubožanega delavstva, ki mu je sindikat opora ali vsaj uteha. Sindikalna organizacija zato kljub posamičnim javnim očitkom dobiva novo veljavo. Vse kaže, da je to kar najbolj povezano z gospodarsko krizo in z razsulom velikega števila podjetij.

Poleg obrambe delovnih mest bodo plače ključna točka, po kateri bodo delavci merili uspešnost sindikata. Sindikati so v program zapisali, da ne bodo pristajali na ceno dela, ki ne bi zagotavljala življenja, primerljivega s standardom v evropskih državah.

Moč sindikata se bo te dni začela lomiti ob najnovejši sindikalni zahtevi, po kateri bi najnižje plače, izračunane po košarici življenjskih stroškov, ne smele biti manjše od 3.685,00 din. Ob tem se moramo spomniti, da je sindikat še decembra zahteval 2.600,00 din oziroma 380 DEM, novi znesek pa pomeni kar okroglih 520 DEM; za toliko so se povečali življenjski stroški v dveh mesecih konvertibilnih dinarjev. Najnovejši podatki o januarskih plačah doka-

zujejo, da je zahtevani znesek najnižjih plač skoraj enak ravni povprečno izplačanih OD. Ker poznamo distribucijo in razpore v OD, lahko sklepamo, da je februarja več kot 60 odstotkov zaposlenih v Sloveniji prejelo manj, kot znašajo minimalni življenjski stroški. Možnosti za uspeh te sindikalne zahteve so omejene tudi z zveznim zakonom o zamrznitvi plač in še s tem, kar vsak dan slišimo od politikov in gospodarstvenikov.

Uspeh sindikata v korist delavcev pa ni odvisen le od realnosti sindikalnih zahtev ter od taktike in strategije njegovega dela. Tudi avtorji marketinškega pristopa h kongresu sindikatov Slovenije so opozorili na pomembnost kadrovskega vprašanja in nujnost kadrovske prenov in strokovnih okrepitev. Volilne skupščine sindikatov v občinah in tudi sindikatov v dejavnosti v republiki so pokazale, da se ljudje v teh časih bojijo sprejemati funkcije in tudi zato za funkcionarska (predsedniška in sekretarska) mesta ni pravišnje konkurence. Dosedanji funkcionarji praviloma obnavljajo mandat potem, ko dobijo javno podporo in veliko večino glasov na tajnih volitvah. Nekateri menijo, da dobivajo dosedanjí sindikalisti podporo tudi zato, ker razen izjem niso bili kadrovani od partije, direktorjev in drugih oblastnih dejavnikov, drugi pa opozarjajo, da kritike in ocene o neuspešnosti sindikata v preteklem obdobju ne dajejo zagotovil, da bodo vsi isti kadri uspešni v novih razmerah.

Prognoze o tem so vprašljive, ni pa nobenega dvoma, kaj in kako naj sindikat ravna v obdobju, ko brez svečanih govorov pokopavamo socializem in njegove pridobitve in ko se začne nja bitka za preživetje. Sindikalni kadri, ki te dni dobivajo več glasov kot pred štirimi leti, bodo s sindikatom še bolj zrasi ali pa bodo odpadli, če ne bodo kos direktorskemu ali ministrskemu lobiju, če ne bodo zmogli naporov in če ne bodo imeli dovolj znanja, poguma in tudi trme v vsakodnevnih preizkušnjah. Za kaj takšnega pa potlej ni potreben kongres!

Franček Kavčič

na kratko

»Fluorografiranje« je obvezno za vse!

Po apelu nekaterih delavcev **Melamina** je na zahtevo republiškega odbora sindikata »kemikov« in »nekovinarjev« občinski svet ZS Kočevje le sklical sestanek z vodstvom sindikata podjetja na temo, kdo od zaposlenih in zakaj naj bi bil v tovarni – odveč. Melamin je namreč decembra lani sprejel »pravilnik o ugotavljanju ekonomskih in tehnoloških viškov«, pri čemer pa ni upošteval vseh kriterijev, ki jih je pripravil RS ZSS. Analiza je tako zajela samo 80 delavcev, ki so bili ocenjeni kot presežek; tem so tudi povedali, kakšna bo njihova usoda, ko bo pravilnik začel veljati v (vsakdanji?) praksi. Na sestanku so vodstvo sindikata Melamina opozorili na moratorij izvajanja zveznega zakona o delovnih razmerjih in jim zavoljo miru v hiši svetovali, naj do sprejema novega zakona globlje ocenijo razmere, v analizo pa naj zajamejo vse zaposlene, ne pa samo en del...

Pravilno, saj je fluorografiranje obvezno za vse!

Za prvo silo bo kar dovolj...

Na skupščini občinske organizacije ZS **Cerknica** so v razpravi o poročilu o delu, o programu dela ter o kongresnih dokumentih poudarili: da je glede na novo vlogo sindikata njegova prva aktivnost usposabljanje sindikalnih aktivistov; da sindikalne liste v mnogih organizacijah ne upoštevajo; da kolektivna pogodba ne bo razrešila delitvenih razmerij; da je treba sindikalno službo pravne pomoči strokovno in številčno okrepiti tako, da bo zajela vse občinske organizacije; da je treba sindikalno članstvo seznaniti s konvencijami mednarodne organizacije dela.

Samo to in nič drugega? Za prvo silo bo kar dovolj! Da bi le bilo...

Veliko vprašanj, malo odgovorov

Na **Dolenjskem** so nameravali ustanoviti regijski odbor sindikata delavcev trgovine, vendar ga niso, ker se ustanovnega sestanka niso udeležili zastopniki iz vseh občin. Prisotni so kljub temu obravnavali programske usmeritve in druge dokumente sindikata dejavnosti, pri čemer so najčesče »jemali v paco« odnos sindikata svoje dejavnosti do RS ZSS in občinskega sveta. Ta ni povsem razčiščena zaradi rivalstva, ki se pogosto vrinja v sodelovanje, članstvo pa niha med pripadnostjo dejavnosti in lojalnostjo do občine. Vzrok za to je tudi v premajhnem sodelovanju, še posebej v dejavnostih, ki doslej niso bile problematične. Zastavljala so se tudi vprašanja strokovnosti sindikata in njegovih kadrov; na površje bi kazalo potegniti delavoljne ljudi, a kaj, ko je takšnih premalo. Niso si znali odgovoriti tudi na vprašanje, kako doseči, da bodo poslovoodeči možje upoštevali sindikat in njegove zahteve, denimo ob vprašanjih presežkov.

Skratka, vprašanj je iz dneva v dan več, odgovorov pa vse manj...

Da bi čimprej shodili...

Seja občinskega odbora sindikata delavcev v zdravstvu in socialnem varstvu **Celje** je bila hkrati tudi skupščina sindikata dejavnosti v občini in ustanovna seja regijskega odbora sindikata dejavnosti. Ko so ocenjevali delo v preteklem obdobju, so zborovalci menili, da je odbor dokaj uspešno povezoval in usmerjal aktivnosti osnovnih organizacij ZS, s sklepi in stališči pa prispeval tudi k uveljavljanju interesov in k razreševanju vprašanj, ki zadevajo družbenoekonomski položaj delavcev njihove dejavnosti.

Pa še to: na ustanovnem delu seje so ukinili občinski odbor sindikata dejavnosti in ustanovili regijskega, pri čemer so poudarili, da bodo na podlagi odločitev OOS ponovno ustanovili občinski odbor, če se bo pokazala potreba po neposrednejšem povezovanju.

Nov regijski odbor sindikata delavcev zdravstva in socialnega varstva so »povili« tudi v **Posavju**; njegov sedež bo na OS v Brežicah.

Novorojenčki so menda zdravi. Da bi le čimprej shodili...

Krški glasbeniki po drugačnih notah

Na sestanku predsednikov sindikatov vzgojno-izobraževalnih ustanov **kraško-obalne regije** so se dogovorili, da bodo ustanovili obalni sindikat dejavnosti, v katerem bodo otroško varstvo ter osnovno, srednje, višje in visoko šolstvo; sindikati drugih ustanov pa se bodo povezovali v obalni odbor neposredno. Delavci vzgojno-izobraževalnih ustanov sezanske občine pa bodo še naprej imeli občinski odbor; z obalnim se bodo povezali, ko bo za to obojestranski interes.

Obravnavali so tudi zahteve IO ROS dejavnosti in podprli njegov poziv k splošni stavki v dejavnosti; pripomnili pa so, da je treba dati odgovor glede usklajenosti zahteve o višini OD z najnižjo plačo. Zavrnili so poskuse, da bi delavce spet delili na tiste, ki ustvarjajo (v gospodarstvu), in na tiste, ki trošijo (družbene dejavnosti). Težave v gospodarstvu bi bile prav take, kot so, ne glede na položaj delavcev v šolstvu. Po njihovem je namreč jedro problema v načinu delitve narodnega dohodka. In so ustanovili stavkovni odbor...

Poziv k splošni stavki so obravnavali tudi na seji občinskega odbora delavcev vzgoje in izobraževanja **Krško**. O njem so razpravljali na vseh šolah; povsod so sklenili, da bodo izvedli solidarnostno stavko, pri tem pa izrecno poudarili, da ne bodo prekinili pouka zaradi svojih osebnih dohodkov, temveč v podporo drugim. Tega sklepa pa niso podprli v glasbeni šoli, kjer postavljajo drugačne zahteve. Na kakšne strune jo nameravajo ubrati, se iz zapisnika ni »slišalo«...

Seja ROS kovinske in elektroindustrije

Se nam obeta splošna stavka?

Devetnajstega februarja se je zbral na prvi seji v novi sestavi republiški odbor Sindikata delavcev kovinske in elektro industrije. Njegovi člani so v večurni razpravi opozorili na nevzdržno stanje v njihovih podjetjih. Zavzeli so se za konkretne rešitve za ozdravitev močno načetega gospodarstva v obeh panogah. Na tej seji so tudi dokončno oblikovali vsa telesa znotraj dejavnosti. Razpravljalci so bolj ali manj prizadeto pojasnjevali težak položaj, v katerem se nahajajo njihova podjetja. Tako je **Marjan Pirc** iz Litostroja potrdil govorice o njihovih težavah. Posamezne proizvodne enote so namreč prejšnji teden že stavkale in le aktivnost sindikata je preprečila, da ni izbruhnila splošna stavka. Poudaril je, da so zahteve sindikata enake tistim izpred dveh let, kar pomeni, da takratne težave še vedno niso odpravljene. Tako zahtevajo, da se zmanjšajo prispevne stopnje za gospodarstvo in da se Litostroj dokončno notranje reorganizira.

Na seji je sekretar ROS **Vladimir Bizovičar** prebral kronološko poročilo o poteku volilnega postopka. S tem je želel zavrniti obtožbe kraško-obalnega občinskega sindikalnega sveta glede poteka kandidacijskega in volilnega postopka. Sprejeli so sklep, da se to poročilo pošlje tudi predsedniku Zveze sindikatov Slovenije Mihi Ravniku in sekretarju Rajku Lesjaku.

Podobne zahteve je postavil tudi **Bogdan Likar** iz Vozil, kjer so prav tako prejšnji teden za 40 minut zaustavili delo. Da delavci mislijo resno, je povedal tudi **Branko Kaker** iz Železarne Ravne. Stavkovni odbor, ki so ga ustanovili, zahteva za polovico višje osebne dohodke, znižanje prispevne stopnje iz bruto osebnega dohodka na 30 odstotkov, analizo učinkov prehoda na evropski delovni čas in večji vpliv vlade na (ne)upoštevanje zakonskih plačilnih rokov. Vsi so tudi zahtevali, da republiški odbor organizira splošno stavko. Za ta

Protest zoper zamrznitev osebnih dohodkov

Zaradi rasti življenjskih stroškov v decembru 1989 in januarju 1990 je realna vrednost naših osebnih dohodkov padla za tretjino. To pomeni, da se je družinski proračun za preživetje tako znižal, da ne bomo samo lačni, ampak tudi goli in bosi. Ocenjujemo, da se s takšnim materialnim in socialnim položajem delavcev v Jugoslaviji kršijo določbe Splošne deklaracije o človekovih pravicah, Evropska socialna listina in Mednarodni pakt o ekonomskih, socialnih in kulturnih pravicah, ki uveljavljajo načelo »socialne plače«, ki mora delavcem in njihovim družinam jamčiti »dostojno eksistenco«. Zlasti podpisnice omenjenega pakta morajo vsakemu priznati pravico do pravičnih in ugodnih delovnih razmer, ki delavcem in njihovim družinam zagotavljajo dostojno življenje.

Takšen položaj zaostruje odnose med delavci, ki jih ščiti sindikat, in poslovodstvom ter delavskim svetom našega podjetja. Povzroča veliko nezadovoljstvo pri nagrajevanju za opravljeno delo, zaradi česar je zagnanost za večji delovni učinek izrazito padla. Obstaja velika nevarnost za socialne nemire, ki bodo negativno vplivali tudi na tiste dele reform, ki jih sicer še podpiramo.

Zato več kot 4200-članski sindikat podjetja Metalna Maribor zahteva od zveznega izvršnega sveta takojšnjo razveljavitev zakona o zamrznitvi osebnih dohodkov oziroma ustrezen popravek, da bi na osnovi rezultatov dela delavci prejeli takšen osebni dohodek, ki bi njim in njihovim družinam omogočal dostojno življenje. V nasprotnem primeru bodo socialni nemiri oziroma stavke usmerjene zoper neargumentirano vztrajanje zveznega izvršnega sveta pri zamrznitvi osebnih dohodkov in zahtevana njegova odgovornost za povzročeno škodo. To bo pomenilo, da kolektiv podjetja Metalne (prepričani pa smo, da ne samo naš kolektiv) ne bo več podpiral politike in načrtanih reform zvezne vlade.

Predsednik sindikata Metalne Bogdan Ivanovič

Slika: Sašo Bernardi

predlog je bil tudi **Anton Simunič** iz Elektrokovine, ki pa je predlagal, da naj stavka ostane v mejah tovarniškega dvorišča. Proti splošni stavki, če naj bi ta pomenila le prekinitev dela, je bil **Albert Veler** iz Tama, saj je že tako brez dela več kot 3000 ljudi.

Na podlagi teh pobud je predsednik ROS Albert Vodovnik predlagal nekaj sklepov, ki so jih prisotni soglasno sprejeli. Tako so ustanovili komisijo, ki bo preučila vse zahteve delavcev in oblikovala sklepe. Nadalje bo izvršni odbor začel pripravljati vse, tudi skrajne ukrepe za izpolnitev zahtev republiškega odbora. Delavcem naj se za zamudo izplačila osebnih dohodkov priznajo in izplačajo zamudne obresti. V najkrajšem času naj bi se sestali direktorji in sindikalni aktivisti

s predsedniki Zveze sindikatov Slovenije, Izvršnega sveta in Gospodarske zbornice Slovenije. Skušali naj bi najti

skupno pot za rešitev iz čedalje hujših težav, ki pestijo podjetja v obeh panogah.

Robert Peklaj

Krivci naj odgovarjajo

Republiški odbor sindikata delavcev kovinske in elektroindustrije je na današnji seji obravnaval probleme gospodarjenja, izplačevanja osebnih dohodkov ter pojav resnih nezadovoljstev delavcev v dejavnosti zaradi stavk v družbenih dejavnostih. Ob tem so se člani seznanili tudi s pogovorom vodstva republiškega odbora in republiškega sveta ZSS s predstavniki izvršnega sveta Skupščine SRS. Člani odbora niso bili zadovoljni z rezultati pogovora, zato zahtevajo konkretne odgovore republiškega izvršnega sveta in Gospodarske zbornice Slovenije na odprto pismo ROS dejavnosti (23. 1.). Republiški odbor naj takoj stopi v neposreden stik oziroma dialog z republiškim komitejem za industrijo, ki naj pripravi sestanek s poslovodnimi delavci večjih podjetij ter sistemov iz dejavnosti in predsedniki njihovih sindikalnih organizacij. Nanj naj bi povabili predsednike republiškega izvršnega sveta, gospodarske zbornice in republiškega sveta ZSS. Na sestanku bi morali oblikovati sprejemljive rešitve, da se sindikatu dejavnosti ne bo potrebno posluževati skrajnega sredstva sindikalnega boja.

Člani odbora so se seznanili tudi s konkretnimi zahtevami delavcev iz Železarne Jesenice, Železarne Ravne, Litostroja, Iskre, Verige in drugih: odmrznitev osebnih dohodkov in nadzor nad rastjo cen; takoj je treba začeti aktivnosti v skupščinskem sistemu za uveljavitev enotne prispevne stopnje, s katero bi uveljavili normalno raven obremenitve gospodarstva (v evropskem merilu); ukiniti sedanjí sistem različnih prispevnih stopenj in davkov, ki zamegljujejo različno zajemanje v dohodku, osebnem dohodku, čistem dohodku podjetja; skupščina in njen izvršni svet naj določita notranje razporejanje zbranih sredstev (po enotni prispevni stopnji) med uporabniki družbenih sredstev; ob stečajnih postopkih mora sindikat podjetja s pomočjo ROS dejavnosti pri pristojnih organih sprožiti postopek za ugotavljanje odgovornosti po kazenskem zakonu SRS (128. člen) za osebe, ki so povzročile stečaj podjetja.

Republiški odbor sindikata delavcev kovinske in elektroindustrije je sprejel stališče, da morajo pristojne institucije čimprej odpraviti nepravilnosti v družbenih dejavnostih. Reševanje te problematike povzroča dodatno nezadovoljstvo med delavci dejavnosti, kar ne vodi k razumnemu odpravljanju problemov v naši družbi.

Republiški odbor je naložil svojemu vodstvu, naj skupaj z občinskimi sveti ZS in republiškim svetom ZS napravi vse, da bodo delegati v Skupščini SRS sprejeli predlagane rešitve za razbremenitev gospodarstva in reševanje perečega gospodarskega položaja ter s tem povezanega socialnega položaja delavcev v dejavnosti. Prek republiškega izvršnega sveta in republiškega sveta ZSS mora sprožiti postopek, po katerem naj bi zvezni izvršni svet preveril smotnost odločitve o zamrznitvi osebnih dohodkov ob hkratnem nenadzorovanem naraščanju cen.

Če zadeve ne bodo tekle v tej smeri, bo republiški odbor prisiljen uporabljati skrajno sredstvo sindikalnega boja, ki pa mora biti organizirano, ne stihijsko.

Marjan Gojkovič, predsednik sindikata delavcev v vzgoji, izobraževanju in znanosti, pred skupščino

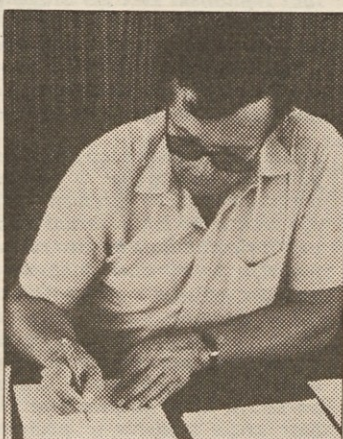
Kar od oblasti zahtevamo, bomo vsekakor poskušali uveljaviti

Tudi v sindikatu delavcev v vzgoji, izobraževanju in znanosti se iztekajo priprave na njihovo skupščino. Ta bo v četrtek, 1. marca, sklicali pa so jo v zbornični dvorani Univerze Edvarda Kardelja v Ljubljani, da bi tudi z reprezentančnostjo prostora obeležili pomen oblikovanja učinkovitega in samostojnega sindikata svojega članstva. Sicer pa je večina dejavnosti vodstva tega sindikata, njegovega predsednika in sekretarja, v zadnjih dveh tednih usmerjena v razreševanje gmotnih težav šolstva. Razrešitev teh težav je terjal njihov stavkovni odbor hkrati z napovedano splošno stavko v šolstvu. Predsednika republiškega od-

bora Marjana Gojkoviča, ki je sicer profesor matematike in fizike na Srednješolskem centru v Ptuj, smo za pogovor ujeli med dvema napornima dnevnoma, ki ju je moral prebiti v Ljubljani na pogajanjih s predstavniki šolskih oblasti.

Ko smo ga povprašali, kako ocenjuje minulo delo republiškega odbora sindikata delavcev v vzgoji, izobraževanju in znanosti, je povedal:

»Ko ob skupščini našega sindikata ocenjujemo delo republiškega odbora, lahko ugotovimo, da je našo glavno dejavnost opredelila država. To pa v negativnem smislu, saj je v vsem preteklem obdobju, pa tudi še danes, omejevala financiranje vzgoje in šolstva

Marjan Gajkovič

z različnimi zakoni, omejevala je osebne dohodke našega delavca in siromašila celotno

vzgojno-izobraževalno dejavnost.«

In na kakšen način se je republiški odbor temu postavljajo po robu?

»Tako smo bili prisiljeni, da smo na različne načine venomer opozarjali na slabšanje materialnega položaja našega delavca. Od odgovornih v republiki smo zahtevali spremembe in izboljšanje stanja s stavkami, prekinitvami dela, z enourno opozorilno stavko celotnega šolstva lani in z grožnjo s stavko vsega šolstva danes. V sistemu se je nabralo toliko nesmislov, da danes le-ti še slabšajo položaj delavca in vplivajo tako, da ga ni mogoče čez noč spremeniti. Sindikat bo moral v prihodnjih mesecih vložiti še veliko truda v zahteve za spremembo sistema in pri tem tudi tvorno sodelovati.«

Hkrati s temi prizadevanji je tekla tudi razprava o spreminjanju »šolskega« sindikata v samostojen sindikat dejavnosti. Kaj ste spoznali v tej razpravi in kako se boste v bodoče organizirali?

»Ves ta boj za izboljšanje gmotnega položaja delavcev v vzgoji in izobraževanju je pripeljal do prepričanja, da ga lahko vodi samo samostojen sindikat vzgoje in izobraževanja, sindikat, ki bo v celoti stanovski in bo združeval in zastopal interese vseh delavcev na področju vzgoje, izobraževanja in znanosti.«

Za neposrednejše uveljavljanje interesov posameznih delov vaše dejavnosti ste že v zadnjem času napravili nekatere organizacijske spremembe. Boste to ohranili?

Skupščina sindikata delavcev v zdravstvu in socialnem varstvu

Zlom zdravstva je čedalje bližje

V prostorih Tovarne zdravil Krka v Ljubljani je bila 21. februarja skupščina Sindikata delavcev v zdravstvu in socialnem varstvu Slovenije. Na njej so izvolili predsednika in člane republiškega odbora, nadzorni odbor in statutarno komisijo, pregledali minulo delo in sprejeli statut ter programske usmeritve delovanja sindikata v naslednjem štiriletnem obdobju. Sindikat delavcev zdravstva in socialnega varstva zahteva takšne sistemske rešitve, ki bodo zdravstvu in socialnemu varstvu odmerile enak delež družbenega proizvoda, kot ga namenjajo v razvitih evropskih državah. Določiti je treba trdne in učinkovite normative in standarde, na podlagi katerih bodo lahko zahtevali za dobro opravljeno delo tudi dobro plačilo. Želi tudi var-

Zanimive in zelo konkretne predloge je imel **Zvonimir Blažević**. Zavzel se je namreč za deideologizacijo zdravstva, za privatno prakso, za odhod vseh tistih, ki izpolnjujejo pogoje za pokoj, za realno tržno vrednost zdravstvenega dela in da bi delež davka na alkohol in cigarete namenili zdravstvu, saj so porabniki le-teh tudi največkrat deležni zdravniških storitev.

Remigijuč

»Bistvo koncepta, ki ga ponujamo članom na skupščini, je popolna samostojnost sindikata dejavnosti s sindikalnimi konferencami za vrte, osnovne šole, srednje šole in domove, visoko šolstvo in raziskovanje. Te sindikalne konference bodo samostojno opredeljevale interese svojih delavcev in jih tudi samostojno postavljale pred družbo. Pripravljeni pa smo se povezati z drugimi avtonomnimi sindikati v zvezo sindikatov, ki pa naj se bori za interese, ki so skupni vsem delavcem v Sloveniji.«

Na skupščini boste tudi kandidat za predsednika republiškega odbora v prihodnjem obdobju. Mislite, da bo delo v tej funkciji v prihodnjem obdobju »prijetno«?

»Upam se trditi, da bo pot, za katero se odločamo, težja kot kdajkoli prej. Pluralistični prostor v Sloveniji odpira pota novim strankam, novim gibanjem pa tudi novim sindikatom. V tem prostoru bodo nastopali ljudje, ki se bodo borili za interese delavcev, pa

tudi takšni, ki bodo želeli te interese izkoristiti za svoje namene. Ti bodo najbrž sindikatu na novi poti podstavili tudi marsikatero poleno. Kar pa zadeva naš sindikat, želimo poudariti, da bodo interesi in zahteve naših članov merilo za vodenje našega dela in da bomo vse zahteve, ki jih v imenu našega članstva postavljamo pred oblast, vsekakor tudi poskušali realizirati.«

Čeprav so programske usmeritve, ki jih boste sprejemali na skupščini, relativno kratke, zajemajo vrsto vprašanj. Kaj bi vi lahko izločili iz programskih usmeritev?

»Kot sem že povedal, so nam osnovno vodilo interesi naših članov. Izločil pa bi tri glavne sklope problemov: najprej gre za boj za gmotni položaj naših delavcev, nato za zahteve, ki opredeljujejo vlogo delavcev v vzgoji, izobraževanju in znanosti v naši družbi, tretje pa je naša lastna organiziranost in samostojnost sindikata delavcev v vzgoji, izobraževanju in znanosti.«

Igor Žitnik

Iniciativni odbor za Neodvisne sindikate Slovenije pri OK ZSMS – Ptuj, tel. (062) 771-736 Titov trg 12, 62250 Ptuj

Sporočilo javnosti

IO Neodvisnih sindikatov Slovenije sporoča, da je izjava, ki jo je dal član predsedstva SDZL Matjaž Šinkovec v časopisu Delavska Enotnost dne 12. 1. 1990, da predstavniki Neodvisnih sindikatov niso več člani konference SZDL (tudi zapis z enakim pomenom v zapisniku 3. konference, SDZS), neresnična. IO NSS ni imel nikdar svojih predstavnikov v konferencah SDZS niti niso bili vabljeni kot gostje. Zato zahtevamo, da predsedstvo SDZS izjavo javno prekliče. Prav tako so nesmiselne trditve, da se je SDZS znašla v položaju, ki jo sili v ustanavljanje strankarskih sindikatov. Z idejo neodvisnih sindikatov so se seznanili prek članov IO NSS, ki so obenem člani SDZS. IO NSS ni nikdar potreboval SDZS kot svojega skrbnika. Postavil se je kot neodvisna organizacija, ki ni bila članica nekdane SZDL niti ni bil ustanovljen v interesu nobene druge organizacije. Vezi imamo z več organizacijami, pa se nobena od njih ne hvali s tem, kar je prispevala za neodvisnost sindikatov, čeprav so na tem področju napravile neprimerno več kot SDZS, ki razen govoričenja in nesmiselnih izjav nima drugega pokazati. Pri tem pa jim ne odrekanje njihovega prispevka k slovenski pomladi. IO NSS sporočamo, da zaradi omenjenih dogodkov in neurejenih demokratičnih pravil igre znotraj SDZS do nadaljnjega prekinjamo stike s to organizacijo. Ponovno jih bomo navezali, ko se bodo v SDZS vzpostavila demokratična pravila igre in če bo obstajal obojestranski interes za to.

Iniciativni odbor za Neodvisne sindikate Slovenije predsednik Rastko Plohl

Skupščina sindikata obrtnih delavcev Slovenije

Zahtevamo dokončno ureditev zakonodajne regulative

Tako zahtevo je v svoji razpravi o poročilu o delu in programskih smernicah postavila že prva udeleženka, ki je obenem poudarila, da se v celoti strinja s predlaganim programom, da pa je treba z njim seznaniti tudi politične forume in organe ter širšo javnost.

V obrtni dejavnosti je zaposlenih okoli 70.000 delavcev, torej kar lepa armada, njihove potrebe in zahteve pa so vedno neke na robu. Preveč smo anonimni, zato so naše zahteve besede v veter, je dodala razpravljalica. Predlagala je, naj sindikat obrti Slovenije pripravi posebno izjavo ali deklaracijo, v kateri naj od pristojnih republiških organov energično zahteva učinkovitejše razreševanje problemov obrtne dejavnosti oziroma prehod od besed k dejanjem. Vse preveč je bilo že izrečnega in skoraj nič storjenega. Koliko govorjenja o razbremenitvi gospodarstva, ki pa ga dajatve za nenasitne države in družbene forume vse bolj pritiskajo k tlom. Koliko obljub o razvojnih možnostih in finančni pomoči, v resnici pa se razmere poslabšujejo iz dneva v dan. Eden od razpravljalcev je menil, da pri tem tudi sindikati niso nobena izjema in da je od deklarirane prenove uresničena le sprememba imena, sicer pa se kot klop držijo preteklih in zato zastarelih oblik in metod dela.

V razpravi je bilo posebej poudarjeno, da so programska izhodišča, ki jih predlaga republiški odbor sindikata delavcev obrti, dobro zastavljena in v marsičem naprednejša od stališč zveze sindikatov. Zato je treba vztrajati na njihovem uresničevanju, pa čeprav za ceno nepovezovanja v zvezo sindikatov. Predpogoji za uresničitev programskih izhodišč pa je seveda status pravne osebe ter v zvezi s tem popolna materialna in politična samostojnost. To

pogojuje tudi specifičnost tega sindikata, ki združuje tudi delavce pri obrtnikih. Le-ti so svoje iz dela izvirajoče pravice že sedaj uveljavljali prek kolektivne pogodbe, ki je na nekaterih delih naprednejša kot veljavna zakonska regulativa za to področje. Zato so delegati v razpravi zahtevali, da je treba takoj in dokončno urediti vso zakonodajo v zvezi z delom in delovnimi razmerji ter v primeru neučinkovitosti ali nesmiselnosti zakonskih določil odgovorne osebe v za to pristojnih organih poklicati na odgovornost. Več kot dovolj je eksperimentiranja in učenja na napakah, katerih negativne posledice občuti najbolj neposreden delavec, ki je že tako škandalozno malo plačan za svoje delo.

Sindikati bi morali torej takoj v boj za nove odnose med gospodarstvom in politiko ter znotraj gospodarstva, za takšno družbeno nadgradnjo, ki jo naše gospodarstvo zmora, za takšno dajanje, ki ne bodo do konca osiromašile še tistih gospodarskih panog in organizacij, ki so s tvornimi in učinkovitim delom uspeli kolikor toliko iti v korak z razvitejšimi in se enakopravno vključiti v evropske blagovne tokove.

Seveda bo najprej treba pomešiti pred lastnim pragom. Neučinkovitost slovenskih sindikatov, ki so bili desetletja podaljšana roka politike, resno ogroža njihov obstoj, njihovo upravičenost, da zastopajo delavski razred v boju za delavske pravice. Vse bolj je jasno, da nismo uspeli spremeniti niti miselnosti, kaj šele dejanja, s katerimi bi si lahko pridobili zaupanje delavcev, ne vlade in političnih strank. Vse bolj se posamezni vodilni funkcionarji več ukvarjajo sami s seboj in svojo prihodnostjo kot z organizacijo, ki jo vodijo. Vse bolj nejasna, namesto obratno, je bodoča organi-

ziranost sindikatov na terenu, vse preveč je znakov, da bi bili republiški sindikati najbolj zadovoljni, če bi bilo sprememb čim manj.

Najprej je torej treba menjati nekaj v glavi, in če to ne gre, zamenjati glavo, je dejal eden od prisotnih. Z drugimi besedami, tiste, ki ne znajo opustiti dosedanje miselnosti in metod, je treba zamenjati z novimi. Načelo pa je znano. Sindikalni funkcionar lahko pride le iz sindikalnih vrst.

Tudi sindikat obrtnih delavcev bo moral krepko pljunuti v roke in izkušnje s področja samostojnega osebnega dela hitro prenesti čim širše v prakso. Operativno delo na terenu, ki je na področju samostojnega osebnega dela najbolj zahtevno, pa bo treba izvesti tako, da bodo delavci sproti obveščeni o vseh svojih pravicah in o tem, kam oziroma na koga se lahko obrnejo po pomoč. Sindikalni poverjeniki ali zaupniki, kakor hočejo, bodo morali biti najzvestejši in najmarljivejši aktivisti. Njihov status, položaj in pooblastila pa bodo morala biti podrobno določena z zakonom in kolektivno pogodbo.

Skupščina je izvolila tudi novo vodstvo sindikata obrti za naslednja štiri leta. Ko so razrešili stari odbor in se zahvalili dosedanjemu predsedniku Marjanu Prinčiču za prizadevanja in tudi, glede na razmere, učinkovito delo, so z javnim glasovanjem za novega predsednika soglasno izvolili izkušnega celjskega sindikalnega delavca Jožeta Kocmana, za podpredsednika Franca Gradišarja iz Ljubljane in za sekretarja dosedanjega sekretarja Martina Marušiča. Izvolili so tudi delegate za 12. kongres ZSS in v nadaljevanju na konstitutivni seji novega republiškega odbora še njegove organe.

Skupščini je prisostvoval tudi predsednik republiškega sveta Zveze sindikatov Slovenije **Miha Ravnik**. V svoji razpravi je pojasnil dosedanja prizadevanja sindikata za oblikovanje splošne kolektivne pogodbe, ki naj bi jo sprejeli že konec marca. Navzroč je seznanil tudi z naporom sindikata za prenovu oziroma oblikovanje svobodnih sindikatov Slovenije in z vlogo sindikata v novem večstrankarskem sistemu, ki se nam obeta. Kar pa se tiče čedalje slabšega položaja delavcev, si bo sindikat prizadeval, da zaradi tega ne bi prišlo do preprirov med posameznimi panogami in do razkola znotraj sindikata.

stopnje od gospodarstva, ampak da se zbrani denar in ta namen res porabi samo za zdravstvo. Prav tako je zahtevala tudi osebno odgovornost za izvedbo oziroma neizvedbo do sedaj postavljenih ciljev za razrešitev težav v zdravstvu in socialnem varstvu.

Skupščina je po razpravi z večino glasov sprejela sklepe: ustanovi naj se samostojen žiro račun za zdravstvo, na katerega naj bi se nakazala njemu namenjena sredstva iz republiškega proračuna; republiška vlada naj določi rokovnik in nosilce akcij za uresničitev zahtev stavkovnega odbora; ugotovi naj se tudi odgovornost republiškega komiteja za zdravstveno in socialno varnost ter bivanje zdravstvene skupnosti za težak položaj v zdravstvu, če se te zahteve ne bodo uresničile do 28. marca, bo ROS 5. aprila organiziral enourno opozorilno protestno stavko.

Robert Pekljaj

Sindikat razbija blokado

Miha Ravnik, Tomislav Milenković in Andjelko Vasić v izjavi za Oslobođenje napovedujejo razgovor sindikalnih vodstev Slovenije in Srbije zaradi normalizacije odnosov med tema dvema republikama. Članek je objavil tudi časnik Zveze sindikatov Bosne in Hercegovine Riječ radnika.

Prihaja v medsebojnih odnosih dveh naših republik, Srbije in Slovenije, vendarle do pozitivnih premikov, ki dajejo upanje, da bo kmalu bolje? Zdi se, da bi bil odgovor lahko pozitiven. Poleg že dobro znanega sestanka dveh predsednikov republiških vlad, Stanka Radmilovića in Dušana Šnigoja, to potrjuje tudi pogovor predstavnikov slovenskega in srbskega sindikata 16. februarja v Ljubljani. Svojevrsten znak dobre volje in želje po preseganju v resnici nezavidljivega stanja je tudi pristanek Miha Ravnika in Tomislava Milenkovića, predsednikov sindikata Slovenije in Srbije, da v Oslobođenju najavita omenjeni sindikalni pogovor na medrepubliškem vrhu.

Obojestransko odpiranje

Predlagamo, naj bo to zelo konkreten pogovor, pravi Miha Ravnik. Ne želimo se spuščati v politiziranje, ampak se želimo pogovarjati o konkretnih vprašanjih, kaj sindikat lahko napravi in more napraviti, da bi odpravili omejitvene ukrepe, okreplili sodelovanje in da bi se trg znatno bolj odprl v obeh smereh. Ustvarjati moramo nove možnosti za gospodarsko reformo in se intenzivneje lotiti sprememb, ki so nujne v družbenem, političnem in gospodarskem sistemu.

Zelo jasno smo povedali in kot kongresno tezo sprejeli, dodaja Ravnik, da sindikat ni politična organizacija, temveč organizacija interesnega združevanja članstva. Poudarjamo, da smo svobodni in neodvisni in vezani izključno na članstvo in njegove interese. Kar pa se tiče politične demokracije in vseh vrst strank in združenj, naj po našem trdnem prepričanju gredo iz naše organizacije, iz podjetja na teren. Kosovo, poudarja Ravnik, je povsem jasno zelo velik problem. Sindikat se mora vsekakor dvigniti nad nesporazume in usvarjati takšne odnose, da bodo

Srbi in Crnogorci in Albanci in vsi drugi živeli v slogi kot bratje, da bo Kosovo dejansko dejavnik združevanja Jugoslavije, ne pa razpada naše domovine. O vsem in o mnogih drugih vprašanjih se bomo s tovariši iz srbskih sindikatov pogovarjali skrajno odprto in pošteno.

Vračanje zaupanja

Povsem jasno je, da se na podlagi proglasa ali stališča kogarkoli ne morejo vzpostaviti ali prekiniti odnosi med ljudmi, poudarja Tomislav Milenković. Ne gre za zakon ali za fizično izolacijo. Delovni ljudje in ljudstvo Srbije niso hoteli več gledati in poslušati, kako se interes za skupno življenje spelje v njihovo škodo in škodo Jugoslavije edino na gospodarske interese.

Mi po vsem, kar je iz Slovenije naslovljeno Srbiji in srbskemu narodu, ne moremo nikomur ukazati, naj prekine blokado in kupuje blago iz Slovenije, razlaga Milenković. Pripravljeni pa smo na pogovor, na razjasnjevanje stvari in stanja v vsakem delu Jugoslavije in z vsemi političnimi strankami in programi. Edino, o čemer se za nobeno ceno ne bomo pogovarjali, je vprašanje pravic albanske narodnosti do samoodločbe in odcepitve to je o tezi »Kosovo – republika« Nočemo dialoga z nacionalističnimi strankami in o življenju izven Jugoslavije. Hočemo razjasnitve o vprašanjih, ki nas razdružujejo. Odkriti želimo povedati, kako in s čim se na Kosovu razbija Jugoslavija. Delavskemu razredu Srbije ni vseeno, v kakšni in kateri Jugoslaviji bo živel.

Poskušali bomo razjasniti, kako je možno odpraviti blokado in povrniti zaupanje naroda v možnost skupnega življenja in dela v Jugoslaviji. Do sprememb v odnosih lahko pride le, če se spremeni odnos Slovenije do Kosova, poudarja Milenković. To mora dojeti

slovenski narod in občutiti narod v Srbiji. Takšen je lahko naš vpliv na spremembo stanja in odnosov, po volji ljudstva. O tem se bomo pogovarjali v vodstvih sindikatov Slovenije in Srbije in poiskali skupne rešitve, toda samo tiste, ki jih narod in delavski razred razume.

Nepredvidljive posledice

Predsedstvo sveta ZSJ je sprejelo povsem jasna stališča, da je proti ekonomski, kulturni, politični in vsem drugim, blokadam, nam je rekel predsednik sveta ZSJ Andjelko Vasić, ki si je zelo prizadeval, da bi čimpej prišlo do razgovora med sindikalnimi vodstvi Slovenije in Srbije. Opozoril je, da ni najti težje blokade od te na Kosovu: v številnih tovarnah je blokirana proizvodnja, kar bo imelo nepredvidljive posledice, predvsem za delavce, tudi v jugoslovanskem merilu.

Sindikat pa lahko prav v teh težkih trenutkih izrazi priložnost in se pokaže in dokaže pri reševanju najbolj konkretnih in najtežjih problemov, kot srbsko-slovenska in kosovska blokada, poudarja Vasić. Najprej bodo šli vsi predsedniki republiških in pokrajinskih svetov na Kosovo, nakar bo sledil sestanek v Ljubljani, znova pa se bomo zbrali z novimi dejstvi in spoznanji že 22. februarja na seji Predsedstva Sveta ZSJ.

Poudariti moram še, nam je rekel Andjelko Vasić, da so sindikalni voditelji Slovenije in Srbije izrazili vso pripravljenost, da se sestanejo in pogovorijo o vseh problemih, ki otežujejo medsebojne odnose, ne le v teh dveh republikah. Očitno je za to bilo potrebno nekaj časa, kajti neizogibni proces osamosvajanja delavske organizacije nikakor ni preprost.

Tadija Djordjević
(Oslobodjenje)

V torek je Miha Ravnik, predsednik RS ZSS s sekretarjem Rajkom Lesjakom in nekaterimi vodstvi republiških odborov sprejel predstavnike Občinskega sveta Zveze sindikatov Maribor (Franc Štelcer, Vekoslava Krašovec, Metka Roksandič). Predstavniki Maribora so vodstvo slovenskih sindikatov seznanili z nespoštovanjem vseh družbenih norm pri uveljavljanju stečajev v nekaterih mariborskih podjetjih in zahtevali, da tudi republiški svet ZS Slovenije stori vse za zagotovitev normalnega poslovanja tistih programov v mariborskih (pred)stečajnih podjetjih, za katere strokovne analize kažejo, da imajo prihodnost.

Zahtevali so, da zvezna skupščina ponovno razpravlja o zakonu o stečaju in da se spremeni sedanja praksa, ko lahko zaradi majhnega primanjkljaja na žiro računu podjetja po 60 dneh blokade to podjetje pripelje v stečaj. Opozorili so, da ta čas v tistih podjetjih, ki so nastala iz bivših delovnih organizacij, pravzaprav ni nobene resnega sogovornika s tujimi partnerji, ki so pripravljeni vlagati svoja sredstva v proizvodnjo. Mariborski sindikalisti so še posebej zahtevali, da se v postopku odpuščanja delavcev spoštujejo pravice delavcev pred upokojitvijo, pravice mater samohranilk, delavcev, ki so na službenju vojaškega roka, in pravice podobnih kategorij delavcev.

M. H.,
Slika: Sašo Bernardi

Občinski sindikalni svet Domžale

Bolje preprečiti kot prepozno gasiti

V razviti občini Domžale, v kateri je zaposlenih okoli 13.000 ljudi, nam površen pregled ne prikaže resničnih razmer v njihovem gospodarstvu. Čeprav rezultati poslovanja še niso kritični, pa sindikat s položajem v gospodarstvu nikakor ni zadovoljen. Zakaj je tako, nam je pojasnil sekretar občinskega sindikalnega sveta Domžale Igor Mlakar.

Občinski sindikat ni zadovoljen, ker kot merilo uporablja zadovoljstvo delavcev. Delavci pa so čedalje bolj nezadovoljni. Vzroki so različni, vsekakor pa mednje spada tudi nedoslednost državne vlade, ki ni v celoti prevzela skrbi za delavce in upokojujence.

Naslednji vzrok so zagotovo osebni dohodki, ki so, kot vedno, premajhni in nekaterim ne nudijo niti osnovne socialne in ekonomske varnosti. Kot je dejal Igor Mlakar, bodo že februarja imeli v nekaterih domžalskih podjetjih težave z izplačilom celo minimalnega oziroma s sindikalno listo zagotovljenega osebnega dohodka. Seveda je v takem položaju težko govoriti o zadovoljstvu delavcev, kaj šele o zelo uspešnem gospodarstvu.

Kljub temu, da stanje v Domžalah še ni kritično, pa se lahko zgodi, da bo prišlo do izbruha nezadovoljstva med delavci. Sicer pa tudi Domžale niso imune za aktualne pojave v teh težkih kriznih razmerah, kot so tehnološki presežek, stečaj in sanacije. Da bi se izognili neljubim posledicam teh postopkov, je občinski sindikalni svet postavil zahtevo, ki je bila kasneje tudi sprejeta v občinski skupščini, naj izvršni svet občine Domžale pripravi konkreten program za zagotovitev socialne varnosti. Vanj naj bi bili vključeni vsi delavci, ki bodo tehnološki presežek zaradi slabega poslovanja podjetja, ki jim preneha delovno razmerje zaradi stečajnega postopka, in pa vsi tisti, ki šele

iščejo prvo zaposlitev. Da bi ta program lahko sprejeli, pa je treba oblikovati samostojni finančni sklad, iz katerega bi sindikat črpal denarna sredstva za omenjeni program. V ta namen, kot je dejal Igor Mlakar, naj bi porabili tudi sredstva, ki jih Slovenija nakazuje na zvezni račun za nerazvite.

V kratkoročnih načrtih občinskega sindikalnega sveta Domžale je opazna želja po enotnem sindikalnem gibanju v vsej Sloveniji. Tako bi tudi lažje uresničili vse načrte, ki pa jih imajo v Domžalah kar dosti. Tako naj bi se dokončno opredelila cena dela in najnižji osebni dohodek, ki naj bi še nekako zagotavljal življenjski obstoj. Nadalje naj bi bilo vsakomur, ki zaradi stečaja ne prejema osebnega dohodka, zagotovljeno delovno mesto, prav tako pa naj bi bili deležni posebne zaščite člani, vodstvo in sindikalni aktivisti. Delavcem naj bi nudili strokovno, pravno pomoč in varstvo. Večjo pozornost naj bi namenili izobraževanju sindikalnih aktivistov za opozarjanje pogajalske vloge z nasprotno stranjo, ki je za to že usposobljena. Predvsem pa bo domžalski sindikat aktiven pri uvajanju evropskega delovnega časa. Sindikat sicer ne nasprotuje uvedbi takšnega delovnega časa, vendar je pri tem pomembno, da se podjetja za ta prehod ne odločajo posamezno, brez vnaprejšnjega dogovora. Hkrati pa bo ta prehod možen šele, ko bodo temu prilagojene tudi javne službe. Šele takrat, ko bosta izpolnjena ta dva pogoja, bo prehod na evropski delovni čas prinesel boljše kakovost življenja. Domžalski sindikat se torej trudi, da bi postal enotno, močno in vplivno delavsko gibanje, ki bi s svojim delovanjem pridobilo zaupanje ljudi. To pa je tudi bistvo sindikata.

Robert Peklaj

Protest zoper zamrznitev osebnih dohodkov

Zaradi rasti življenjskih stroškov v decembru 1989 in januarju 1990 je realna vrednost naših osebnih dohodkov padla za tretjino. To pomeni, da se je družinski proračun za preživetje tako znižal, da ne bomo samo lačni, ampak tudi goli in bosi. Ocenjujemo, da se s takšnim materialnim in socialnim položajem delavcev v Jugoslaviji kršijo določbe Splošne deklaracije o človekovih pravicah, Evropska socialna listina in Mednarodni pakt o ekonomskih, socialnih in kulturnih pravicah, ki uveljavljajo načelo »socialne plače«, ki mora delavcem in njihovim družinam jamčiti »dostojno existenco«. Zlasti podpisnice omenjenega pakta morajo vsakomur priznati pravico do takšnih delovnih razmer, ki delavcem in njihovim družinam zagotavljajo dostojno življenje.

Takšen položaj zaostrejuje odnose med delavci, ki jih štiti sindikat, in poslovoilstvom ter delavskim svetom našega podjetja. Povzroča veliko nezadovoljstvo pri nagrajevanju za opravljeno delo, zaradi česar je zagnanost za

večji delovni učinek izrazito padla. Obstaja velika nevarnost za socialne nemire, ki bodo negativno vplivali tudi na tiste dele reform, ki jih sicer še podpiramo.

Zato več kot 4200-članski sindikat podjetja Metalna Maribor zahteva od zveznega izvršnega sveta takojšnjo razveljavitev zakona o zamrznitvi osebnih dohodkov oziroma ustrezen popravek, da bi na osnovi rezultatov dela delavci prejemali takšen osebni dohodek, ki bi njim in njihovim družinam omogočal dostojno življenje. V nasprotnem primeru bodo socialni nemiri oziroma stavke usmerjene zoper neargumentirano vztrajanje zveznega izvršnega sveta pri zamrznitvi osebnih dohodkov in zahtevana njegova odgovornost za povzročeno škodo. To bo pomenilo, da kolektiv podjetja Metalna (prepričani pa smo, da ne samo naš kolektiv) ne bo več podpisal politike in začrtanih reform zvezne vlade.

Predsednik sindikata
Metalne:
Bogdan Ivanovič

Zveza sindikatov Slovenije
Republiški odbor sindikata delavcev v vzgoji, izobraževanju in znanosti
Stavkovni odbor

Datum: 22. 2. 1990

Sporočilo javnosti: Sklepi stavkovnega odbora

Stavkovni odbor v republiki je na podlagi poročila pogajalske skupine, predsednika Republiškega komiteja za vzgojo, izobraževanje in telesno kulturo ter sporočil mestnih, občinskih (in osnovnih) organizacij sindikata o sklepih stavkovnih odborov sklenil:

a) V osnovnem šolstvu so v pretežnem številu osnovnih šol in slovenskih občin doseženi ali bodo v kratkem doseženi osebni dohodki, kot jih je zahtevala sindikalna konferenca osnovnih šol in stavkovni odbor. Podana so zagotovila izvršnega sveta SRS, da bodo izpolnjene dolgoročne zahteve in pripravljeni predlogi rešitev do 1. 5. 1990. Za predloge rešitev odgovarja sedanji RKVITK.

Glede na to, da se je za stavko na poziv republiškega stavkovnega odbora v celoti odločilo samo 16 občinskih organizacij in le posamezne osnovne šole v drugih občinah, stavkovni odbor ne razglša splošne stavke za 26. 2. 1990.

Stavkovne odbore na šolah in v občinah pozivamo, da spremljajo uresničevanje postavljenih zahtev in na podlagi ocene v republiškem odboru sindikata ponovno odločajo o stavki.

b) V srednjem šolstvu in dijaških domovih ni v celoti izpolnjena zahteva stavkovnega odbora glede višine OD. Glede na ocene IS Skupščine SRS ter zagotovila o popravkih višine OD v ceni storitve bo zahtevani osebni dohodek v naslednjem mesecu dosežen – z opravljenimi poračuni glede na rast OD v gospodarstvu od 1. 1. 1990.

Podana so zagotovila IS Skupščine SRS za spremembo sistema financiranja in upravljanja šol do 1. 5. 1990. IS Skupščine SRS bo opravil z ravnatelji šol v marcu 1990 poseben razgovor o pokrivanju dejanskih materialnih stroškov.

Glede na to, da se o stavkovnih zahtevah niso izrekle organizacije sindikatov na srednjih šolah v Ljubljani ter manj kot polovica srednjih šol v Mariboru ter glede na posebno akcijo sindikalnih organizacij na srednjih šolah Dolenjske stavkovni odbor ne razglša splošne stavke za 26. 2. 1990.

Stavkovne odbore na srednjih šolah in v občinah se poziva, da spremljajo uresničevanje zahtev ter na podlagi ocene republiškega odbora sindikata ponovno odločajo o stavki.

c) Sindikalne organizacije v visokem šolstvu so v celoti podprle zahteve stavkovnega odbora, vendar z izjemo VTOZD Biologija in koordinacijskega odbora sindikatov Filozofske fakultete v Ljubljani niso pripravljene uveljavljati zahtev s stavko. Visokošolstvo zahteva razreševanje problemov in pričakuje v kratkem spremembe v sistemu upravljanja in financiranja.

Glede na zagotovila RKVITK o kratkoročnih rešitvah v TOZD Biologija in v obeh študentskih centrih ter glede na predloge rešitev do 1. 5. 1990 stavkovni odbor ne razglša splošne stavke v visokem šolstvu.

Odlotične o uveljavljanju posameznih zahtev sprejemajo stavkovni odbori na šolah in v občinah na lastno odgovornost v skladu s stavkovnimi pravili.

Za stavkovni odbor Marjan Gojković

DOLGO NAPOVEDOVANA IN PRIČAKOVANA KNJIGA IZŠLA!

Več avtorjev: INOVACIJSKA PRAKSA

Priročnik-zbornik za organizatorje inovacijske dejavnosti

Vsebina:

- Jože Jan: **PREDGOVOR**
- mag. Ivan Grebenc, dipl. inž.: **POMEN INOVACIJSKE DEJAVNOSTI ZA USPEŠNOST DELOVNE ORGANIZACIJE**
- Marjan Ferš, dipl. patent. inž.: **INOVIRANJE UPRAVLJANJA, POSLOVANJA IN TEHNOLOGIJE V SVOBODNEM, TRŽNO USMERJENEM PODJETJU**
- Jože Jan: **RAZVOJNO-INOVACIJSKO DEJAVNOST NAJ VO-DIJO POSLOVNI ORGANI**
- Janez Kovačič, dipl. oec. in Marjan Odar, dipl. oec.: **EVIDENTIRANJE IN FINANCIRANJE INOVACIJ**
- dr. Krešo Puharič: **PRAVNA UREDEITEV PRAVIC INDUSTRIJSKE LASTNINE**
- Marijan Stele, dipl. inž.: **INFORMACIJE ZA INOVACIJE**

Knjiga je izšla v zbirki Knjižnica sindikati pod zap. št. 96. Cena 110 din. Naročite jo lahko na naslov ČZP Enotnost, Ljubljana, Dalmatinova 4, telefon: (061) 321-255.

Vsem rednim naročnikom Knjižnice Sindikati in vsem, ki so knjigo naročili v prednaročilu, bomo knjigo poslali po pošti.

NAROČILNICA

Pri ČZP Enotnost, Ljubljana, Dalmatinova 4, nepreklicno naročam izvod(ov) knjige INOVACIJSKA PRAKSA.

Naročeno nam pošljite na naslov:

Ulica, poštna št., kraj:

Ime in priimek podpisnika:

Naročeno, dne, kraj:

Račun bomo plačali v zakonitem roku.

Žig

Podpis naročnika

Ilija Jurančič

Letno poročilo posloводства

1. Pravna podlaga

Zakon o podjetjih vsebuje določbo, da posloводство (direktor ali poslovodni odbor) vsako leto daje poročilo o rezultatih poslovanja družbenega podjetja po letnem obračunu. Letno poročilo obravnava in se o njem izjavijo delavci na način in pod pogoji, kot to določa statut podjetja. Če delavci ne sprejmejo poročila o rezultatih poslovanja družbenega podjetja, a delavski svet ugotovi, da je posloводство odgovorno za nedoseganje poslovnih rezultatov, je to lahko razlog za njegovo predčasno razrešitev.

Namesto brežštevlnih referendumov o pomembnih in nepomembnih zadevah in skoraj vsakodnevne sprejemanja odločitev z osebnim izjavljanjem, ki so jih nalagali zakon o združenem delu in na njegovi podlagi izdani predpisi, imajo delavci zdaj mir pred silnim odločanjem. Sprejemanje letnega poročila posloводства je zdaj ena izmed redkih možnosti in priložnosti, da se delavci o nečem osebno izjavijo. Mnžice referendumov prej ni nihče resno jemal, a največkrat je bilo takšno odločanje tudi gola formalnost. Zdj teh formalnosti ni več, a obveznost obravnavanja in sprejemanja letnega poročila, ki ga ob zaključnem računu daje posloводство, moramo izkoristiti za neprestano izboljševanje rezultatov poslovanja in tudi za selekcijo poslovodnih delavcev, še preden jim poteče celotni mandat, seveda, če je to potrebno.

Posloводства bodo svoje letno poročilo letos podajala prvič. Priložnost in obveznost, ki jo nalaga zakon o podjetjih, je treba že v prvem letu dobro izkoristiti. Na podlagi dosedanjih izkušenj, pridobljenih v postopkih obravnavanja zaključnih računov v preteklih letih, je treba doseči, da bo obravnavanje in sprejemanje letnega poročila posloводства postalo najpomembnejša in najbolj odmevna oblika dialoga med delavci in poslovodstvi. Prav tak dialog mora zavezovati obe strani, delavce in posloводства, k učinkovitemu in racionalnemu delovanju v obojestranskem in skupnem interesu.

2. Vsebina letnega poročila

Letno poročilo daje posloводство podjetja ob zaključnem računu, ki se običajno pripravi do konca februarja, letos pa zaradi novosti in sprememb do konca marca. Številke, ki jih kot obvezne za zaključni račun predpiše služba družbenega knjigovodstva, so le nekakšen splošni okvir letnega poročila. Vedeti moramo, da je zaključni račun predpisan in namenjen predvsem ali celo samo zunanjim dejavnikom. Poleg zaključnega računa je treba pripraviti podatke in gradivo za lastno presojo gospodarskega, tehničnega tehnološkega in organizacijskega položaja podjetja in v zadnjem poslovnem obdobju doseženih poslovnih uspehov ali neuspehov. Letno poročilo posloводства pa ni ne eno in tudi ne drugo. V tem poročilu mora posloводство na poljuden in razumljiv način predstaviti v preteklem poslovnem letu dosežene poslovne rezultate in tudi nadaljnje perspektive podjetja. Letno poročilo posloводства bo torej treba pripraviti posebej, nekako na podlagi dosedanjih izkušenj obravnavanja poslovanja podjetja ob sprejemanju zaključnega računa. Sindikat bo moral zahtevati, da bo letno poročilo posloводства v resnici stvarno, objektivno in razumljivo vsem delavcem. Le tako sestavljeno letno poročilo posloводства je mogoče obravnavati in tudi sprejeti.

Podatki o gospodarjenju, ki bodo pomembna, vendar ne edina sestavina letnega poročila posloводства, bodo morali obravnavati gibanja prihodkov, odhodkov, poslovnega izida, poslovnih sredstev, kapitala in dolgov ter finančnih tokov. V ta namen bodo lahko uporabljeni kazalniki:

- financiranja,
- investiranja,
- kapitalskega pokrivanja,
- obračanja,
- gospodarnosti, stroškov in dobička,
- proizvodnosti,
- donosnosti,
- dohodkovnosti,

s katerimi je mogoče ugotoviti in prikazati trenutni položaj podjetja in njegove gospodarske možnosti razvoja v naslednjem obdobju. Ob upoštevanju ugleda, ki ga ima podjetje na trgu, in sodobnosti proizvodnega programa ter njegove tehnike in tehnologije bo mogoče za vsako podjetje ugotoviti njegovo ceno. Ta daje vrednost obveznicam in delnicam, ki jih podjetje izdaja in ki tudi omogoča ali ne omogoča selektivnost pri izbiranju novih delavcev, še predvsem tistih, ki razvijajo in pripravljajo delovni program za naslednja obdobja. V ta namen bo letno poročilo posloводства moralo vsebovati dovolj gradiva in podatkov, ki bodo omogočali presojo tehnične in tehnološke doganosti ter oblikovalske dovršenosti vseh proizvodov in storitev, ki nastajajo v delovnem programu podjetja, in tudi razvojne možnosti podjetja za naslednje obdobje. Za takšno presojo, ki bo pomembna za nastajanje pripadnosti delavcev podjetju, bodo morali biti v letnem poročilu posloводства podatki o kakovosti, ki se dosega v celotnem delovnem procesu, in o realizaciji ustvarjalnosti pri delu. Primerjalno s preteklim obdobjem in z dosežki drugih doma in na tujem bodo morali biti posredovani podatki o doseženi kakovosti dela in poslovanja, proizvodov in storitev. Prav tako tudi podatki o dosežkih (obsegu in vrednosti) ustvarjalnosti pri delu, tako množične in tudi profesionalne.

Poleg podatkov, ki zadevajo sedanji trenutek in razvojne perspektive gospodarjenja v podjetju, bo letno poročilo posloводства moralo vsebovati tudi vrsto podatkov, ki neposredno zadevajo delavce, njihov materialni položaj in socialno varnost. To so podatki o kadrih in kadrovskih premikih, o usposabljanju delavcev, o sredstvih skupne porabe in še predvsem o osebnih dohodkih. Vsi ti podatki bodo morali biti urejeni tako, da bodo omogočene primerjave znotraj podjetja in tudi primerjave z dosežki drugih podjetij iste dejavnosti in iste regije.

Podatke in primerjave, ki jih bomo o osebnem dohodku vključevali v letno poročilo posloводства, lahko razdelimo v dve veliki skupini:

- primerjave navzven,
- primerjave znotraj podjetja.

a) Primerjave navzven

Primerjave navzven so omejene z izbiro podatkov, ki so na razpolago o osebnih dohodkih. Teh je malo in tudi niso najprimernejši, tako da si bo treba v prihodnje prizadevati, da se spremenijo in dopolnijo tudi programi statističnih raziskovanj. V ta namen sta zdaj na razpolago podatke o povprečnem osebnem dohodku in podatki o strukturi izplačanih osebnih dohodkih na podlagi obrazcev

blizno 250 značilnih del. Te podatke zbira le občasno in samo za izplačila v enem mesecu. Takšni podatki za kakršne koli resne primerjave niso uporabni, ker je višina osebnega dohodka za posamezno značilno delo v posameznem mesecu odvisna od tega, kdaj so v podjetju povečali osebni dohodek ali je bil opravljen kak račun in podobno. V nekaterih naših mestih so podjetja samoiniciativno določila značilna dela in med seboj izmenjujejo podatke o višini osebnega dohodka za ta dela. Takšne regionalne primerjave so izjemno koristne za vključitev v letno poročilo posloводства. Še posebej, če se podatki o višini osebnega dohodka nanašajo na daljše časovno obdobje, na pol leta, tričetrt leta ali na vse leto. Vse primerjave morajo biti primerno komentirane in če je le mogoče, mora biti dodano tudi pričakovanje za prihodnje obdobje.

b) Primerjave znotraj podjetja

Za primerjave znotraj podjetja uporabimo lastne baze podatkov in nimamo omejitev. Primerjave morajo biti smiselne in razumljive in predvsem resnične in stvarne. V poštev pridejo:

- primerjava deleža osebnih dohodkov v celotnem prihodku in v dohodku v daljšem časovnem obdobju (za pet ali celo za deset let),
- vrednost poprečnega osebnega dohodka v daljšem časovnem obdobju (za pet ali deset let),

Žal, statistika ne zbira, obdeluje in objavlja sproti podatke o višini osebnega dohodka za pri-

jave so izjemno koristne za vključitev v letno poročilo posloводства. Še posebej, če se podatki o višini osebnega dohodka nanašajo na daljše časovno obdobje, na pol leta, tričetrt leta ali na vse leto. Vse primerjave morajo biti primerno komentirane in če je le mogoče, mora biti dodano tudi pričakovanje za prihodnje obdobje.

Program bi moral vsebovati predvidevanja za vse tiste rezultate poslovanja, ki naj jih naslednje leto obravnava letno poročilo tako, da bi ob naslednjem poročilu soočili oba akta in tako najbolj kvalificirano razpravljali in sklepali o poslovnih uspešnosti podjetja in o delovni uspešnosti posloводства. Sicer bo ob letnem poročilu posloводства preveč sprenevedanja.

nem obdobju (pet ali deset let), izražena v primerni tuji valuti (DEM, ATS, ECU),

- razpon osebnega dohodka po pravilniku in po izplačilih za daljše časovno obdobje,

- razlike v višini osebnega dohodka med enotami na podlagi 073 njihove delovne in dohodkovne uspešnosti,

- primerjave razlik osebnega dohodka med delavci na podlagi delovne uspešnosti,

- primerjave razlik v višini osebnega dohodka med delavci na podlagi drugih sestavin (nadurno delo, nočno delo, izmensko delo, vplivi okolja itd.).

Vse primerjave morajo biti primerno komentirane in razložene dodana mora biti tudi vizija vloge in razvoja obračunavanja osebnega dohodka za naslednje obdobje. Letno poročilo posloводства je namreč več kot primerna prilika za vpeljavo sprememb v delitvi, ki naj v čim večji meri uveljavijo ravnotežje socialne in motivacijske vloge osebnega dohodka v posameznem podjetju.

3. Letni delovni program kot izhodišče letnega poročila

V letošnjem letu bo dosežene rezultate poslovanja treba primerjati z dosežki iz preteklih let, z dosežki drugih podjetij iste dejavnosti in s predvidevanji iz lastnega gospodarskega načrta. Zaradi različno naraščajoče hiperinflacije v preteklem letu bodo vse te primerjave težavne in nezanesljive. Za naprej bi morali uveljaviti prakso, da se ob letnem poročilu posloводства (za preteklo leto) obravnava tudi letni program posloводства, ki naj bi bil podlaga za dogovor delavcev in posloводства o delovnih in poslovnih aktivnostih v podjetju za leto naprej. Tako naj bi posloводство poleg odobritve poslovanja v preteklem letu s programom dobilo tudi mandat za naprej. Poleg tega bi bil tak program tudi izhodišče primerjav o poslovanju za naslednje letno poročilo posloводства. Program bi moral vsebovati predvidevanja za vse tiste rezultate poslovanja, ki naj jih naslednje leto obravnava letno poročilo tako, da bi ob naslednjem poročilu soočili oba akta in tako najbolj kvalificirano razpravljali in sklepali o poslovnih uspešnosti podjetja in o delovni uspešnosti posloводства. Sicer bo ob letnem poročilu posloводства preveč sprenevedanja.

Prostovolna uprava

**Prostovolni
Indikatori
Slovenije**

Lawrence Godtfredsen

Privatni sektor v Jugoslaviji pred začetkom reforme

Lawrence Godtfredsen je profesor političnih znanosti na univerzi Babson v Massachusettsu. Je specialist za Jugoslavijo, ki jo študira že dvajset let. Leta 1957 je diplomiral na Vojaški jezikovni šoli in postal tolmač in prevajalec za srbohrvatski jezik. Iz jugoslovanske tematike je leta 1973 napisal tudi doktorsko nalogo - Federalizem in jugoslovanska politična integracija. Zadnja leta raziskuje predvsem problematiko privatnega sektorja, ki jo je proučeval tudi na svojih obiskih v Jugoslaviji leta 1987 in 1988. Sodeloval je na mednarodnem simpoziju Majhni privatni sektor danes, ki so ga 3. junija 1988 v Peči organizirali bratje Karič. Njegove izkušnje in spoznanja pri raziskovanju jugoslovanskega privatnega sektorja so tudi tema našega pogovora.

Ameriški znanstveniki pri svojem delu zelo

radi uporabljajo metodo poglobljenega intervjuvanja, nabiranja vtisov iz »prve roke«. Seveda je pogoj za to poznavanje, pasivno ali aktivno znanje jezika, kar je pri ameriških specialistih za posamezne države tako in tako običajna praksa.

Od prekinitev s Stalinom leta 1948 ter ekonomskih in političnih eksperimentov, ki so potekali v naslednjih letih, se je Jugoslavija zelo izogibala problematiki vloge privatnega sektorja v političnem/ekonomskem sistemu. V želji ustvariti delavsko državo v skladu z marksističnimi načeli, je jugoslovansko komunistično vodstvo začelo uvajati popolnoma nove oblike socialističnih ekonomskih ukrepov: delavske svete, samoupravljanje in temeljne organizacije združenega dela. Ti eksperimenti pri družbeni kontroli naj bi ustvarili neodvisna sredstva za ekon-

omski napredek v socializmu brez vračanja k bodisi stalinskemu »državnemu kapitalizmu«, bodisi h kapitalizmu s privatno lastnino. Rezultat tega je bil, da je bila vsa važnejša produkcija »socializirana« v zapleteni ureditvi, ki je oblast delila med direktorje, delavce in decentralizirane politične enote. Manjše ekonomske enote, imenovane obrt ali rokodelstvo, so nadaljevale svojo dejavnost izpred druge svetovne vojne, pridružile pa so se jim še nekatere nove tehnološko usmerjene obrti. Dejavnosti teh obrti so bile natančno določene z ustavama iz leta 1963 in 1974. Celo v kmetijstvu, ki zajema okoli 92 odstotkov delovnih mest in 71 odstotkov proizvodnje, so privatna posestva omejena na 10 hektarjev.

Jugoslovanska prizadevanja za uskladitev prvotnega marksizma z vztrajnim privatnim sektorjem so pripeljala v raznolikost zakonitih privatnih gospodarskih dejavnosti. Ustava iz leta 1974, ki je nastala

jala pod skrbništvom Edvarda Kardelja, vodilnega ideologa, je bila sestavljena tako, da je strogo omejila dejavnost privatnega sektorja na najmanjše obrti in dejavnosti, ki niso mogle tekmoovati z velikimi družbenimi podjetji. Ravno tako je dovoljevala ustanovitve zadrug, v katerih so privatni obrtniki lahko združevali svoja sredstva znotraj organizacije, ki jo je regulirala država. V zameno za delite svojih profitov lahko dobijo prostor, orodje, materiale in stroje ter sodelujejo v nekaterih uvožno-izvoznih poslih. Tretji ustavni domislek, pogodbeni organizacija združenega dela, dovoljuje privatnemu lastniku, da z delavci sklepa pogodbe pod skrbnim nadzorom vladnih organov. Na začetku je lastniku dovoljeno sprejemati odločilne upravljaljske odločitve, toda po nekaj letih ga lahko delavci z volitvami prisilijo, da svoje podjetje transformira v državno podjetje. Četrta uredba dovoljuje partnerjem, da ustanovijo prehodno državno podjetje, kjer imajo lahko znatna upravljaljska pooblastila in iniciative. Ta določba je bila najprej prakticirana v Sloveniji in je običajno omejena na zelo majhna podjetja z nekaj delavci. Samo prvo kategorijo lahko ocenjujemo kot neodvisno privatno, v kateri podjetnik prevzema vso odgovornost za uspeh ali propad svoje firme. To je tista kategorija, ki nas na tem mestu zanima.

Pravzaprav je bilo vodstvo ZKJ od ustanovitve socialistične Jugoslavije dalje sovražno do omogočanja razcveta privatnemu sektorju, s tem da je omejevalo število delavcev, ki jih lahko zaposli, in strogo

Nadaljevanje na naslednji strani

ODMEVI

Vijuganje izvršnega sveta in cestarjev (drugič)

V zvezi s člankom našega novinarja Janeza Severja, objavljenega 9. februarja 1990, moramo opozoriti na vrsto napak in, milo rečeno, neustrezno prikazanih dejstev v članku z naslovom Vijuganje izvršnega sveta in cestarjev ter z nadnaslovom, v katerem so omenjeni celo Srbi in Kosovo.

Nadnaslova ne bomo komentirali. Že sam začetek članka »Nedavni pogovor s cestarji, ki so ga izsilili Celjani«, pa kaže na najmanj zelo slabo obveščenost ali celo tendencioznost novinarja. Dne 7. februarja je namreč v Celju potekalo regijsko posvetovanje, katerega sklicatelj je bila Republiška uprava za ceste. Na posvetovanje so bili vabljeni predsedniki skupščin in izvršnih svetov občin, direktorji cestnih podjetij in novinarji. Potek posvetovanja je bil načrtovan že v začetku januarja 1990. Posvetovanja so se začela 6. februarja v Mariboru za podravsko, koroško in pomursko regijo, 7. februarja je bilo sklicano posvetovanje v Celju za področje celjske regije, 8. februarja v Ljubljani za ljubljansko regijo, 13. februarja v Kranju za gorenjsko regijo, 14. februarja v Novem mestu za dolnjsko regijo in 15. februarja v Kopru za primorsko in severnoprimorsko regijo. »Pogovora« torej niso »izsilili« Celjani. Res pa je, da predstavniki družbenopolitičnih organizacij, ki pa so se posvetovanja udeležili v relativno visokem številu, na posvetovanje niti niso bili povabljeni niti nismo bili obveščeni, da se namestavajo posveta udeležiti.

Zato je toliko bolj neumestna trditev v članku, da »se srečanje zahtevali celjski mladinci, komunisti in nekatera vodstva občin celjske regije«. Premurci in Korošci so imeli skupaj s Podravci svoj regijski posvet 6. februarja in v Celju, razen enega predstavnika PMS Socialistične zveze Murska Sobota, niso bili. Na posvetu smo res predlagali, da bi o problematiki Trojan oziroma celotne avtocestne povezave med Celjem in Ljubljano, ki se sicer začne v občini Zalec, razpravljali na naslednjem sestanku. Medtem bo namreč pripravljena tudi primer-

jalna študija posameznih variant povezave Celja z Ljubljano. Povsem netočna pa je trditev v članku, da o avtocesti med Celjem in Ljubljano na posvetu ne bi govorili. Posveta sta se namreč ravno zato udeležila tudi vodja sektorja za predhodna dela in projekte Cestnega inženiringa in celo predstavnik projektantske organizacije, ki je pripravljala projekte za odsek avto ceste med Celjem in Blagovico, vključno s Trojanami.

Trditev, da že več kot dvajset let trajajo razprave, načrtovanja, obljube in priprave na ureditev slovenskih cest, je žal, sicer točna. Točna pa je tudi ugotovitev, čeprav že malo oguljena od večnega ponavljanja, da je bilo in je za vse želje in potrebe vedno premalo denarja. Res pa je tudi, da je bila ocena ekonomske moči »moje dežele« ter ocena njenih celotnih razvojnih možnosti v začetku sedemdesetih let, ko so nastajali visokoletni načrti o izgradnji kompletnega slovenskega cestnega križa do konca leta 1985, daleč od realnosti. Takrat so samo redki jasnovidci slutili, da je dobršen del našega predvidenega in načrtovanega razvoja hiša iz kart, ki se bo lepega dne sesula. Zato pa je danes, ko so stvari jasne, sklicevanje na te dvajset let stare zamisli, na takratne vizije, tudi svojevrsten cinizem. Še večji cinizem pa je uperjati prst v cestarje in jih kriviti za neizpolnjevanje vseh zastavljenih ciljev. Cestarji so verjetno prvi, ki bi radi videli slovenski cestni križ dograjen in urejene preostale ceste. Odločitve o tem pa niso v rokah strokovne službe.

Andrej Levičnik, direktor
Republiške
uprave za ceste

Bodo krivci odnesli cele glave?

Lojalnost je lepa stvar. Toda kot vse naj bi imela tudi lojalnost neko mejo. Brane Gruban, šef službe za stike z javnostjo ISKRE holding d.d. mora pač biti lojalen že po položaju. Prav tak položaj pa vendarle zahteva nekaj več. Kanček zdrave pameti morda?

Če je lojalnost namreč slepa, se sprevrže v svoje nasprotje. Brezglava privrženost, še sploh, če jo gromko trobiš naokoli, je skorajda praviloma medvedja usluga sfvari, ki ji hočeš služiti.

Ta splošna pravila pa kajpak niso vzrok, da bi se netemeljito zamislil nad pisarijo Braneta Grubana. Zakaj, denimo, bi bil sam (in v skladu z uredniško politiko) »popoln revanšist«?

Najprej sem temeljito prebrskal stanovanje. Dvakrat, saj prvič še sam nisem verjel, da nimam niti enega Iskrinega

izdelka. Potem sem pobaral še krojače naše uredniške politike. Nihče ni besen na Iskro, ker bi denimo ne bil zadovoljen z njenimi izdelki, ker bi predolgo čakal na servis, ker bi njegov sorodnik letel na cesto ali ker bi v Iskri delala njegova tašča. Skratka, za revanšizem ni vzrokov. Zanj imamo slovensko besedo maščevalnost in ta se logično lahko porodi le zaradi vzroka. Res, vzrok je lahko tudi izmišljen, a Iskra mi niti v sanjah ni storila ničesar žalega. Še tole blebetanje Braneta Grubana mi je prej v zabavo kot kaj drugega.

Z »destrukcijo, anarhijo, rušilnostjo« je že druga pesem. To je lahko človeku že v naravi. Zatorej sem bil tu bolj skrben, samokritičen. Znova sem prebral vse, kar smo v zadnjem času pisali o Iskri. In moram priznati! Domala vse je bilo rušilno, če skušaš brati z očmi in umom katerega koli člana Iskrinega vodstva. Prepričan pa sem, da si neposredni in morda posredni krivci za propad sistema z več kot 30.000 zaposlenimi kaj drugega niti ne zaslužijo.

Takoj zatem sem se moral zamisliti nad svojim »infantilnim poročanjem«, ki ne prispeva k »mobilizacijskemu ozračju« ... Bo tudi kar držalo. Kaj pa je drugega kot infantilnost (otročjost, če spet prevedem učenega Braneta Grubana), če pri nas kar naprej pišeš o nekakšni odgovornosti za gospodarsko katastrofo, ki se je v celoti še ne zavedamo. Preveč grozljiva je.

Torej tudi mobilizacijski nisem. Enostavno bi moral predlagati, da je treba krivce s šibo po riti. Bilo bi res malce anarhično, gotovo pa spodbudno kar se da. Branetu, ki je pač član vodstva, bi sam vtaknil blazinico pod hlače. Le zato, da bi ne bilo preveč revanšistično.

Njemu namreč zamerim eno samo demagogijo, tisto o »klinu med krhko zaupanje, ki ga ljudje ponovno pridobivajo v vodstvo...« Saj ne bom vprašal, zakaj je krhko in ali prav ta ugotovitev ne potrjuje vsega, kar smo pisali. Spominim naj le, da sem izrecno omenil, da očitki ne letijo na novo vodstvo.

Naj končam s strokovnostjo. Naša stroka je pač ta, da korektno zapišemo, kar smo slišali, in da potem logično sklepamo, kaj je za delavce dobro in kaj ne. Stroka Braneta Grubana je verjetno drugačna. Menda naj bi širil čim bolj glas o firmi, ki ji služi. Kako je svoj posel opravil s tiskovno konferenco, s katere sem tako grdo poročal, naj mu dokazem z nekaj

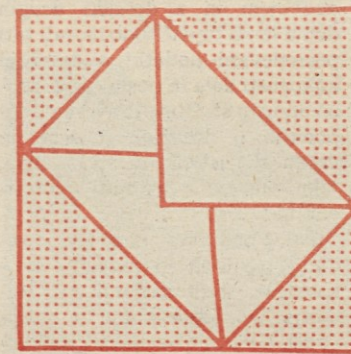
navedki iz članka v Dnevniku, ki nam ga je poslal za zgled:

»Položaj v Iskri Avtomatiki se že nekaj let nezadržno slabša in DO je v največji povojni krizi... Avtomatika je bolna in zadolžena in tako nesposobna preživeti: izgube, nelikvidnost, zmanjšana prodaja, presežki zaposlenih, preveč prostorov in opreme; stroški proizvoda so bistveno večji kot pri konkurenci...«

Kaj naj potemtakem še dodam? Krivci za katastrofo živijo ravno toliko mirno, kolikor jim to dopušča vest. Delavci, ki so izgubili delo, ustanavljajo sindikat nezaposlenih. ROS delavcev kovinske in elektroindustrije mora s sindikati podjetja pri pristojnih organih sprožiti postopek za ugotavljanje odgovornosti po kazenskem zkonu SRS (128. člen) za osebe, ki so povzročile stečaj podjetja...

Novinarji pa moramo hoditi na tiskovne konference, tudi takšne, ki jih sklicujejo Brane Gruban in njemu podobni. In mirno požirati nečednosti, kakršne si je privoščil po svojem slabo opravljenem poslu?! Menda ne!

Ciril Brajer

PREJELI SMO

V Evropo s strokovnjaki, ne z upokojenci

»Laž ima kratke noge!«

Poslušalci radia in bralci časopisa so večkrat izpostavljeni neresničnim izračunom in dokazovanjem kraje pokojnin. Trdim, da to ne drži, in navajam tele dokaze:

1. Bivši zakon o načinu izplačevanja pokojnin je določal, da osebe, ki so se upokojile po 1. 7. 1983, prejemale pokojnine za nazaj, medtem ko so prejšnji upokojenci vse do 1. 3. 1988 prejemale pokojnine – nespremenjeno – za naprej. To neenakopravnost med upokojenci je odpravil edino poštenu in še sedaj veljavni zakon. Le-ta določa, da se morajo vse pokojnine, ne glede na to, kdaj se je kdo upokojil, izplačevati na zadnji delovni (ne koledarski) dan v mesecu za tekoči mesec. Sedanji zakon velja od 6. 10. 1987.

nujejo to vrsto dejavnosti »mala vrata« za izhod iz sistema. Sovražno obnašanje do privatne lastnine in omejevanje le-te nosi del odgovornosti za rast samostojne neuradne ekonomije, imenovane fuš, ki ga nekateri ekonomisti ocenjujejo na več kot 30 odstotkov vse gospodarske dejavnosti. Veliko delavcev in strokovnjakov, ki sodelujejo pri fušu, utaji davke, ki bi jih morala dobiti država, in prispeva k precejšnji izpraznitvi sredstev s krajo in osebnim delom v delovnem času v državnih podjetjih.

Ekonomska kriza

Zaradi poslabšanja ekonomskega sistema v Jugoslaviji v zadnjem desetletju in neuspeha več zaporednih vlad, da bi ta trend spremenile, se je spremenilo mišljenje političnih voditeljev v razvitih republikah, ki so prispevale visok odstotek svojega dohodka za nerazvita področja, in privedlo do večjega vpliva reformsko usmerjenih ekonomistov v Sloveniji in na Hrvaškem. Gospodarstvo ni stagniralo; je nazadovalo. Življenjski standard je padel še posebej po devalvaciji dinarja za 29 odstotkov v juniju 1988. Deficit Jugoslavije v zunanji trgovini je zrasel na 20 milijonov USD leta 1988, kar je zahtevalo, da se vlada pogaja z IMF in Svetovno banko za posojilo in reprogramiranje dolga. Zunanji pritisk na reformo je leta 1988 Mikuličevu vlado prisilil, da je vpeljala varčevalni program, ki je propadel. Poleg tega je zaradi političnega razcepa v zvezi komunistov med slovenskim in srbskim vodstvom in tendence repu-

Pripomba na sestavek v DE »Čigavi delegati so v zboru združenega dela«

Omenjeni sestavek v Delavski enotnosti z dne 9. 2. 1990 je neresničen v trditvi, da OS ZSS in MS ZSS nismo realizirali dogovora o seznanitvi skupine delegatov ZSD Skupščine SRS o stališčih, zahtevah in predlogih predsedstva RS ZSS k osnutku zakona o delovnih razmerjih.

Na posvetu predsednikov sindikatov podjetij in OO ZSS občine Slovenske Konjice 30. 1. 1990 smo predstavili navedene pripombe predsedstva RS ZSS na osnutek zakona in dobili vso podporo ter se dogovorili, da o tem seznanimo skupino delegatov za ZSD Skupščine SRS. To nalogo sem opravila sama na seji skupine delegatov 5. 2. 1990.

Na seji sem predstavila naša stališča do osnutka zakona o delovnih razmerjih in zahteve zveznega zakona o temeljnih pravicah iz delovnega razmerja glede mo-

ratorija določanja in odpušcanja presežnih delavcev. Skupina delegatov je naša stališča podprla in delegat za ZSD Skupščine SRS je bil pooblaščen, da na seji podpre predstavnika RS ZSS.

Čeprav sem predstavila tudi položaj v občini Slovenske Konjice in posledice, če bi se začel v podjetjih neposredno uporabljati 21. člen zveznega zakona o temeljnih pravicah iz delovnega razmerja, se za razpravo nismo dogovorili, ker smo menili, da bi to lahko opravili delegati iz občin, kjer že imajo te probleme.

V OS ZSS se zavedamo, kako pomembna so določila zakona o delovnih razmerjih, zato smo izkoristili vse priložnosti, tudi občne zборе, da smo jih predstavili delavcem skupno s stališči ZSS.

V Delavski enotnosti je zato neupravičeno napisano, da bi se morali ob takih zadevah povprašati, zakaj prejemo plačo. Zadeve namreč niso preverjene. Trdim, da smo OS ZSS še kako povezani s članstvom, ki v tem trenutku zahteva naše konkretno in učinkovitejše delovanje za zaščito delavcev. Tovariški pozdrav!

Sekretarka OS ZSS:
Milica Dabanovič

Vobodni
Indikati
Jlovenije

Pripomba: Če smo se z nožem in bombami v ustih borili za enakopravnost in resnico, kar starejši upokojenci tako radi zatrjujejo, je takšen poseg v tedanji način izplačevanja pokojnin bil še kako upravičen!

2. Zaradi izplačevanja pokojnin vnaprej kar dvema tretjinama upokojencev je bil SPIZ večkrat primoran – v breme pokojnin tudi tistih, ki jih je izplačeval za nazaj – najemati draga premostitvena posojila.

3. Če vemo, da delovne organizacije, ustanove in obrtniki – zasebniki SPIZ-u plačujejo prispevke – nekateri celo z veliko zamudo – za nazaj, in če zaposleni prejemale plače tudi za nazaj, potem so očitki starih upokojencev o kraji pokojnine popolnoma neupravičeni in hujskaški. Naj si sivi panterji nikar ne domišljajo, da si bodo z neresničnimi trditvami pridobili ugled in novo članstvo ter dvomljivo zmago na volitvah! Če so nad sedanjim stanjem v našem gospodarstvu dejansko zaskrbljeni, naj to tudi praktično dokažejo. Svoja redna ali honorarna delovna mesta naj prepustijo mladim nezaposlenim strokovnjakom! Le s slednjimi lahko naše gospodarstvo premaga trnovo pot v Evropo 92 in ne z upokojenci.

4. Osebnost izplačevanjem pokojnin nisem prizadet. Pripominjam pa, da so vsi očitki

SPIZ-u, dokler bo najmanj 30 odstotkov upokojencev prejemalo pokojnine, katerih višino jim zaviha nešteto delavcev v težavah in z dokaj višjimi življenjskimi stroški, brez osnove.

Dokaz: Upokojenec z nepopolno delovno dobo, ki je v lanskem letu prejemal povprečno pokojnino v višini približno 1.200,00 K din, bo od 1. 1. 1990 prejemal kar 3.580,00 K din. Najvišja pokojnina pa bo znašala več kot 11.000,00 K din enajst starih milijard; le kdo si jo je zaslužil?, kar je za najmanj 2.500,00 K din več, kot znaša plača generalnega direktorja SPIZ-a. Verjetno je v zvezi s tem vsak komentar odveč!

5. Prehod na izplačilo pokojnin za nazaj ni bil niti malo boleč. Med kar šestmesečnim prehodom je SPIZ poskrbel še za medmesečna povišanja, za kar mu gre kvečjemu vse priznanje, nikakor pa ne očitki o izmišljeni nenamenski uporabi sredstev.

Zaradi navedenega dvomim o upravičenosti in zakonski možnosti vmešavanja raznih komisij, ki jih določajo pravica igre »sivih panterjev« in Združenja upokojencev.

Mislím, da je skrajni čas, da podžigalci »vezomanije« prenehajo s hujskaško politiko preteklosti. Če imajo toliko časa, naj se raje ukvarjajo s sedanjostjo in prihodnostjo!

Albin Pristovnik

Nadaljevanje s prejšnje strani

omejevalo področja njegove ekonomske dejavnosti z visoko obdavčitvijo lastnikov in z zahtevo po visokih socialnih prispevkih za vsakega zaposlenega delavca. Poleg tega podjetja dejansko niso imela nikakršnega pravnega ali uradnega položaja. S priznavanjem statusa privatnega podjetnika samo lastnikom se je država izognila možnim ideološkim protislovjem z marksizmom. Nekaj spodbude je bilo ponujeno v sedemdesetih letih, ko so Jugoslovanci, ki so živeli v Zahodni Evropi, omogočili vrnitev, tako da so jim dovolili investicije v svoja lastna podjetja z odloženim plačevanjem davkov in brez carin za opremo. Vendar pa se je nasprotovanje večji privatni iniciativi nadaljevalo na vseh vladnih ravneh. Obdavčitev podjetij in omejitve njihove ekonomske dejavnosti so bile samovoljne in so odvrčale nadaljnjo imigracijo gastarbajterjev. Čeprav zakon dovoljuje privatnim lastnikom, da zaposlijo do 10 delavcev, je država napravila zaposlovanje tako nerentabilno za nadaljnjo rast, da ima povprečna delavnica zaposlenega manj kot enega delavca poleg lastnika. (1)

Velikost in rast privatnega sektorja

Po iniciativi, da bi spodbudili vračanje gastarbajterjev, je število individualnih vlaganj v gospodarstvu med leti 1976 in 1981 stalno raslo, vendar se je v osemdesetih letih hitro zmanjšalo. (2) Primerjava med sedanjo povprečno letno rastjo v družbenem in

privatnem sektorju kaže, da se razvoj zelo spreminja. To prikazuje tudi spodnja tabela. (3)

Povprečna letna stopnja rasti

Leto	Družbeni sektor	Privatni sektor
1953-1956	5,6	8,7
1957-1960	13,7	6,1
1961-1965	9,0	-0,1
1966-1970	6,1	4,62
1971-1975	6,5	3,0
1976-1980	6,2	2,2
1981-1985	0,8	-0,1

Število delavcev je do leta 1984 naraslo samo za okoli 19.000, celotna družbena proizvodnja pa je padla na manj kot 3 odstotke celotne proizvodnje. Zaradi omejitev, ki so veljale za privatni sektor, tako na področju storitev kot proizvodnje, je bila država prikrajšana za koristi, ki bi jih privatna iniciativa prinesla na mnogih področjih. Dobrine in storitve, ki jih producira privatni sektor, ne morejo prinašati zaslužka v trdnih valutah ali sodelovati pri prizadevanjih Jugoslavije za delež na svetovnem trgu. Absorbirala je velik del dohodka delavcev v kavarnah, restavracijah, butikih in drugih neproduktivnih dejavnostih.

Posledica omejitev dejavnosti privatnih lastnikov je bila, da so se le-ti prilagodili sistemu in poiskali nešteto načinov, kako ga preliščiti. Jugoslovanci ime-

Če pomoč pomeni potuho...

Kosovo – vreča brez dna

Glavno, že kar vulkansko vrelisce nemirnih razmer v Jugoslaviji je že lep čas in bo še dolgo Kosovo. Pri reševanju »kosovskega problema« so prišla na dnevni red prav vsa vprašanja našega nadaljnjega razvoja: ekonomske zakonitosti DA ali NE, administrativna krepitev države ali razvoj ekonomske in politične demokracije, kako živeti v naši večnacionalni skupnosti, iz krize v hitrejši razvoj z ustvarjalnostjo, z oporo na lastne moči ali solidarnost za vsako ceno, enakost v revščini, da bi preživeli itd., itd. Kosovo je postalo prostor za politično bitko o teh vprašanjih predvsem zato, ker je kljub dokajšnji pomoči vse jugoslovanske skupnosti postalo »vreča brez dna«. Razlike med razvitimi republikami in Kosovom se povečujejo, namesto da bi se zmanjševale.

Jugoslavija je po vojni skrbela za razvoj manj razvitih precej drugače kot pametni svet. Spoznanja, da je za gospodarski razvoj odločilen gospodarstvenik, so se razbijala ob trdoživih načelih socialnega in političnega v ekonomskem sistemu. Neekonomsko, oblastniško razmišljanje je rodilo tudi parole, da morajo »manj razviti čimprej doseči razvite« – skrajša za vsako ceno, tudi za ceno, ki pomeni zaostajanje naše celotne skupnosti.

Da bi bolje razumeli, zakaj je Kosovo in z njim Jugoslavija v tako globoki krizi, si velja ogledati demografske podatke; Naši demografi ugotavljajo, da se prebivalstvo Kosova v devetindvajsetih letih podvoji. To pa pomeni, da na Kosovu za vse ni in nikoli ne bo dovolj kruha. Zato ga za delo sposobni ljudje iščejo drugod po svetu. Tako je Kosovo med popisoma leta 1953 in 1961 izgubilo 26.400 ljudi, med letoma 1961 in 1971 39.000 in med letoma 1971 in 1981 73.000 ljudi. Takšna gibanja so glede na visok naravni prirastek prebivalstva razumljiva, vendar je treba vedeti, da je izseljevanje s Kosova izrazito etnično selektivno. V zadnjem popisnem obdobju od leta 1971 do 1981, so v »negativnem saldu Kosova« sodelovali Srbi z 72 %, Črnogorci s 13 %, Romi s 4 % in Hrvati s 3 %. Prebivalstvo albanske narodnosti se torej v splošnem drži doma. Vzroki za to so v nizki izobrazenosti, nekvificiranosti, jezikovnih ovirah. Če pa se Albanci že kam selijo, se selijo na krajše razdalje – v sosednja območja južne Srbije, Makedonije in Črne gore. Te selitve potekajo na poljedelskih področjih in v precejšnji meri prispevajo k nastajanju etnično čistih naselij in regij. V prvi vrsti so posledica izredno nagle demografske rasti na Kosovu in vse večjega pomanjkanja življenjskega prostora. Tako je v zadnjih desetletjih prišlo do bistvenih

sprememb v narodnostni sestavi prebivalstva Kosova. Delež Albancev se je od leta 1953 do 1981 povečal od 64,9 % na 77,4 %, delež Srbov pa se je v istem obdobju zmanjšal od 23,5 % na 13,2 %. Med ostalimi narodnostmi se je povečal le delež Romov in Muslimanov, deleži preostalih pa so se zmanjšali.

In kako si na Kosovu sami predstavljajo izhod iz težavnih družbenih razmer?

Z upočasnjenim rastjo rodosti že ne. Vse »domače« variante prihodnjega razvoja prebivalstva pokrajine predvidevajo njegovo nadaljnjo rast. Omenimo naj dva modela prihodnjega razvoja. Po prvem, ki pomeni nadaljevanje dosedanjega stihijskega razvoja rodosti, naj bi prebivalstvo Kosova leta 2020 šlo 3,3 milijona ljudi, leta 2050 pa 4,2 milijona. Po drugem modelu, ki predvideva pospešeno znižanje rodosti v skladu s potrebami družbe po hitrejšem gospodarskem in družbenem razvoju, pa naj bi število prebivalstva Kosova še dolgo ne

presegllo treh milijonov (niti leta 2020 niti leta 2050).

Med ekonomisti prevladuje prepričanje, da v Jugoslaviji v vsem povojnem obdobju nismo imeli pravičnega odnosa do nezaposlenosti. Zaposlovanje in hitrejši odpravljanje nezaposlenosti je bilo vseskozi med manj pomembnimi cilji ekonomske politike, hkrati pa vedno na obrobju družbenih planov, in to na vseh ravneh. K temu je pripomogel tudi neučinkovit ekonomski sistem, ki je dražil delovno silo kot obilen proizvodni dejavnik, po drugi strani pa ni priznaval cene družbenega kapitala kot izrazito redkega proizvodnega dejavnika. Tako tudi naša nerazvita področja niso vrednotila (in terjala) večje zaposlenosti kot osnovnega namena in cilja svojega gospodarskega razvoja. Pristajala so na industrializacijo s kapitalno intenzivnimi naložbami, ki niso zagotavljale novih delovnih mest. Nova delovna mesta so bila draga in tudi niso omogočala hitrejšega zaposlovanja presežkov delovne sile in ženskega aktivnega prebivalstva. Industrializacija na Kosovu je torej potekala na način, ki je ustvarjal tipično dvojno gospodarsko sestavo, znano tudi iz mnogih nerazvitih držav. Tako je bila industrializacija prilagojena tradicionalni družbi in je zato premalo prispevala k njeni modernizaciji.

Zanimivo je, da kosovski gospodarstveniki o tem ne govorijo

radi, kakor tudi ne o izrazito nizki učinkovitosti investiranja v pokrajini. Prav tako ne o prehitri rasti prebivalstva, ki sproti izniči še tako velik trud, če jih merimo po prebivalcu. Pa tudi ne o nujnosti opiranja na lastne moči. Še vedno so prepričani o velikih naravnih bogastvih Kosova, čeprav dosedanja razvoj kaže prejšnjo nesprotnost. Zaverovani so v ideološko obarvano dogmo, da je človek naše največje bogastvo, pa čeprav je neizobražen, neprilagodljiv sodobni industrijski proizvodnji, brez delovnih navad in nujno potrebne discipline. In navsezadnje tudi nezaposlen. Ob takšni nekritičnosti ne presenečajo zahteve po povečanju pomoči iz razvitejših delov države, pri čemer pa se na Kosovu zavzemajo za preživele oblike dajanja finančnih sredstev brez karkršne koli kontrole ali nujne pomoči strokovnjakov.

Vseh teh problemov na Kosovu ne bo mogoče rešiti v doglednem času: z drugačno politiko bi jih bilo kvečjemu mogoče omiliti. Čeprav bi se rast prebivalstva takoj zmanjšala, bi število ljudi, ki vstopajo v delovni proces, naraščalo vse do leta 2007. Zato tudi predvidena 8-odstotna letna stopnja rasti zaposlovanja Kosova ne bi (ne bo) pomagala na zeleno vejo. Rešitev je potrebno iskati poleg v hitrejšem razvoju pokrajine tudi v večjem odseljevanju, ki pa ne bi smelo biti etnično selektivno kot doslej.

Naš skupni odnos do Kosova se

dandanes končno spreminja tudi zato, ker ne gre nikomur v naši skupnosti dobro, pa naj se še tako hvali, in ker se je izkazalo, da ni vse v denarju, ki ga je treba dajati gospodarsko manj razvitim in ki naj bi ga pametna oblast pravično delila. Sodoben svet je glede pomoči manj razvitim obrodil drugačna spoznanja in uresničuje drugačne želje.

Razvoja manj razvitih dandanes ni mogoče pospešiti z metanjem denarja v brezna brez dna. Tovarne ni težko zgraditi: veliko teže jo je uveljaviti v svetu. Gre

torej za dobiček. Dobiček pa je edini interes, ki naj ga ima, ali pa, ki naj bi ga imelo gospodarstvo.

Zato razvoj gospodarsko manj razvitih delov naše države (delov, ne posameznih zveznih enot) ne sme biti več zgolj politično, marveč je predvsem in zlasti gospodarsko vprašanje. Postati mora gospodarski interes tistih, ki dajejo, in tistih, ki sprejemajo. Ni in ne more biti vprašanje zasebnih delavnic in političnih zbornic, lahko je le vprašanje obojestranskih koristi.

Vinko Blatnik

Informativni dan v Centru za usposabljanje vodilnih delavcev

Za večjo profesionalnost vodenja

Center za usposabljanje vodilnih delavcev pri Gospodarski zbornici Slovenije je 16. februarja pripravil informativni dan o svojem delovanju v lanskem letu in o novostih, ki so jih letos uvrstili v učni program. Poleg tega so prisotne seznanili tudi z najnovejšimi trendi v izobraževanju vodilnih kadrov.

Center deluje že od leta 1986 in še danes ga uspešno vodi dr. Danica Purg. V lanskem letu se je v njem usposabljalo 1.776 vodilnih delavcev, od tega 66 odstotkov z visoko in 19 odstotkov z višjo izobrazbo. Skoraj polovico tečajnikov je bilo starih med 31 in 40 let, največ je bilo vodij sektorjev in direktorjev, v glavnem pa so ti obiskovali funkcionalne seminarje. Nasploh je bilo minulo leto za Center na Brdu zelo uspešno, saj so ga zaradi kakovosti izbiro in izvedbe seminarjev sprejeli v Evropsko fondacijo za razvoj menedžmenta (EFMD). Prav tako je bil deležen mnogo pohval s strani podobnih menedžerskih šol v tujini ter tujih izvedencev.

Da bi upravičili vse te pohvale in priznanja, so za letos

predvideli nekaj pomembnih novosti. Tako bodo edini v vzhodni Evropi v svoj program uvrstili enoletni mednarodni podiplomski študij menedžmenta za vodilne delavce, imenovan MBA (Master of Business Administration). Za ta študij imajo že sedaj nekaj prijav iz tujine. Pripravljajo vrsto tečajev o vodenju bank, trženju storitev, usmerjenju tehnoloških inovacij, marketingu in designu. Vrsta seminarjev je namenjena osebnostnemu razvoju in pridobivanju praktičnih znanj vodilnih kadrov. Da jim bo ta načrt uspel, zagotavljajo tudi bogate mednarodne vezi z znanimi ameriški in evropski univerzami.

Center za usposabljanje vodilnih delavcev pri Gospodarski zbornici Slovenije na Brdu pri Kranju uspešno deluje, čeprav se gospodarstvo pri nas nahaja v izjemnih težavah. To dokazuje, da se nekateri zavečajo, da je naložba v znanje kapital, ki se hitro in bogato povrne. Znanje je tisto, kar podjetja najbolj potrebujejo za uspešno gospodarjenje in hitrejši razvoj.

Robert Pekljaj

Za kaj si prizadeva in kaj (nam?) obljublja Demos

Ko bo pomlad odcvetela, nas vse čaka maček

Kakšna (naj) bo jutrišnja podoba Slovenije v (Jugoslaviji in) Evropi? Tega vprašanja si resno ne zastavlja le ZKS (po novem tudi Stranka demokratske prenove), tako se (nas) sprašuje tudi opozicija, do volitev združena v Demos. V njenem (Demokraciji) in »našem« tisku prebiramo, da je glede propagiranja svojih pogledov in idej v neenakopravnem položaju z dosedanjimi strankami ustanoviteljicami in lastnicami naših javnih glasil. Vendar ni tako! Tisk odmerja opoziciji veliko (vse več) prostora, to pa se dogaja tudi zato, ker posreduje javnosti svoje ideje bolj zanimivo in konkretno (bolj tržno) kot »propagandisti boljševiskih strank«. In zdaj so ti »propagandisti« odpovedali, medtem ko se opozicija zelo naglo prilagaja duhu in potrebam časa?

Dr. Jože Pučnik je o tem v pogovoru za Telex rekel:

– Ne gre samo za racionalno odločitev, ali bomo spremenili to ali ono točko programa. Gre za spreminjanje struktur mišljenja pri ljudeh, ki so v enem ali dveh zadnjih desetletjih delali v partiji kariero in sli zaradi tega skozi specifično vrsto dresure. Pri tem so, ne da bi sami opazili, pri njih nastajale določene kategorialne povezave, ki jih verjetno sploh ne čutijo. To kaže že strukturna analiza njihovega govora. Teh usedlin pa kljub dobri volji ni mogoče na hitro spremeniti. V to spremembo seveda verjamem in vse take poskuse jemljem resno, saj so ti poskusi postali že del prakse slovenskih komunistov. To je treba priznati...

Priznam, zbal sem se, da tudi sam ne sodim med te »specifično zdresirane«, in sklenil: Nikar si komentatorsko prizadevati za predstavitev pogledov in idej Demosa o gospodarski in politični podobi Slovenije v 21. stoletju. Zado-stovalo bo (in zame osebno bolj koristno bo) kolikor toliko smiselno povzeti nekaj originalnih citatov iz dosedanjih javnih nastopov Demosovih prvakov: o »volilni bazi«, strategiji in taktiki predvolilnega boja, idealih in načrtih, upih in nadah, pa o tem in onem.

Čigava je »naša« volilna baza

Iz tiska je razvidno, da opozicija zelo skrbno proučuje možnosti za uspeh volitev v tistih plasteh slovenskega naroda (ljudstva), ki so še neopredeljena. Tako se dr. Marko Kos v Delu sprašuje: Kje je ljudstvo? In si odgovarja: Ljudstva ni mogoče kategorizirati, ga oštevilčiti in vtakniti v predalčke... Posebno vprašanje je, da večina srednjega sloja sploh ni hotela vedeti, kaj se dogaja. Fronte so danes premalo izklesane in premalo je intelektualnega smodnika, saj je na eni strani samo oblast na poziciji nedotakljivosti, na drugi pa nasprotniki, ki ne rabijo nobene inventivnosti, ker jih boj niti ne zahteva. Okrog arene pa stoji »molčeca večina« in se niti ne zanima za dogajanje v njej, marveč gre za svojim poslom, pa naj bo to delo ali zabava... Zato ni čudno, da je večina ljudi v vseh bojih na strani nevtralnih »civilov«, ki se nočejo zameriti nobeni stranki. Enostavno se boje opredeliti. Oprezni so na vsakem koraku, kajti njihove izkušnje so grenke.

Sedaj, ko je komunistična partija zelo pametno pripela na svoj prapor iste cilje kot opozicija, raznih političnih pristopov ne ločijo več ideološki principi, marveč samo senca pre-

teklosti. Ljudstvo naenkrat ne vidi med političnimi strankami nobene razlike več: vsi prodajajo isto robo, govorijo isti jezik, obljublajo isto prihodnost – in uporabljajo celo iste izraze, kar že samo po sebi pove, da je jezik enoten – ljudski. Če je res tako, če smo vsi za isto stvar, pa tu nastane vprašanje, kako se bo odločalo ljudstvo.

Dr. Peter Jambrek meni o tem naslednje (Mladina):

– Kaže, da bosta spomladanske volitve v Sloveniji opredeljevali le dve glavni zadevi: položaj Slovenije v Jugoslaviji ter položaj komunistov v Sloveniji. V obeh primerih sta opredeljivi obe čisti alternativni: komunisti so za samostojno Slovenijo v Jugoslaviji, opozicija za neodvisno Slovenijo v Evropi. Komunisti želijo ohraniti svoj dosedanja oblastni položaj in ga še okrepiti na podlagi demokratske legitimnosti, opozicija zahteva zamenjavo sedanjega političnega razreda na oblasti in njegove stranke.

Opozicija hoče več in drugače

In kakšna je vsebina temeljnih zahtev opozicije?

Dr. Jože Pučnik jo je na političnem shodu Demosa v Cankarjevem domu takole izrazil:

– Opozicijo druži zahteva po odpravi enopartijskega političnega sistema, zavzemanje za večstrankarski sistem in pravno državo Slovenijo in Jugoslavijo kot konfederacijo. V konfederaciji bo slovenski narod lahko uveljavil svojo gospodarsko, kulturno in politično suverenost. Od te zahteve opozicija ne bo odstopila,

kompromisi in dogovori niso možni. Hočemo tak politični sistem, v katerem se nobena stranka nikoli več ne bo mogla polastiti oblasti. Demos ni revanšističen: smo za mir in spravo s preteklostjo, ne za nova sojenja in izključevanja. Povojne zločine naj razsodijo neodvisna sodišča. Ni pa opravičila za napake, ki jih je slovensko državno in politično vodstvo zagrešilo v zadnjih dveh letih, saj je z mlānostjo in popustljivostjo oškodovalo vitalne interese slovenskega naroda. V sklop teh napak sodi tudi podpora Markovičevemu programu, ki pomeni ponovno stopnjo ožemanja slovenskega gospodarstva. Poseben odbor slovenske skupščine naj po volitvah ugotovi individualno odgovornost za zapravljanje slovenskega denarja v zadnjih dveh letih.

Smo za kulturni predvolilni boj: ne bomo posnemali metod iz preteklosti. Zmagali bomo na civilen način.

Pa vloga države (slovenske–jugoslovanske) v tako opredeljeni konfederaciji?

Dr. Peter Jambrek jo opredeljuje z besedami (Mladina):

– Država je predvsem servis v službi gospodarstva in prebivalstva neke dežele. Slovence pa trenutno najbolj zanima, komu lahko zapajajo servisiranje svoje javne in državne varnosti, usmerjanje svojega gospodarskega razvoja, razmerij z Evropo in svetom, administriranje javnih služb – svoji državi ali Jugoslaviji. Gre za vprašanje učinkovitosti in stroškov države kot servisa. In če ima po teh merilih za Slovence slovenska prednost pred jugoslovansko državo, ima prednost tudi rešitev problema temeljnih, recimo kar mednarodnih pristojnosti slovenske države. Šele potem pride na vrsto vprašanje notranjega ustroja te države ter notranjepolitične vsebine njenega delovanja.

Po najkrajši poti v Evropo

Dr. Dimitrij Rupel gre pri ustanavljanju slovenske države še korak naprej in pravi (zbor v CD):

– Napočil je čas za ustanovitev Slovenije kot evropske države. Končala se je doba velikih,

nadaljevanje na naslednji strani

Doklej bodo v Tekstilni industriji Otiški Vrh prejeli mizerne plače?

Potrpeti bo treba do realnejšega kurza

V Tekstilni industriji Otiški Vrh (TIO) je bilo že dalj časa vroče, na izplačilni dan (15. t.m.) pa se je temperatura že približala vrelišču. Čeprav je skoraj 1.000 zaposlenih dobilo za pet odstotkov debelejšo kuverte kot mesec poprej, je bilo v njih povprečno le po 2.476 »markovičev«. S tem denarjem se ne da ne živeti ne umreti, so sodili najbolj nejevoljni med njimi in v isti sapi ustanovili stavkovni odbor, ki naj bi dosegel vsaj s sindikalno listo zajamčene plače, hkrati pa tudi odstop direktorja, vodje komercialnega in splošnega sektorja, računovodje in celotnega delavskega sveta. Če ne...? Če ne, bodo 1. marca ustavili stroje in stavkali vse dotlej, dokler ne bodo »zmagali«.

»Da, za takšne poteze smo se odločili predvsem zaradi sramotno nizkih osebnih dohodkov,« je povedala predsednica stavkovnega odbora Marija Studenčnik in potegnila iz rokava kar svoj primer: »Prejšnji mesec sem presegla predpisano normo za 49,59 odstotka, zaslužila pa sem borih 2.487 dinarjev. S takšno plačo dandanašnji kratko in malo ni več mogoče preživeti...«

Davki davijo

Seveda se Tekstilna industrija Otiški Vrh niti slučajno ni prvič znašla v tako hudih razmerah, je pa že dolgo žugala, da bo v njihovih obratih slej ko prej moralo priti do alarmantnega stanja. Krmarjem in celotni posadki njihove barke se napovedana razbremenitvena vremena namreč niso zjasnila. Nasprotno: še preden bi si lahko oddahnili in dobro zajeli sapo, ki bi jim pomagala v mirnejše vode, jih je zajel Markovičev tok in kolektivu odpihnil – reci in piši – en celo mesečno bruto plačo. »Vedeti namreč morate, da naša tovarna izvozi na zahodna tržišča tri četrte svoje izdelkov. Namesto pohval za to pa nas zdaj tepejo tečajne razlike, nerealni tečaj dinarja do marke torej,« je trenutne gospodarske razmere kratko opisal direktor TIO Ferdo Blaznik. »Vrh vsega pa je tekstilna industrija danes

Ferdo Blaznik

imamo vendar dobro oboroženo teritorialno obrambo itd. Navkljub nizkim osebnim dohodkom družbi torej veliko prispevajo. Zato je Ferdo Blaznik na izvršni svet Skupščine občine Dravograd v začetku meseca ponovno naslovil pismo, v katerem je zahteval, »naj v sprejeti odlok o določitvi prispevkov za leto 1990 vnesejo dopolnitev, s katero bo vzpostavljen avtomatizem oprostitve plačila prispevkov za vsa podjetja, ki z osebnimi dohodki zaostajajo za občin-

skim povprečjem za več kot 20 odstotkov...«

Direktor Blaznik je še povedal, da so si v TIO že pred leti začrtali jasen razvojni program, ki ga vsem opisanim težavam navkljub dosledno uresničujejo. V lanskem letu so praktično iz lastnih sredstev sofinancirali dve trgovini, obrat video kaset in kuhinjo v svojem obratu na Prevaljah. Poleg tega so že blizu realizacije programa pletenja na lokacijah Dobrovnik (občina Lendava) in Otiški Vrh, s čimer se bodo znebili odvisnosti od tujih partnerjev. Investicije so dobile svojo verifikacijo v republiških ustanovah, bankah in od številnih uglednih strokovnjakov; zagotovili so si tudi sredstva od razvojnega dinarja.

Marija Studenčnik

»Sredstev od amortizacije, bančnih kreditov in razvojnega dinarja seveda ne moremo trošiti za plače,« je pogovor zaokrožil Blaznik. »Seveda se zavedam, da so mizerne, vendar se resno bojim, da bodo nerealne zahteve po 'povišicah' potisnile podjetje v položaj, kakršnemu smo povsod naokoli priča skoraj vsak dan – v stečaj. To delavkam nenehno pripovedujem, a kaj, ko raje poslušajo manjšino, ki kolektivu gotovo ne želi nič dobrega.«

»Zakaj naj nas nič ne briga?«

Vrnimo se nazaj k predsednici stavkovnega odbora Mariji Studenčnik, ki je bila pred leti tudi predsednica konference sindikata v TIO, a je zavoljo nezaupanja v nove naložbe odstopila s tega položaja.

»Zakaj zahtevamo odstop vodilnih? Zato, ker pravijo, da so storili vse za naš boljši jutri, mi pa menimo, da ne. Vprašali smo jih, zakaj moramo skrbeti za deset službenih avtomobilov, pa so nam odvrnili, da nas to nič ne briga. Niso nam tudi odgovorili, zakaj je toliko opevana nova trgovina prazna. In ko smo že pri naložbah: pletilnica bi morala začeti obratovati že konec lanskega leta, pa

Dušica Čeru

še vedno stoji, ker ni denarja za nakup surovin. Se je pa našel za stanovanje za vodjo pletilnice in za avto, s katerim se zdaj vozi iz Celja...«

Ne znamo si tudi predstavljati, kako bodo šle v promet kasete, ki se jih da nekaj kilometrov stran, čez mejo, kupiti pol ceneje,« je nadaljevala Studenčnikova, članica delavskega sveta in stavkovnega odbora Dušica Čeru, ki jo je pripeljala s sabo za pričo, pa ji je prikimala. In zakaj so zahtevale tudi odstop delav-

skega sveta, vprašamo obe. »Naše sodelavke so nas sicer skušale pošteno zastopati, vendar v tem praviloma niso uspevale. Gotovo tudi zato, ker so jih ustraševali z delavskimi knjižicami...«

In naposled: Kaj bi se zgodilo, če bi jim zaradi višjih plač zagrozil stečaj? »Celotna firma se najbrž ne bi potopila,« sta odgovorili v en glas, »gotovo pa bi bilo treba temeljito preanalizirati vse te nove investicije.«

Premikati se je pa le začelo...

Kot naročena sta tistega ponedeljka, ko smo bili v Otiškem Vrh, prihitela v TIO tudi novoizvoljena vodilna funkcionarja občinskega

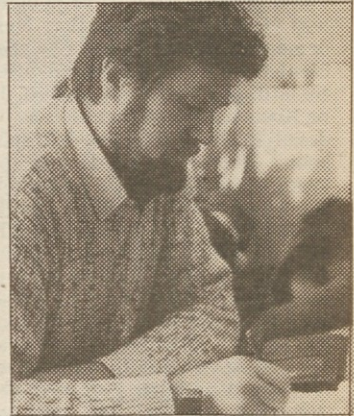

Janko Smolar

sveta ZS Dravograd, predsednik Janko Smolar in sekretar Miroslav Sep. Seveda jima ni bilo vseeno, če bi imela že na začetku svojega mandata na cesti delavke najštevilnejšega kolektiva v občini in če bi se to ljudstvo »zgodilo« brez sindikata. Volitve, ki so jih v TIO izvedli med zadnjimi občnimi zbori, namreč niso uspele, ker nihče od štirih predlaganih kandidatov ni dobil potrebne večine. Zdaj sta se prišla pogovoriti, kdaj in kako naj izpeljejo nove, o pro-

blematiki TIO in njihovih delavcev pa da bodo razpravljali sredi tedna.

In kaj se je medtem pomembnega zgodilo? Izvršni svet dravogradske občinske skupščine je v ponedeljek podprl razvojno usmeritev TIO in ji za tri mesece odložil plačilo prispevkov za družbene dejavnosti. Delavski svet TIO je na svoji seji dan kasneje pozdravil takšno odločitev, hkrati pa ugotovil nelegitimnost stavkovnega odbora, ki je vrgel senco na vso firmo. Menil je tudi, da stavka v teh razmerah ni sprejemljiva; če bi pa do nje že prišlo, bodo morali vso odgovornost za posledice prevzeti nezadovoljneži. Tudi občinski svet ZS je v sredo razsodil, da bi bilo s stavko najpametneje poča-

Miroslav Sep

kati, dokler ne bo ugotovljena legitimnost stavkovnega odbora, firmi pa naložil, naj z denarjem, ki bi sicer šel za družbene dajatve, zagotovi spoštovanje zahtev s sindikalne liste. Dodal je še, naj dosedanje vodstvo in volilna komisija v 15 dneh izpeljeta volitve v organe sindikata podjetja.

Kaj pa plače? Pravijo, da bodo šle gor, čim bo kurz dinarja do marke realnejši...

Damjan Križnik

nadaljevanje s prejšnje strani

vsesplošnih idej, ideologij. Priče smo polomu monizma. Ne bomo reševali komunizma; začelo se je obdobje prizadevanj za mednarodno priznanje Slovenije v okviru nove evropske ureditve. Slovenci imamo v rokah možnost, da se prav zdaj enakopravno vključimo v Evropo. Vprašanje je le, ali bomo vstopili vanjo preko Beograda ali šli po najkrajši poti. Zato se je treba posloviti od načel Avnoja in ustave iz leta 1974: naše težnje vsebuje Majniška deklaracija. Slovenci moramo postati subjekt, ne predmet odločitev o novi podobi Evrope. Dokazati moramo, da smo sposobni sami skrbeti zase.

Dr. Rajko Pirnat je še bolj odločen (tudi na zboru v CD):

– Osebnost ne potrebujem nobenega dokaza več, da slovenski narod v združbi z balkanskimi narodi ne more več obstajati. V Evropi komunistični režimi padajo, v Jugoslaviji pa ga ohranjamo z vsemi njegovimi značilnostmi: političnimi procesi, inflacijo, razkrojem pravne države, itd. Markovičeva reforma ima osnovni namen: centralizirati Jugoslavijo. Naša naloga je sedanjost federacijo spremeniti v ohlapno federacijo, da bi čimprej dosegli samostojno Slovenijo. So stvari, o katerih ni več mogoče barantati. Dolžni smo svoje zadeve na svojem ozemlju urejati sami. Pravijo, da bodo volitve zapletene, vendar ni kaj izbirati. Zastaviti si moramo le vprašanje, ali res hočemo še živeti v socializmu in še (zato) v obubožani Jugoslaviji. In še vprašanje, ali nas sedanjí oblastniki lahko potegnejo iz sedanjega stanja.

Odločnost, veselje, zasluge

Demos si prizadeva jasno in odločno »izboriti si politično voljo slovenskega naroda«. To je razvidno tudi iz tehle odlomkov programskih govorov njihovih predstavnikov:

Tone Pershak:

– Ustavna reforma naj omogoči in zagotovi neodvisnost in samostojnost slovenskega naroda. Napisati smo dolžni ustavo slovenske dr-

žave in ne družbe. Slovenski skupščini bomo predlagali sprožitev postopka za oblikovanje Jugoslavije kot konfederacije, še zlasti zato, ker so zdaj najbolj glasne in močne sile, ki terjajo centralizacijo države, centralizacija pa nas pelje v pogubo.

Dr. Hubert Požarnik:

– Opozicija se zavzema za demokracijo, osebno svobodo posameznikov in spoštovanje vseh slojev in delov našega naroda, saj samo to zagotavlja napredek in žlahtni občutek domovine. Slovenci moramo čimprej ustvariti svojo lastno suvereno državo, pogoj za to pa je, da presežemo razdor v narodu in se izkopljemo iz slepih in nerodovitnih tirov ideologij. Zdaj ni čas za omahovanje!

Ivan Oman:

– Trpeli smo 60 let zgrešene kmetijske politike. Na volitve gremo, da zmagamo. S tem bo konec političnega in gospodarskega eksperimentiranja. Odločili se bomo za normalno evropsko državo. Napočil bo čas, v katerem se ne bomo bali nikogar, ne celonočnih sej, ne mitingov oziroma podobnih cirkusov.

Lojze Peterle:

– Kristjani postajamo prvič po dolgih desetletjih politična bitja, takšna, kakršna je imel v mislih evangelist Krek. Naša prva in glavna beseda je: odgovornost. Zabredli smo v moralno krizo, ki je hujska od vseh drugih, zato je nujna obnova slovenstva. Smo za spravo, za demokracijo in to na nenasilen način.

Marjan Podobnik:

– Današnjega dne sem vesel. Škoda, da ga ni učakal tudi Bojan Štih, prva duša slovenstva. Vendar nisem za povračilne ukrepe za krivice, ki so nam jih prizadeli naši politični nasprotniki. Človek, ki se ni voljan odreči maščevanju, ni vreden spoštovanja. Sodobno Slovenijo moramo graditi na drugačnih, ne dosedanjih temeljih. Zato podpiramo ZSMS, da se z referendumom odločimo za črtanje besede »socialistična« v imenu naše republike.

Franc Miklavčič:

– Za slovensko pomlad imajo največ zaslug: Roška ulica, Kongresni trg, med »subjekti« pa slovenska mladina, zlasti krog okrog Mladine, Društvo slovenskih pisateljev, Nova revija,

Slovenska kmečka zveza, pa tudi Odbor za varstvo človekovih pravic. V vseh teh gibanjih smo sodelovali tudi kristjani, ki jih je partija vedno imela za dežurne krivce svojih neuspehov, tako kot Hitler Žide. Bili smo državljani drugega reda, vendar smo trpljenje prenašali potrpežljivo. Za nas je bila usodna Dolomitska izjava; takrat se je začelo preganjanje katoličanov. Srečni smo lahko, da smo očiščeni klerikalizma, da je napočil čas obnove resničnih krščanskih vrednot.

Vendar: življenje ni praznik, je...

Vendar je za slavlje veliko prezgodaj, pa naj pride na oblast Demos ali ta ali ona prenovljena ali pomlajena stranka. Življenje ni praznik, Evropa ni raj, prijazen obraz pa ne izraža le človeške dobrote. To ve tudi ZKS – Stranka demokratične prenove, ki je v svoj program zapisala tudi tale »blaga« načela:

– Za nas sta smiselna in truda vredna le takšno gospodarstvo in politika, ki jima je izhodišče življenje človeka, ki hoče živeti in ustvarjati v miru in svobodi, v soglasju z naravo, zdravo, v enakopravnosti, socialno varno, v ljubezni, igri, sreči in lepoti. To je človek evropske civilizacije enaindvajsetega stoletja. Ne bomo se igrali z usodo ljudi in naroda. Delovali bomo premišljeno in modro.

Ni kaj dodati: lepo, premišljeno in modro povedano. Vendar, ali je te ideale sploh možno uresničiti? In če jih je možno, kako se teh nalog lotiti? Čaka nas trdo delo, to je kot pribito. Tega se ne zaveda le ZKS – SDP, to ve tudi Demos, kar je razvidno iz naslednjih ugotovitev njegovih predstavnikov:

Dr. Dušan Plut:

– Slovenija je med najbolj ogroženimi deželami Evrope, kar nas je prisililo, da se tudi politično organiziramo, to je vzamemo usodo svoje zastrupljene dežele v svoje roke. Gozdovi izumirajo, narodna identiteta propada, prebivalstvo Krškega beži ob potresih proti Litiji. Kljub tem in drugim grožnjam pa se ne zavzemamo za mostiščarsko podobo Slovenije, deželo lesenih korit, marveč za moderno, čisto državo v osrčju Evrope, kar pa pomeni – tudi

Slovenijo brez jedrske elektrarne v Krškem, ki naj jo nadomesti 100 malih hidroelektrarn. V volilni boj ne prinašamo pesimizma, marveč optimizem.

Prihodnost Slovenije je lahko samo zelena.

Dr. Katja Boh:

– Socialni problemi vse bolj ovirajo naš razvoj, in to predvsem zato, ker nismo uveljavili spoznanja, naj bi imeli ljudje v socialni državi tudi dolžnosti in odgovornosti, ne samo pravice. Uveljaviti moramo prepričanje, da je za splošno blaginjo najbolj koristno, da sleherni po svojih močeh skrbi zase in ne čaka pomoči. Tudi v socialni politiki velja uveljaviti ekonomičnost in konkurenčnost. Razumljivo, da si bo Demos prizadeval za pravičnejšo razporeditev dobrin po socialnih kriterijih in tako, da bo država prevzemala oziroma opravljala res tisto vlogo v socialni politiki, kakršno opravlja v drugih naprednih državah.

Dr. Jože Mencinger:

– Po izteku volitev ne bomo (za)živeli v »državi blaginje«. Gospodarstvo je v razsulu, čaka nas bitka za preživetje. Razprava o preteklosti nas ne bo nikamor pripeljala. Veliki deli gospodarstva bodo propadli. Glavna bolezen naše ekonomije je, da smo se ljudje navadili le jemati ter odvažati dela. Izhod iz krize je v preobrazbi družbene v privatno lastnino. Za vsako ceno moramo doseči gospodarsko učinkovitost, vendar ne z izmišljanjem novih sistemov, marveč z motivacijo zaposlenih. Ob tem pa moramo preprečiti razkroj (razprodajo) družbene lastnine. Družbeno lastnino razkrajajo zdaj ljudje na vodilnih funkcijah, ki imajo do nje monopolen pristop, še posebno v razmerah, ko zaradi zmaličenih učinkov ekonomskih zakonitosti ni kriterijev za ločevanje dobrih od slabih gospodarjev.

Demos se bo zavzemal za ustavno oziroma zakonsko zaščito varstva delavcev, kmetov, itd. Hkrati pa za uveljavitev protimonopolne zakonodaje. Smo za svoboden pretok blaga in storitev ter za posredno obdavičev gospodarstva za skupne državne potrebe. Markovičev program nam pomeni zadnji poskus za izhod iz krize.

Vinko Blatnik

Svet za kulturo nikdar več!?

Ta ponedeljek se je pod okriljem bivše SZDL in sedanje Socijalistične zveze zadnjikrat sestel svet za kulturo. Svet je eden tistih organov, ki so orali ledino današnji pluralnosti. Prvo oponentstvo vladajočemu režimu in tudi vladajoči monopolni ZK se je javljalo tu v teh krogih. Velikokrat zaradi razmer, ki niso dovoljevale družgačnega ravnanja, skrito v plašč svobode umetniškega ustvarjanja. Ta svet in ljudje, ki so ga tvorili in vodili, je v zadnjem desetletju pripomogel, da se ni ponovila zgodovina Odra 57, Tople grede, Perspektiv. Ta svet je bil tisti, ki je zmogel razumevanje za nastanek Nove revije, ta svet je bil tisti, ki je bistveno pripomogel tudi k veljavni pisateljskega stanovskega društva in njegovih političnih angažiranj. Brez posebne patetike je moč reči, da so v vrstah teh ljudi in njihovih idej nastajali pogoji drugačne, bolj evropsko usmerjene današnjosti in prihodnosti.

Tako kot je SZDL ob vseh njenih težavah, transmissijskosti in tudi paradržavnosti, vendarle v veliki meri zavezovala tradicija OF, tako je tudi Svet za kulturo zavezovala tradicija kulturnikov kot soustanoviteljev OF in tiste intelektualne skupine, ki iz bogve kakšnih razlogov nikoli ni podpisala Dolomitske izjave. In bo slej kot prej treba ugotoviti kako in zakaj so kulturniki uspeli ohraniti tudi v tistih časih tako visoko stopnjo avtonomije in samosvojesti. Takšen kot je svet bil, je s preobrazbo SZDL v Socialistično zvezo sicer postal s strani te organizacije cenjen in zaželen, vendar za mnoge drugače zazrte in usmerjene tudi nadležen in preveč enosmeren. Tako se je moral poslovi, kajti ni se mogel pretvoriti v odbor za kulturo te ali druge politične grupacije, niti se ni smel, zavedajoč za svoje tradicije in poslanstva.

Pluralnost prinaša novosti tudi pri takšnih dobrih stvareh. In še

na začetku preteklega leta je Miloš Mikeln, kot predsednik sveta, začel glasno razmišljati o svojem odstopu, kajti kot je rekel, prišel je čas, ko mora SZDL delovati frontno, drugače se bomo kulturniki razdrobili in razšli tudi tam, kjer to ni treba ali bi celo ne smelo tako biti. To je bil čas razmišljanja o frontni SZDL, ki naj zagotovi nestranskarški tip politične pluralnosti. In takrat je še uspel uveljaviti svojo misel in je v soglasju s člani sveta njegovo vodenje prepustil Petru Kovačiču-Peršinu – kulturniku in pisatelju krščansko socialističnega svetovnega nazora. Že jeseni dogajanja v SZDL niso več omogočala izhoda v načrtovani smeri preobrazbe.

In za dediščino in vlogo tega sveta se jih je začelo puliti kar nekaj. V imenu nestranskarstva je hotelo podoben organ zasnovati Društvo slovenskih pisateljev, pa kaj ko so njegovi vodilni ljudje strankarsko profilirani; ukinjena Kulturna skupnost Slovenije je v svojem videnju kulturnega parlamenta v tem svetu in njegovi sestavi videla model svoje nove organiziranosti v povezavi s Skupščino SRS; ZKS-SDP se je odločila za svojo lastno organiziranost in aktivnost na področju kulture in zasnovala model klubov, tako imenovana alternativa išče svojo novo vlogo v parlamentarnem sistemu in se ji verjetno ta hip zdi kakšen takšen organ odvečen. Peter Kovačič-Peršin pa išče dalje možnosti poti in načine, da bi čimbolj avtonomno povezal kulturnike na temelju pripadnosti slovenski kulturi in umetnosti in slovenskim ljudem in če ga dobro razumem, pri tem ni pripravljen politično barantati in kupčevati.

Korak nazaj v zgodovino. Pred leti, ko so obnovili in dogradili Dolenjski muzej, sem v njegovih prostorih nekaj časa pozorno pregledeval plakat za sklic prvega zbora kulturnih delavcev OF. Bila

je to oblika, ki je nekako nadgradila sprva ozko kulturniško skupino kot soustanoviteljico OF. Izjemno veliko ljudi različnih nazorov, mnogi žive še danes, je takrat na svoj lasten način podprlo osvobodilni boj in vlogo kulture in kulturnikov v njem. Meni je bilo dano spoznati na tem plakatu, da je vsakdo predstavljal del pluralnega političnega in kulturnega pogleda na svet. Plakat mi je povedal, da je bil tam France Bevk kot pisatelj in učitelj in Primorec, predstavnik krščansko socialistične inteligence. Šolski sistem mi te vednosti do takrat ni dal, če pa, se mi ta podatek ni zdel zanimiv in je tako izginil v pozabo. In mnoga druga tako opredeljena imena lako najdeš, in to v času po znameniti Dolomitski izjavi.

In nimam v svoji glavi kam dru-

gam kot nazaj k izvorni poti. Iz dela sveta, ki zmore medsebojno sodelovati na temelju različnosti, drugačnosti in politične pluralnosti in se zaveda, da bi lahko bilo na dolgi rok trdo politično sektašenje na področju kulture ne samo škodljivo, ampak tudi usodno, je treba oblikovati kulturni forum, kulturniško skupino. Biti mora neodvisna in nestranskarška. Bila naj bi predvsem moralna moč; bila naj bi skupina ljudi, ki naj se javljajo s svojimi pogledi in veljavo kot refleksi na dogajanje v kulturi in početje politike in gospodarstva s kulturo in kulturniki. Biti mora telo, ki bo uspelo ohraniti in v novih pogojih uveljavljati kulturo in kulturnike v prizadevanjih za sodobno, v svet odprto slovenstvo, telo, ki naj, kolikor je moč, preprečuje hlapčeva-

nje kulture politiki vseh sort in barv. Mislim torej, da bo moralo iti za neke vrste državljansko skupino, ki se je odločila delovati v polju kulture, kot se danes sodobno reče, in bo takšna eden bistvenih elementov slovenske civilne družbe.

Aktualne kulturniške zadeve in zdrahe, iskanja organizacijskih oblik povezovanja in upravljanja v kulturi in s kulturo pa je treba urejati v parlamentarnem ozioroma skupščinskem sistemu. Tovrstne nujne po organiziranju ljudi, kulturnikov in države za potrebe upravljanja javnih zadev ne gre mešati z vlogo prej omenjene državljanske kulturniške skupine. Bivša kulturna skupnost Slovenije in njene občinske oblike morajo najti svoj prostor in mesto v okviru skupščin ali pri njih. Država se mora v svojem upravnem delu organizirati in usposobiti, da bo zmogla opravljati svojo vlogo tudi na področju kulture. O tem, ali bo njena kulturna politika uspešna ali ne, naj presoja in odloča skupščina in njeni člani. Pre-

pričan sem, da se bodo že v tem letu pokazale možne rešitve tudi za ta vprašanja.

Ne gre, da bi ne omenil zbora slovenskih kulturnih delavcev. Ta pluralna sestava je imela svoj dom in v svetu za kulturo in tudi v Kulturni skupnosti Slovenije. Menim, da ni treba preveč spreminjati stvari. Vsi dejavniki, ki imajo obveze do tega zbora in njegovi programski nalogi, bodo morali oblikovati predsedstvo tega zbora ali njegov ožji odbor, ki naj skrbi za njegovo delovanje. Mislim, da je v širini zbora tudi prostor za državo, da se pridruži kot partner in pokrovitelj in garant njegove demokratičnosti in svobodnosti. Za začetek pa lahko pridno pomaga pri pripravi prvega zares vseslovenskega zbora kulturnih delavcev, po upravnih, političnih in materialni plati, in na ta način pokaže, v kakšni meri je slovenska država zares država slovenskih ljudi in pripadnikov naših avtohtonih narodnosti.

Milan Bratec

Človek ne živi samo od kruha

Ko spregovori orožje, muze utihnejo, mi je bistroumno navrgel tovariš, ko sem mu potožil o sindikalnokulturnih tegobah. Pa še dodal je, da sem nor, ker verjamem...

V dneh, ko tudi nekdanji krojači kulture po meri dnevne politike in troedine ideologije kar tekmujejo z odkritji, da kultura ne more biti domena politike, da je nadstrankarska, tako rekoč vse-narodna, svetinja, ki je ne gre umazati... me prime, da bi začudil: koliko moškosti vam je začuda ostalo po tolikih letih onaniranja!

Da bi bila mera kameleonstva polna, manjka pravzaprav samo še, da o tem spregovori kakšen ponovno evidentiran sindikalni funkcionar, ki je še pred kratkim ob besedi kultura zgrabil za revolver.

Kakorkoli že, sklenil sem priznati, da sem nor in verjeti predvsem v resnično nestranskarško in

nepolitično naravnost Svobodnih slovenskih sindikatov.

Sklenil sem tudi verjeti, da »ta novi sindikat« ne bo pristal na okleščeno definicijo, ki pravi, da je kultura le nastajanje, posredovanje in varovanje umetniških vrednot. Če je bilo kaj dobrega v preteklem »socialističnem« obdobju sindikata, potem je to zagotovo tudi njegovo stališče, da je kultura način življenja, splet odnosov med posamezniki, med skupinami, med ljudmi in naravo, med ljudmi in njihovim domišljjskim svetom, splet odnosov v procesu dela in uživanja sadov tega dela.

Tako pojmovana kultura pa ne more biti last ene same politike in ene same stranke. Ne vem, ali to pomeni, da je kultura nadstrankarska, ali to torej pomeni, da je v rokah parlamenta, neodvisne skupine, kulturnega parlamenta ali neformalnih vplivov. Vem pa, da njen najzlahtnejši del, to je

umetnost, ne more biti vezan na nobeno ideologijo ali celo na vsakokratni trenutni politični program, saj ju po svoji naravi vedno zanika in prerašča.

Kultura, kot jo pojmujejo v sindikatih, je temeljna črta bivanja na delu in v prostem času. Kam bi sicer dali kulturo medsebojnih odnosov v procesu dela, kulturo odnosov v hierarhiji odločanja in upravljanja, delavčevu pravico do resnice, do zdravega dela in okolja, do lepega; kam nasprotovanje »sintetičnemu« načinu življenja z oporečno hrano, razvadami in indoktrinacijo medijev; kako se bomo zavedali svojih korenin znotraj skupne evropske zavesti, kaj nas bo spodbujalo k srčnosti in pogumu, kako se bomo borili zoper lastno dvojno moralo na področju ekologije; kako bomo onemogočili razraščanje informacijskih sistemov v orwellovski ideal »steklenih ljudi«

in nenazadnje, kdo bo spodbujal in organiziral vse oblike kulturne ustvarjalnosti v sindikalnih organizacijah, ki so med drugim tudi pomemben identifikacijski dejavnik, dejavnik ugleda in občutka pripadnosti podjetju in sindikatu v njem? To je lahko le program ekologije in kulture oziroma njune sinteze eko-kulture.

Eko-kultura naj najde svoje mesto v programu sindikalne organizacije preprosto zato, ker lahko prispeva konkretni delež k razreševanju eksistencialnih človekovih problemov.

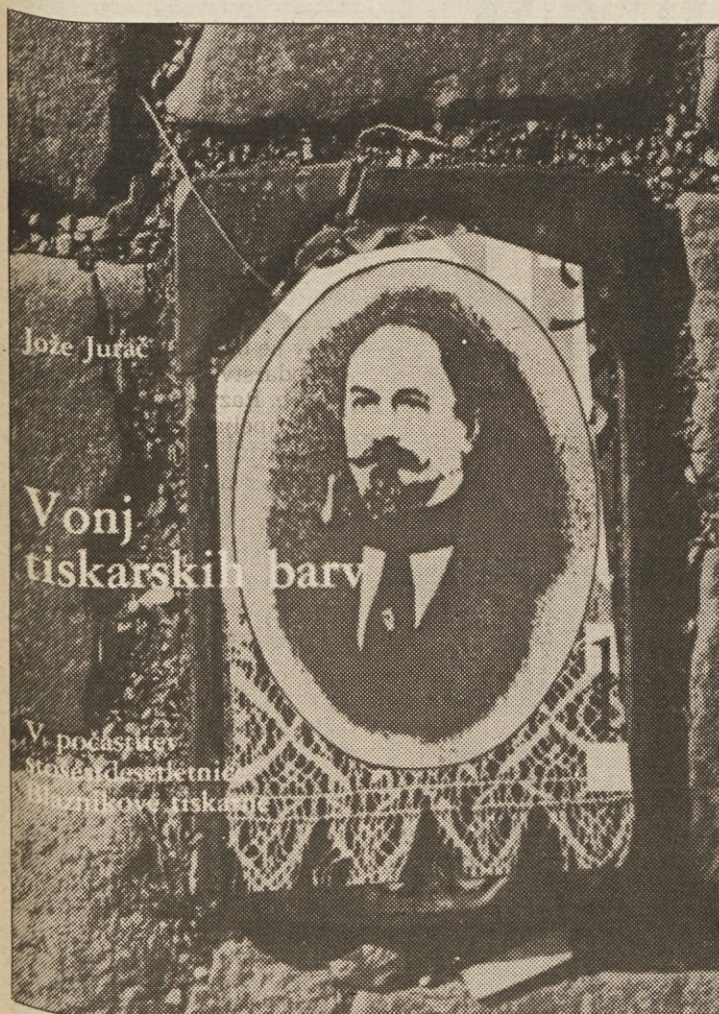
Tistim, ki jim zaradi prehitrega obračanja po vetru vrtoglavica onemogoča, da bi še verjeli v slogan človek ne živi samo od kruha, naj povem, da ta parola ni nastala v času »samoupravnega socializma«, temveč da je ta pogovor že od prej in znan tudi ljudem na zahodnem delu poloble.

Doro Hvalica

Jože Jurač

Porumeneli Blaznikovi listi (IV.)

Lani, ob 160-letnici Blaznikove tiskarne, je Jože Jurač izdal publikacijo z naslovom *Vonj tiskarskih barv. Prvi del knjižice je posvetil visoki obletnici grafične organizacije, ki je bila prva strokovna delavska organizacija na Slovenskem in je imela pomembno vlogo pri strokovnem in splošnem izobraževanju grafikov ter pri uveljavljanju splošnih delavskih pravic.* Iz knjižice objavljamo odlomke iz avtorjeve črtice *Porumeneli Blaznikovi listi*

»In devet otrok je imel v zakonu,« je pripomnil Sorčan ter pomolil Reinhardu devet prstov pod nos.

»Um Gottes Willen!« je dejal Nemec, kateremu Blaznik o vsem tem očitno ni ničesar pripovedoval.

Helena in Jože Dolenc sta gostom pridno stregla, še zlasti Sorčanu; tega je Nemec začudeno gledal, kar je opazil Klein, ki je nagnjen k njemu dejal, da se ga Sorčan le redkokdaj nalezje.

Reinhard je dal vedeti, da ve za take navade, ter prav tako nagnjen h Kleinu rekel: »Quartal Saufher, nich war?«

Zrak v gosto zadimljeni sobi skoraj ni bil več boljši od tistega v tiskarni, kljub temu so bili gostje vedri, tudi tisti v kotu, ki jih zaradi dima skoraj ni več bilo videti.

Zaradi solidarnosti je Reinhard tudi naročil četrtno belega, ga bolj poskusil kakor pil, ko pa je kozarec postavil na mizo, je z rahlim nasmehom dejal: »Ihr lebt ziemlich komod.«

Med začudenimi se je prvi oglašil Boben:

»Kako, hudiča, komod? Unmöglich!«

»Revolucija je dala polet tudi tiskarnam,« je nekoliko obšel prvim besedam, toda Reinhard je moral imeti nekaj za bregom.

»Slovenci smo nekoliko laže zadihali, toda Dunaj s svojimi pri nas, nas še vedno pesti,« je izjavil Jelovšek.

Nemec je dregal naprej.

»Ta revolucija se ni povsem obnesla, morala bi priti še ena, temeljitejša...«

Nekateri bi bili raje govorili o rakih...

»V revolucionarnem letu je bil štrajk v Berlinu,« je nadaljeval Nemec.

»Lastniki Vossischen Zeitungs-druckerei so bili mnenja, da so tiskarji lahko zadovoljni s plačo, saj prejemajo posamezniki od štiri do šest tolarjev tedensko, niso pa dodali, da morejo zato delati od

štirinajst do šestnajst ur dnevno, večina pa je prejemale le tri do tri in pol tolarjev.«

S kljuke je snel oguljeno potno torbo ter iz nje potegnil napol zmečkan list ter začel brati.

»Wir Arbeiter sind der schwächere Teil, den wir haben nich allein den Widerstand von Prinzipalen zu kämpfen, wir haben gegen uns auch die Macht der Polizeigesetze!«

Skoraj brez izjeme so se navzoči počutili, kakor da sedijo na iglah. Oddahnili so se, ko je listič spet vtaknil v svojo malho.

Jelovšek je poklical gospo Heleno ter ji naročil, naj napolni prazne stuce.

Anton Klein je nekoliko odsotno gledal predse in ni vedel, kaj bi, toda že nekaj časa se nagiba k temu, da bi moral imeti nekaj učinkovitejšega od oficinskih blagajnic.

»Vorwärts dobivamo z Dunaja,« je rekel Anderle.

»Tisti Vorwärts z motom Durch Wissen zum Sieg,« je smehljaje se rekel Reinhard ter pristavil: »Tam na Dunaju bodo na čelo lista morali napisati kaj bolj krepkega!«

Bilo je že precej pozno, ko je v krčmo nepričakovano stopil Blaznik. Nemec je vstal in se priklonil, drugi pa niso mogli skriti zmedenosti, ki jo je Blaznik s pozdravom in z nenavadno dobro voljo brž pregnal.

Klein, ki je bil v svojih prizadevanjih nekako najbližji principalom, je pritegnil stol, ter rekel Blazniku, naj prisede.

Nagnjen k Nemcu je Blaznik dejal: »Gotovo ste našim kaj novega povedali.« Vsi so še bili pod vtisom Reinhardovega pripovedovanja, ki Blazniku gotovo ne bi bilo po volji. Toda Sorčan je bil tisti, ki je s pokončnim kazalcem povedal Blazniku: »Tam zunaj so bolj rebeliš!« Povesil je roko ter s komolcem dregnil v sosedo ter si pri tem mislil, kako je bil korajžen.

Blaznik je pregnal prisiljen

smeh tiskarjev: »Vi ste pa najbrž prekratki, ali kaj.

Nihče ni vedel, kaj pametnega povedati in Nemec, ki je do takrat imel torbo na kolenih, jo je obesil na klin.

»Dragi gospodje, delati je treba, delati. Ko sem bil v Nemčiji, še nihče ni imel brzotiskalnega stroja. Dunaj ga je dobil dvaintridesetega, jaz pa že nekaj let zatem. Zanimno tiskarnico sem prejel z dvema tiskalnicama ter nekaj centov starih črk. Vse to s posteljo vred je bilo vredno petsto dvaindvajset funtov, dolg pa je presegel to vrednost. No, to vam pravim kar tako...«

»Ich gratuliere, Herr Blasnik,« je odkrito dejal Reinchar, kateremu je Klein sprti pojasnjeval Blaznikovo pripovedovanje, Sorčan in Pivko, ki sta poprej že nekoliko dremala, pa sta se dremavice skoraj povsem otesla.

Redkokdaj dobro razpoloženi Blaznik pa je nadaljeval:

»Rebeliš? Kakor kdo,« se je nasmehnul. »Zame to pomeni tiskati Čebelico, Carniolo, tiskovine za Kresijo, Brenclja, molitvenike in tiskovine za škofa s spovednimi listki vred.«

Smehljaje se so mu pritrjevali. Anderle pa je rekel, kakor da se njega to ne tiče:

»Prihodnost jih skrbi...«

Obrazi so se nekoliko zresnili, Boben pa je nadaljeval:

»V vseh štirih ljubljanskih tiskarnah smo v glavnem zadovoljni, zunaj v svetu pa se dogajajo čudne stvari. Kolega iz Nemčije nam je pripovedoval o tam-

kajšnjih dogodkih. Zavzemali so se za boljše pogoje, pa so pod grožnjo popustili. Pred tedni nam je neki Jovo, stavec iz Belega grada, pripovedoval, da so v belgrajski Tipografiji razvrstili tiskarje v nižji personal s tako napetimi normami, da jih ni bilo mogoče doseči. Za prizadete so se zavzeli drugi, ki so ministru sporočili, da so se zaradi tega uprli vsi. Pisal pa mu je tudi upravnik tiskarne in Jovo si je zapomnil njegovih besed:

»Zato ja sudim, da se svi ti subjekti, koji su se protivili i samovlastno ustavili, odmah odpuste!« Med temi je bil tudi Jovo.

Nemcu so tudi to sproti pojasnjevali, zato je lahko dodal:

»Tudi v Berlinu so tiskarnarji pozvali stavkajoče, naj obžalujejo svoja dejanja, sier zanje ne bo prostora v nobeni tamkajšnji tiskarni.« Postajalo je nekoliko mučno, toda Blaznik je našel nekaj primernih besed.

»Na Kresiji, škofu Wolfu in tudi Dunaju sem dal vedeti, da morajo imeti ljudje svoj zaslužek. Prevzišenemu sem celo rekel, da imam dobre, verne delavce in da tudi v njihovem imenu ponujam svoje usluge.«

Potem je Blaznik z rahlim poudarkom dejal, da je škof njegov rojak, da ga imajo nekateri za spretnega birokrata in slabega teologa, kar Blaznika seveda ni moglo motiti, nasprotno, s pogovorom v škofiji je bil zadovoljen, saj mu je Wolf dejal:

»Dragi rojak! Vaše besede so me prepričale, in če boste upoštevali moje pogoje, h katerim spada tudi varčnost, se bomo pogovorili.«

»Gospodje kolegi,« je z zanosom dejal Blaznik, »sami presodite moja prizadevanja tudi zastran obsežnega Wolfovega slovarja, ki sem ga izdal in natisnil v šest tisoč izvodih.«

Nihče seveda ni oporekal, nasprotno, močje za mizo so prikimali ter s tem dali priznanje tiskarnarju, hkrati pa so segali po kozarcih. Anton Klein pa je zatem dejal, da bi rad omenil nekaj drugega, o čemer je nekoč mimogrede že tekla beseda. Jelovšek je slutil, kaj Kleina tišči, zato je rekel:

»Da slišimo!«

Svobodni sindikati Slovenije

Naš gost je Lojze Sajovec, direktor KLI Logatec

Kdaj bo konec ropa

– Slovenska lesna industrija se ubada s številnimi težavami, ki grenijo življenje zlasti delavcem. Iščejo se nova pota nastopanja na trgu in utrjujejo predvsem tipalke na tujem. Pa še nekaj velja: vsepovsod smo priče nekakšnemu procesu prenavljanja...

»Tudi KLI je v prenovitvenem obdobju. Ne iščemo novih programov, razmišljamo pa, kako se bolje organizirati, kako poslovanje racionalizirati in si zagotoviti, zlasti na tujem trgu, čvrstjšo pozicijo. Vse to prinaša za sabo drugačno organizacijo dela, drugačen način poslovanja in predvsem spremembo miselnosti v kolektivu, ki je sicer že doslej znal s svojo delovno sposobnostjo in notranjimi inovacijskimi prijemi biti resen konkurent doma in na tujem.«

– Bodite, prosim, jasnejši!

»Že desetletja dokaj uspešno izvažamo predvsem na tuje trge masivno pohištvo, kjer imajo največji delež stoli. Drugi del programa, ki mu pravimo fasadno pohištvo, predvsem okna, pa si od lanskega leta spet iščejo prostor na zahodnem trgu. Pred deseti leti se je tovarna s tem programom nekako umaknila s tujega trga, skladno pač s tisto logiko, da se v danih pogojih vsak gospodar racionalno obnaša, kreatorji ekonomske politike pa so tisti, ki morajo z nacionalnega vidika skrbeti, da je to ravnanje tudi družbeno smotno. In ker to ni bilo tako, moramo danes vlagati mnogo truda za to, da izgubljene pozicije na tujem trgu s fasadnim pohištvo dobimo nazaj. Tudi strojegradnja ostaja pomemben dejavnik v programu nastopanja našega kombinata doma in na tujem. Sicer pa gre za spremembo filozofije, kot sem rekel, ker si predstavljam takole: mi ne prodajamo oken, hočemo prodajati lepo in ceneno fasado, zato pa je zelo dobro, če naredimo vse, da bo kupec zadovoljen, da bo dobil izdelek takšen, kot si ga želi, in takrat, ko on to hoče. Vse to pa je potrebno narediti ob minimalnem dobičku in za ustrezne plače.«

– In ravnanje?

»Največja napaka iz preteklosti, s katero se v naši družbi otepamo, je dejstvo, da smo zanemarili tehnične kalkulacije in polkalkulacije. Zakaj? Dogovorna ekonomija je prinašala sporazumevanje, pa smo se kar vsi sporazumevali, politizirali, namesto kalkulirali. To je najbolj ustrezalo tehnični inteligenci, ki je naravnost gojila politiziranje v podjetjih in skorajda pozabila na rehenšiber in še kakšno sodobnejše sredstvo računanja. Navaditi se ponovno na to, da vsak dela svoje in da v podjetju ni prostora za politiziranje, ni lahko, miselnost ljudi se premika počasi. Polna usta so nas Evrope, toda se dovolj zavedamo, kaj so evropska pravila dela in ravnanja? Se zavedamo, koliko nas stane država, celotna družbena režija,

Med direktorje, ki so ambiciozni, pa to celo sami priznajo, ki jim je direktorovanje tudi veselje, sprehod po tovarniških halah, kjer je delovni vrvež in nemir, pa užitek, sodi Lojze Sajovec, glavni direktor Kombinata lesne industrije Logatec. Na to delovno dolžnost je prišel pred dvema letoma. Zanimivo, človek iz Savinjske doline, ki se je že zdavnaj vsidral v Logatec, bil v službi tudi na Vrhniki in se spet vrnil v Logatec, kjer direktoruje in hkrati vodi Stranko demokratične prenove.

smo dojeli, da je motor razvoja v Evropi učinkovitost uporabe kapitala in dela!?

V KLI-ju dosegamo glede izdelavnega časa pa tudi kakovosti evropske normative. Če se primerjamo z drugimi, se lahko z našimi normativi ponašamo, vendar pa, ko izračunaš vse drugo, kaj hitro ugotoviš, da napredovati v izvozu ob sedanjem režimu in tečaju pravzaprav ne moreš. No, pa naj glede izdelavnih časov produkta dodam še eno misel, ki v Evropi ni misel, ampak praksa: Prisotnost na delu je enaka učinkovitemu

času dela! Pa pogledajte, kako je pri nas v KLI-ju, v Sloveniji, v Jugoslaviji... Seveda se lahko v proizvodnji kaj hitro približaš temu, da je prisotnost na delu enaka učinkovitemu delovnemu času, ko pa analiziraš posredno delo v podjetju, v družbi itn., vidiš, kako daleč smo še za Evropo v družbeni produktivnosti. Tudi v podjetju lahko počistiš vse, lahko »zadovoljiš« vse standarde, pa se ti zaradi nemogočih obremenitev gospodarstva pokaže, da je vse skupaj premalo za zdravo gospodarsko življenje. Govorimo

o tako imenovani družbeni režiji, o neevropskem vzorcu obnašanja in ravnanja, in če bo šlo tako naprej, se nam bo Evropa še dolgo le milo nasmihala. To, kar se danes dogaja, ko je do konca izropan družbeni proizvod, ki ga omogoča zdajšnji sistem, to ropanje namreč, je prava katastrofa. Zakaj se potemtakem čudimo, da gre vsem čedalje slabše, da nismo sposobni dosegati zadovoljivih rezultatov in kako se lahko v tej družbi dogaja, da moraš, denimo, na petsto DEM neto izplačila za plače še enkrat toliko plačati za ra-

zlične obveznosti. Sedanji sistem je naravnost kontraproduktiven.«

– Marković obljublja spremembe!

»Vsi prisegajo na Markovičev program. Lepo je slišati, ko govori, ko pa nekolikaj natančneje pogledaš njegovo operacionalizacijo, pa se človeku zazdi, da ta vlada ne misli resno. Govoriči o izvozu, jaz vam pa na primerju KLI-ja lahko dokažem, da je zaradi sedaj veljavnega tečaja dinarja odnesla v zrak že eno maso za bruto osebne dohodke. Da ne govorimo o lan-

skem letu, o septembrskem tečaju, itn. Nekdo se je pač »spomnil«, da po decembru bojdaj ni več inflacije, tečaj je obstal in zato smo se znašli vsi v zagati. Povejte mi, kako naj kalkuliramo, ko iz dneva v dan stroški rastejo, izvoznih stimulacij ni, izvozne kalkulacije morajo, resnici na ljubo, »mirovati«, ker tečaj predpostavlja, da inflacije ni. Kot na dlani je jasno, da gre za politiko, ki jemlje tam, kjer je, siromaši predvsem dobre gospodarje in izvoznike in daje tja, kjer dohodka ni. Tisti kitajski pregovor o ribiču, ki naj bi drugega naučil loviti ribo, ne pa, da mu jo podari, očitno za to družbo ne velja.«

– Ob lesarski proizvodnji se marsikje razvija tudi strojegradnja. Skoraj v vsakem lesnem podjetju že imamo zametke take proizvodnje.

»Naš projekt razvoja strojegradnje je bil najprej narejen za domače potrebe, za jugoslovanski trg. Naravno, tovarna se je razvijala in danes izvažamo, predvsem na vzhod. Ob tem pa razvijamo z zahodnimi partnerji različne oblike kooperacije. Smo pred pomembno odločitvijo na tem področju, o kateri zaenkrat ne bi govoril.«

– Kakšno vlogo ima KLI v slovenski lesnopredelovalni industriji?

»Mimo so časi, ko se je kdo dičil z mestom, denimo, glede števila zaposlenih ali celotnega prihodka. Nas tudi to ne zanima. Mi v KLI-ju mesečno izdelamo in prodamo za 1,2 milijona ameriških dolarjev masivnega pohištva, za takšno število fasadnega pohištva in za 400 tisoč ameriških dolarjev strojev. To je sorazmerno velika številka za nekaj manj kot 1.100 zaposlenih.«

– Se zdi vam upravičeno postavljati vprašanje o (ne)lastnini družbenega premoženja?

»Vsaka drugačna rešitev statusa družbene lastnine bi bila boljša kot sedanja. Prava zmeda je na tem področju, ker nimamo titularja, ker ni jasno, kaj morajo delati menežerji in komu odgovarjati. Zdaj smo direktorji delodajalci in delojemalci. In to se nikjer ni obneslo, takšen sistem odnosov, mislim. Urejanje lastninskih razmerij je tisto ključno vprašanje v tej državi, kjer se spet kaže, da Markovičeva vlada ne misli resno z reformo, zna pa čimveč črpati iz ustvarjenega... Sicer pa, o tem sva že govorila.«

– V teh zmedenih časih je vsekakor ne mestu vprašanje, kaj pomeni biti direktor. Zakaj hočete biti direktor?

»Odkrito povedano vam na to vprašanje ne znam odgovoriti. Racionalne razloge za takšno človekovo odločitev je težko najti, pa vendarle te nekaj žene. Uživati moraš v tem poslu, zadovoljen si, ko greš skozi tovarno in vidiš ljudi, da so delavni, vidiš nov proizvod, ki je sad domačega znanja, spretnosti in odgovornosti ljudi za usodo podjetja... Pa tudi ambiciozen moraš biti, saj brez tega danes ni nič!«

M. H.

Univerzalna strankarska (protiboljševiška) vadnica (VIII.)

O (ne)koristnosti skrivanja v pisarno?

Vprašanje:

»Tovariš urednik, v čudnih časih živimo. Še včeraj je bilo v naši tovarni dela in kruha za vse, zdaj pa smo pred stečajem. Ko bo postopek mimo, jih bo polovična ostala, polovica pa bo tehnološki presežek. Govori se, da bodo najprej in najbolj temeljito počistili pisarne, ne proizvodnje, v kar pa jaz ne verjamem, saj se pisarni v takšnih trenutkih niso še nikoli lotili. Celo nasprotno: v pisarne so nabutali še več ljudi, in barka je mirno plavala naprej. Tudi zase ne vem, kako mislijo. Za zdaj sem še v proizvodnji, čeprav bi se lahko že nekajkrat spravil na boljše, pa nisem hotel. Sem mislil, da sem tu bolj varen pred spremembami. Ali sem res? Govorijo, da fizično delo izgublja ceno, in še o trgu delovne sile. Zdaj mi spet ponujajo stol in mizo. Kaj naj storim, da bom zaščiten: se odločim za pisarno ali ostanem, kjer sem? Kam bo udarila reforma? Tako nas sprašuje Štefan P., dolgoletni naročnik Delavske enotnosti, v hudih skrbah za svojo zaposlitev.

Odgovor:

»Sedanja reforma ni zgolj

reforma gospodarstva, reforma ekonomskih meril. Marsikje bo morala zarezati v celotno družbeno telo. Družbena priložnost in potreba obenem pa je, da začnemo spodbujati tudi nekatere za nas ne preveč hvalevredne predsodke in socializmu tuje vrednote, ki so se med nami razpasle najrazličneje zakrinjane. Vemo in vsi (res, res vsi odkritosrčno) pozdravljamo, da je reforma napovedala odločno vojno naši premegalomansko razpredeni administraciji. Na tej njeni križarski vojski na vseh ravneh, kjer se je administracija zabarikadiralala in čez mere razmnožila, lahko želimo naši reformi, torej nam samim, samo uspehov.

Vprašajmo pa se zdaj raje, kako, zakaj je do tega prišlo. Čir, ki nam je že leta sem dozoreval na živem družbenem telesu, smo zagledali, boleče začutili šele zdaj, tik pred njegovo amputacijo. Ali se nam ga bo posrečilo tako pozdraviti, da se nam ne bi z leti spet ponovil?

Zadnja leta smo področje pisarniško upravnega dela previsoko vrednotili. Previsoko glede na njegov resnični

pomen. 'Pisarna' je statusno vse previsoko 'kotirala'. Človeku je pisarna zagotavljala višji status. Dajala mu je v roke ljudi – stranke, njihove opravke in zadeve. Marsikje celo njihove usode.

V podjetju so pisarne uprave često pomenile pravo enklavo neprimerno pomembnejšega, vrednejšega dela, kot pa je bilo tisto, ki je ropotalo, smrdelo, se potilo, mazalo, hitelo in se še na kdove kak način pehalo tam nekje v obratih. Pisarna je dostikrat delovala v sila blagi klimi delovne discipline. To ni bil prostor za take delovne norme, da bi se bilo treba gnati za vsako minuto, vsak gib, vsak kos. Pisarniško delo terja vendar počasnost, umirjenost; potekati mora v sproščenem ozračju cigaretnega dima, prijetnega vonja kave, sprehajanja in 'pomembnih' osebnih pogovorov.

Uprava se je mnogim zdela Olimp podjetja, kjer bivajo bogovi. Delavec je hočeš nočeš često moral sprejeti spoštljiv odnos do tega Olimpa, od koder so lahko treskale strele ali pa je sijala milost. Marsikateri bi rad zamenjal svojo vlogo in se preselil tja gor med 'pomembnejše'. Človek ima vendarle pravico izboljšati si položaj, si odrežati večji kos kruha in družbene pomembnosti. Ko si pa že v pisarni, za svojo mizo, med svojimi papirji, ko se nauči sukati jezik kot glavni diskutant na sejah in ob vseh priložnostih, potem te živa stvar ne spravi več ob to delovno mesto.

Administracija se je marsikje začela gibati in množiti po lastni notranji logiki, neodvisno od zunanjih družbenih potreb. V njej je bilo nekaj (v bistvu lažno) pomembnega, marsikdaj prav aristokratsko imenitnega, življenjsko lagodnega. Kot taka je postala vaba za cilj za mnoge, ki so se na vse načine rinili gor na boljši družbeni prostor – v pisarne.

Reforma si je zadala potemtakem tudi to, prav gigantske nalogo, da oba ta dva družbena prostora – neposredno proizvodnjo na eni strani in neproizvodno družbeno dejavnost – izenači ne le v ekonomskih merilih, marveč ju začne izenačevati tudi v družbeno-psiholoških, statusno-vrednostnih pogledih. Nesorazmerja družbeno-statusne vrste morejo škoditi najmanj toliko kot ekonomsko-tehnoška.

Vir: Marjan Tavčar, O družbeni nenakosti ljudi v socializmu, str. 156-157, Izbor socioloških razprav, priročnik za gimnazije DZS 1970.

Pripis urednika: Odgovor je veliko vreden, še zlasti zato, ker je že davnega leta 1970 pisan v pretekliku.

Malo za šalo, malo zares ureja ta izobraževalni koticček (zgodovinski vir za kovanje prigodnih gesel)

vaš Janko Špiček

Resnica današnjih dni

Po dolgem času sta se v mestu srečala sošolca. Štefek, trenutno zaposlen v Cinkarni Celje, in Janez, njegov prijatelj, ki je zaposlen v Alposu v Šentjurju.

Ker se pač dolgo nista videla, sta se odločila, da malo poklepeta, ter odšla v hotel Evropa. Štefek je bil veliko bolje razpoložen, kot Janez, čeravno nikdar ni bil pravi veseljak. Takoj je poklical natakarja. Da bi se izkazal, je naročil whisky. Seveda je tako pogovor hitro stekel. Janeza je zanimalo, zakaj je Štefek tako vesel, da je naročil whisky, ki je sedaj že pravi luksuz.

Štefek razlaga Janezu, kako je lahko vesel, saj je vendar postal inovator v podjetju in zato prejel lepo nagrado. Seveda tudi Štefka zanima, ali v Janezovem podjetju tudi kaj inovirajo in če tudi on k temu kaj prispeva. Janez je samo tiho in skomiga z rameni. Seveda se Štefek še naprej pohvali, kako so v njegovem podjetju zagreti za inovacije, pa tudi vodilna struktura se zavzema za to, saj tako težkih časov v gospodarstvu, kot so sedaj, že dolgo ni bilo. Tako vsaka inovacija prinese firmi dobiček.

Štefek zopet pokliče natakarja in naroči ponovno isto pijačo. Zdaj pa je začel razlagati tudi Janez, da so v njegovem podjetju tudi inovirali.

»Najprej smo inovirali podjetje, potem statut in še veliko pravilnikov, med njimi tudi inovacijski pravilnik. Prejšnji pravilnik za inovacije ni bil preveč stimulativen, za novega pa še ne vemo, ker še nihče ni bil izplačan po njem.« Janez razloži naprej, da so tudi v njegovem podjetju veliko dali na inovacije, vendar sedaj nihče ne dela na tem po-

pri Zelenih verjetno lepo sprejeti, saj vendar dovolj lepo skrbijo za naravo. Saj vsako leto na novo posadijo rože in razno okrasno drevje okoli Cinkarne. Seveda ne pozabi tudi na odlagališče sadre. S tem odlagališčem so po Štefkovem mnenju veliko prispevali k urejanju okolice v Celju. Janez ga posluša, vendar mu ne da popolnoma prav.

Svobodni Sindikati Slovenije

dročju. Janez obrazloži, da so tudi tajnike inovacijske komisije menjavali, ker menda nobeden ne dela tako, kot nekateri v podjetju želijo. Štefka le zanima, ali tudi Janez kaj inovira. Janez prikimava in pove, da ima tudi on nekaj inovacij, vendar ne ve, kdaj bo dobil izplačane. Menda je generalni direktor že obljubil na delavskem svetu, da bodo inovacije izplačane v januarju, samo letnice ni povedal.

Seveda je Janeza zanimalo, kaj misli Štefek o današnjem času, ko se vsi pripravljamo na volitve, in v katero stranko se bo včlanil. Štefek Janezu pojasni, da se bo pridružil Zelenim, tako kot skoraj vsi v Cinkarni. Razloži, da bodo

Štefek si misli svoje in Janeza hudomušno pikne, da verjetno ne bo dobil inovacij nikoli izplačanih, saj menda v njegovem podjetju niso preveč zagreti za inovacije in še škodoželjni so povrh drug do drugega. Seveda tudi Janez ne ostane Štefku dolžan in mu pove, da on in njegovi kolegi ne bodo nikdar pri Zelenih, ampak naj raje ustanovijo stranko belih, saj se iz njihovih dimnikov vali samo belilo.

Tako sta končala pogovor. Na koncu Janez obljubi Štefku, da ga bo povabil na pijačo, če bo dobil izplačano inovacijo, in mu namigne, naj, če hoče zmagati na volitvah, le brž ustanovi stranko belih.

Bojan Selič

Humoreska

Za tri S (3.)

Spoštovani gospodje in gospe, tovariši in tovarišice, kolegi in kolegice! Povem vam: ti gumpci, ki časopise delajo, so ful odštekan. Poglejte: v dobrih starih časih je bilo v časopisu polno lepih novic. Delovna zmaga tu, delovna zmaga tam, odprtje nove tovarne, sole, globokoumni govori naših ljubljenih voditeljev, poglabljene razprave o minulem delu, o odtujenih centrih moči, tozdihi, ozidih, sisih, posebni poudarki na treba bo, moramo in polno drugega lepega. Ja, bratje, človek je z užitek odložil časopis. To so bili še časi, ko so pisali še malo gledali, prijazno miglali z ušesi in pisali, kot se spodobi.

Pa pogledajte, kaj pišejo danes: Slovenija laže, državljanska vojna bo, srbska blokada, partija naj odstopi, pendreki, solzilec, fuj teroristi, fašisti, iredentisti, separatisti, komunisti, – isti, – isti. Fui Sinigoi, ki pusti, da nas na jugu cuzajo, fuj Smole, ki je proti lipi, fuj... Vprašam vas, ljudje božji, ali je to časopis ali instruktaža za karate in kung-fu? A ti novinarji nimajo mam, ki bi jih učile, da je treba spoštovati partijo, starejše in funkcionarje? Kaj ni nobene morale več? A lahko vsak piše, kar mu v glavo pade? Listam vam jaz, kolegi, zadnjič takole po delu. In kaj vidim? Fui sindikalisti, za stolčke, se cufajo! Zraven pa lepo po imenih kompletno ljubo nam republiško sindikalno vodstvo: Miha Ravnik, pa Rajko Lesjak, pa Gita, Dušan. Razen tistih dveh, seveda. Ja, prav ste rekli: tistih dveh, ki ste nam za letos obljubila tisoč mark povprečne plače. So pa pisci ti pisuni. Se vidi, da niso po župi priplaval. Kdo, vas vprašam, bo diral koko, ki obljublja zlata jajca? Kaj pa, če rata? S tem se ni za hecat, vam rečem. Kaj pa če se ta dva sploh ne cufata za stolčke? Sicer pa, vas vprašam, tovariši, a je tak greh, če se

boriš za mesto pod soncem? Časi so se spremenili. Nič več ni velikega strčka, ki bi via facti kazal smeri razvoja socialističnega samoupravljanja in določal ljudem mesta v njem.

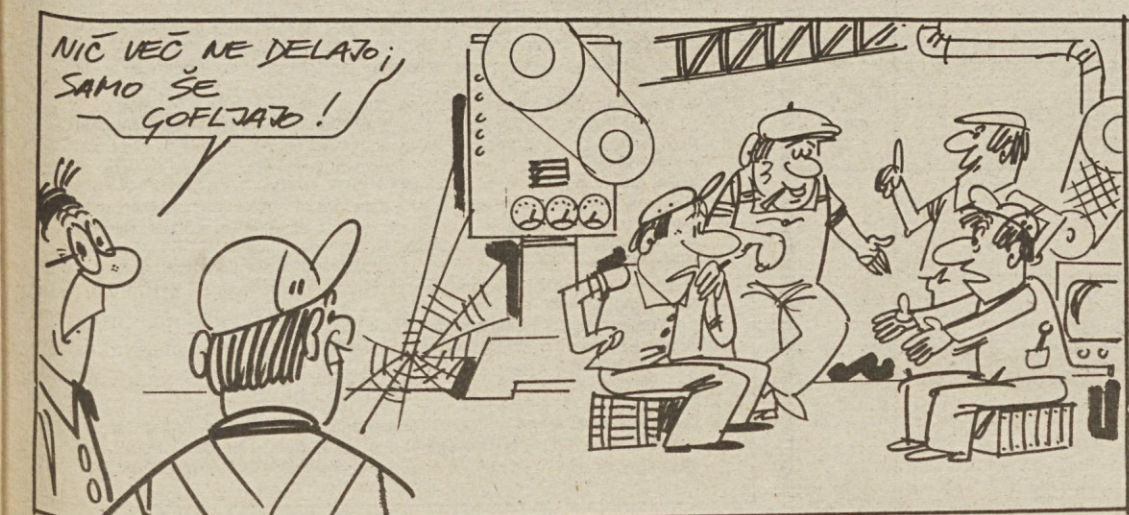
Ceprav so ti peropraski odštekan, upajo si pa, upajo. Kar takole vse po vrsti. Danes v Delo, jutri v Tribuno, pojutrišnjem ... bog nas varuj, Vroči Kaj! V vroči Kaj? Hm... To pa ni slaba ideja, za sindikat s tremi S... no, ne ravno v Kaj... ampak včasih kakšna vroča Delavska enotnost. Tako je, tovariši, sindikat potrebuje marketing. Vsake toliko časa eno vročo DE. Notri pa: Za pošteno delo pošteno plača. Najnižji osebni dohodek ni stvar pogajanj. Samo za odrasle. Zraven pa fine mačke, kot se spodobi. S profila in en face. Na prvo stran pa sekretarja Rajka Lesjaka, črno kosmatino. Tisto na obrazu, seveda. Da ne bo pomote. Bomba, vam rečem. Bolje bi šlo v promet, kot tisto one z rumeno zvezdo. Za Evropo zdaj. Pa še izdajo v kakšnem tujem jeziku bi lahko imeli. Recimo za številne vojake v naši deželi. Na primer: VRUČA DE za vojnike u kasarnama! VRUČA DEVOJKA! Bratje, nič več ne bi bilo potrebe po mitingih resnice. Tistim doli bi bilo vse jasno, vam rečem.

Gospodje, tovariši, kolegi, malo me je zaneslo v stran. To sem hotel povedati: Če bi bil jaz tako odštekan kot ti peropraski, a veste, kaj bi napravil? Doma bi udaril s pestjo po mizi in zavpil: »Orkakrucifiks, a vi sploh veste, kdo sem jaz!« Mizo omenjam slučajno. Ona ni nič kriva. Zakaj me pa tako gledate? Zakaj se pa režite kot pohani mački? A mislite, da si ne upam? Boste že videli! Mimogrede pa še tole: A vi slučajno veste, kje pocieni perejo srajce? Sprašujem takole za vsak primer.

Marjan Zupan

LIPE SVEDER: NA PRAVI POTI

Presežek na enem – zaposlitev na drugem delovnem mestu

Najlažje je bilo ugotoviti, da tako več ne gre naprej. Nekoliko težje smo sprejeli resnico, da so nekatera podjetja in delovna mesta popolnoma odveč, in še težje, da je odveč mnogo delavcev. Ko pa smo pred dejstvom, da bomo ostali na cesti, se nam še tako nič prida služba nenadoma zazdi kar v redu in upamo, da bo nekako le šlo. To je začarani krog, v katerem se vrtimo že leta in ga lahko prekinemo le, če se problema lotimo s čistimi računi. Nihče se ne bo sam žrtvoval v korist gospodarskega razcveta – ostati brez službe, je cena, ki si jo moramo pravično razdeliti in za katero pričakujemo čisto konkretne koristi. **V sindikatih ne moremo pristati, da bi se vse zagate zavoženega gospodarstva in razvojni problemi razreševali izključno in samo na ramenih delavstva. Predvsem zato, ker delavci za neugodno gospodarsko strukturo, tehnološko zaostalost, programsko brezperspektivnost velikega števila podjetij sami niso krivi. V procesih nujnega prestrukturiranja gospodarstva se bo začarani krog prekinil. Zato sindikat zahteva:**

● da se preprečijo verižni procesi stečajnih postopkov, kjer je stečaj le instrument za odpuščanje delavcev namesto instrument za ohranitev produktivnih delovnih mest in uspešnih programov; brez sprejetih socialnih programov in zagotavljanja socialne varnosti ni odpuščanja delavcev v podjetjih in organizacijah, ustanovah, če pa stečaj že je, potem delavcem pripada delež iz stečajne mase, sindikat pa je njihov zastopnik in predstavnik;

● moratorij določanja in odpuščanja presežnih delavcev, ki naj velja za čas, dokler ne bo sprejeta potrebna delovnopravna zakonodaja, ki mora zagotoviti tudi pravočasno obveščanje delavcev, sindikata in pristojnih organov o nameravanih presežkih in enake pravice ter zaščito presežnih delavcev, ne glede na vzroke;

● pravično socialno politiko, ki bo zagotovila socialno varnost in preživetje tistim, ki so ostali brez dela;

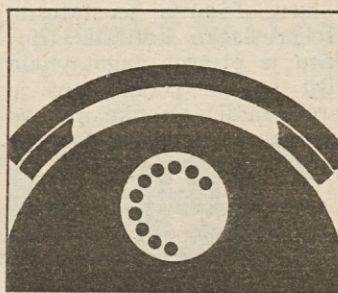
● tak socialni program, ki ne pomeni ohranjanja sedanjega stanja, ampak je pogoj za procese prestrukturiranja in odpiranje novih delovnih mest;

● ustanovitev razvojno-zaposlovalnih skladov v funkciji zagotovitve razvojno produktivne prezaopositve, zagotovitev ustreznih izobraževalnih programov za prekvalifikacijo, došolanje in za odpiranje novih delovnih mest ter za dogovorjeni minimum družbene pomoči.

Naša politika je, da bi vsak delavec imel možnost s svojim znanjem in delom zaslužiti pošteno plačo in ustvariti dobiček, ki bo njemu in vsem delavcem omogočal človeka vredno in dostojno življenje.

Zato zavzemanje sindikata za zaščito in uresničevanje interesov delavk in delavcev ne pomeni nikakršne populistične politike, še manj pa oviro družbenim reformam, prav nasprotno – le tako bomo bližje industrijski demokraciji, pravni državi, spoštovanju človekovih pravic in demokraciji v družbi.

Svobodni Sindikati Slovenije

Vprašali smo...

Nekatere predsednike oziroma sekretarje občinskih sindikalnih svetov, kaj bodo storili, da zbori združenega dela ne bodo postali direktorski zbori

O tem, kaj bi pomenilo, če bi v zboru združenega dela – velja predvsem za republiškega – imeli odločilno vlogo direktorji, precej kritično razmišljajo tudi na občinskih sindikalnih svetih. Mnenja so podobna in strah tudi. Kako se boriti za pravice delavcev v podjetju proti direktorju? Kaj ima po zakonu o podjetjih bistveno večjo moč kot nekdanji? Kako se boriti proti direktorju, ki bo v skupščini odločilno krojil zakone? Boj proti zakonom pa tudi, ali še posebej, v pravni državi ne more biti ali vsaj ne bi smel biti uspešen. Slabo se torej piše delavcem, če jim bodo na obeh ravneh vladali direktorji.

Pri tem pa seveda razumemo Gospodarsko zbornico, ki želi spraviti čimveč direktorjev v republiški zbor združenega dela. Prepričana je najbrž, da edino oni lahko rešijo naše gospodarstvo, s tem da odločajo tudi v skupščini. Ne vem, težko je predvidevati. Mislim pa, da bi se s tem še bolj zaostрила nasprotja, do katerih bo že tako prišlo v podjetjih.

Igor Stopar, sekretar Občinskega sindikalnega sveta Ajdovščina:

»V sindikatu smo se odrekli volilni aktivnosti. Slišal sem za kandidature direktorjev, vendar točnih podatkov nimam. Težko bi tudi ocenil, ali bi bilo to škodljivo za nas ali ne. Mislim, da se bodo odločitve, pomembne za delavce, sklepale v družbenopolitičnem zboru. Direktorji kot poslanci zbora združenega dela me ne motijo. Mislim, da v parlamentu ne bomo zaščitili pravic delavcev. Tudi v občinah ne, saj bo tu pomembnih odločitev še manj, čeprav jih je že sedaj malo.

O sedanjih delegatih pa je menda vsaj za večino jasno, da so nesposobni. Direktorji pa, tudi če bodo izvoljeni, bodo po mojem kmalu spoznali, da obeh funkcij ne bodo mogli opravljati uspešno.

Na koncu pa... Ne vem, zakaj se vtikate v to, kar v bistvu ni sindikalno delo. Nevarnost za delavce in njihove pravice ne prihajajo

s te strani. To je zame samo iskanje sovražnika in zameglitev dejstev, da za delavce malo naredimo. Saj je znano, da je delavec pri nas manj zaščiten kot na Zahodu.

Bojan Vipavec, predsednik Občinskega sindikalnega sveta Črnomelj:

»Mi seveda načelno kandidaturam direktorjev nasprotujemo. Funkcija direktorja je po našem mnenju eno, funkcija delegata v zboru združenega dela, republiškega ali občinskega, pa čisto drugo. Direktorji so z novim zakonom o podjetjih že tako pridobili veliko moči. Je pa pri tem res tudi, da cilji dobrih direktorjev niso vedno v nasprotju s cilji sindikata. Tudi nekaj takih direktorjev imamo pri nas.

Sindikat ni politična organizacija, vendar nam konec koncev ni vseeno, kakšni ljudje bodo sedeli v parlamentu.

Svojih kandidatov sicer nimamo, skušamo pa seveda vplivati, da bodo izbrani primerni ljudje. Smo daleč od Ljubljane in val alternative oziroma novih strank še ni prišel do nas, oziroma vsaj posebno aktivni niso. Razen morda Kmečke zveze. Še vedno sta pri nas najpomembnejša partija in SZDL.

Andrej Cimerman, predsednik Občinskega sindikalnega sveta Ljubljana Šiška:

»Kar zadeva kandidiranje posameznih strank, je to njihov problem.

No, direktorji pa imajo sedaj jasno določene kompetence pa tudi odgovornosti.

Sindikat pa se seveda tudi trudi, da bi za zboru združenega dela, republiškega, mestnega in občinskega, zmagali sindikalno obarvani kandidati. Postavili smo zelo zahteven program, po katerem bodo morali pred volitvami kandidati na zborih volivcev jasno odgovorjati: kako si zamišljajo pogoje gospodarjenja na nivoju federacije, kako v Sloveniji, s poudarkom na razbremenjeva-

nju in suverenosti gospodarstva; o svojih pogledih na razvoj, ki bo po naših izračunih obremenil gospodarstvo še za dodatnih deset do dvanajst odstotkov. Nazadnje bo moral pristati, da se politične stranke financirajo same. Še posebej, ker smo se dogovorili, da politike v podjetjih ni več.

Povedal pa bi še tole. Prepričan sem, da bo vloga združenega dela, če ne bomo do aprila zelo jasno definirali vloge gospodarske zbornice pa tudi izvršnega sveta kot organa parlamenta, zelo vprašljiva.

Dogajalo se je namreč, in se še, da so namesto v skupščino direktorji letali na izvršni svet ali zbornico. Če pa so jim morda tam »nabili vrata na nos«, so šele potem šli jokati v skupščino. Gospodarska zbornica mora biti kot strokovna organizacija protiutež republiški vladi. Strokovno mnenje je zelo pomembno, o njem pa mora odločati parlament, če je to res, ne pa neka zlepljenka.

Jože Perko, sekretar Občinskega sindikalnega sveta Grosuplje:

»O akciji gospodarske zbornice smo govorili. Kar naj. Mi pa smc in še bomo zastavili vse, da bodc izvoljeni kandidati, ki so sindikalno »cepljeni«. Ocenjujemo, da bo na listah dobra tretjina naših ljudi. In kakor nam je znano, dc teh ni odporov v podjetjih in bodc na zborih volivcev tudi potrjeni. Imam občutek, da delavci znajo presojati, kdo se bo potegoval za njihove pravice.

Se posebej to velja za občinske zbornice. Imamo večino tako imenovanih dislociranih podjetij s sedežem v drugi občini. Veliko je slabih. Zato je pomembno, kdo bo v občini odločal o njihovi usodi.

Veliko je takih, ki ne dosegajo niti po sindikalnih listi zagotovljenega osebnega dohodka. S kolektivno pogodbo pa bo sploh počilo. Ali stečaj ali tehnološki presežek. O tem zadnjem se že povsod šušlja. Zato smo zahtevali od izvršnega sveta občine, da to uradno ugotovi in objavi.

Andrej Agnič

NAGRADNA KRIŽANKA ŠT. 7

Rešitev nagradne križanke pošljite do 6. marca na naslov: DELAVSKA ENOTNOST, Dalmatinova 4, 61000 Ljubljana, s pripisom na ovojnici: NAGRADNA KRIŽANKA ŠT. 7. Nagrade so 120,00, 100,00 in 80,00 dinarjev.

Rešitev nagradne križanke št. 5

KRIPA, TAM, ORSK, RABARBARA, RETA, IPERIT, GG, EMIR, NORA, EOLUS, ST, KRK, GIMNASTIKA, ATARAK-SIJA, NA, ELA, DAJLA, PEROCI, JENS, NOVINKA, IK, PISATELJICA, AT, LAS, AVAR

Izzrebani reševalci nagradne križanke št. 5

- Rezka Rijavec, Bratov Učakar 38, 61000 Ljubljana,
- Franka Balantič, Lendavske gorice 431, 69220 Lendava
- Ladislav Hartman, Pod goro 4D, 68270 Krško.

Nagrade bomo poslali po pošti.

Delavska enotnost

- List je bil ustanovljen 20. novembra 1942. Predsednik Josip Broz Tito je Delavsko enotnost 15. novembra leta 1967, ob njeni 25-letnici, odlikoval z redom zaslug za narod z zlato zvezdo
- Izdaja ČZP Enotnost – delovna organizacija v ustanavljanju, 61000 Ljubljana, Dalmatinova 4, poštni predal 479
 - V. d. direktorja in glavnega urednika: Franček Kavčič, telefon 313-942, 311-956
 - V. d. odgovornega urednika: Marjan Horvat, telefon 313-942, 311-956
 - Člani uredništva: Andrej Agnič (posebne naloge, fotografija), Sašo Bernardi (fotografija), Brane Bombač (oblikovalec), Ciril Brajer (reportaže in samoupravni odnosi), Marija Frančeskin (socialna politika in varstvo okolja), Ivo Kuljaj (ekonomska ureditev), Damjan Križnik (urednik – reportaže), Remigij Noč (urednik – drobno gospodarstvo, delavci v samostojnem osebnem delu), Boris Rugelj (komentator urednik – družbenoekonomski odnosi, delitev), Sorja Seljak (redaktorica-lektorica), Janez Sever (posebne naloge), Andrej Ulaga (turizem, rekreacija, šport in oddih), Igor Žitnik (znanost, kultura in izobraževanje), Jožica Anžel (tajnica), telefon 311-956, h. c. 310-033
 - Naročnina 321-255
 - Posamezna številka Delavske enotnosti 5,50 dinarja
 - Rokopisov in nenaročenih fotografij ne vračamo
 - Poštnina plačana v gotovini
 - Tisk Tiskarna Ljudske pravice, Kopitarjeva 2
 - Ziro račun: 50101-603-46834
 - Casopisni svet: Albert Vodovnik (predsednik), Meta Bančič, Franc Berginc, Andrej Coklin, Silvester Drevnšek, Ivo Grlic, Vlado Haas, Ivo Janžekovič, Niko Klavžar, Rajko Lesjak, Mira Maljuna, Slavko Peklar in Nada Serajnik

Delavska enotnost	MESTO V BOLGARIJI ZDRAVIŠČE	PREBIVALEC RAČUNOV	JUŽNI SADEŽ	AVTOR KRIŽANKE R. NOČ	NOVA ZE-LANDIJA	OSMI DEL CELOTE	PLANŠAR	JEZERO V ETIOPIJI	STAR SLOVAN	PREDIGRA V STAREM ŠPAN. GLEDALIŠČU	GLOBOKAR VINKO	ŠPANSKO ŽEN. IME	PREDSEDNIK ZDA PRED REAGANOM	RUSKI PISATELJ (+DRUŽ. KRONIKA)
ZEMELJSKA OŽINA NA MALAKI				DOMOTOŽJE BEGR. IGRALKA										
PREDSEDNIK PREDSEDSTVA SLOVENIJE														
KAČA VELIKANKA, PITON					RIBA IMENOVANA »MORSKI VRAG« TITAN						REKA V SEVERNI NEMČIJI EDVARD KOCBEK			
KRAJŠA SONATA									KATRAN	PEVKA REDŽEPI OKRASNI KAMEN				
SNOV, MATERIJA								STRUJA SL. SLIKAR IN GRAFIK (LOUZE)				TUJA IN NAŠA CRKA PREBIVALKATA ATEN		
IT. FILM. IGRALKA MARTINELLI					PEVEC DEDIĆ BURM. POLITIK, SEKRE-TAR OŽN						GRAFIK MAVEC UŽITEK			
NIKA JUVAN			SUBOTICA BREZOLICNA GMOTA			SODOBNIK KELTOV	NEKDANJI OSKRBNIK PRELEZANINA							
POJAV PRI GORENJU				PRITOK DONAVE V VOJVODINI					DUHOVŠČINA					PRVA SLOV. FILMSKA IGRALKA RINA
SLOVENSKA HUMORISTKA				IGRALEC GUINNESS TONE SVETINA					PRIMEK ITALIJ. SLIKARJA RAFAELA					
SVOJINA, IMOVINA														
MESTO KJER JE STALA DIVJAD, KO JE LOVEC NALOŽ STRELJAL														

JAKOB ... ?
"MIKLOVA ZALA"
TEŽA OVOJNINE